

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

"ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΟΛΛΑΛΗ ΙΩΑΝΝΑ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

κ. Αγγελάκη Μαρίνα, επιβλέπουσα καθηγήτρια

κ. Φερώνας Ανδρέας, μέλος

κ. Φωτόπουλος Νίκος, μέλος

Κόρινθος 2024

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:

Ευρωπαϊκές Πολιτικές Απασχόλησης νέων πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης με στόχο την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Μια κριτική επισκόπηση της Ελλάδας και της Ε.Ε.

Abstract

Greece, despite its rich history and strategic position in the EU, grapples with disheartening youth unemployment rates. The remnants of the economic crisis combined with the subsequent shockwaves of the COVID-19 pandemic have compounded these challenges. These circumstances have created a volatile job market where many young graduates find themselves in precarious employment situations, marked by temporary contracts, inadequate pay, and a dearth of standard employment rights. This landscape not only stifles their immediate economic prospects but casts a long shadow on their future career trajectories.

Yet, the problem is not just one of job availability. A discerning look shows a systemic mismatch between the skills cultivated in higher education institutions and those demanded by the labor market.

This study takes a dual approach in its methodology. Starting with an exhaustive look at the employment policies and their resonance with the young tertiary education

graduate needs in Greece and from this wider EU context, it assesses key policies such as the Youth Guarantee, the European Social Fund, and Erasmus+ for their intent, implementation, and impact. The second phase follows a systematic review over trends emerging through 2010-2023 that uncovers successes, failures and potential pathways for policy rejuvenation.

Keywords: youth unemployment; Greece; European Union; tertiary education; labor market transition; employment policies.

Περίληψη

Η Ελλάδα, παρά την πλούσια ιστορία και τη στρατηγική της θέση στην ΕΕ, παλεύει με απογοητευτικά ποσοστά ανεργίας των νέων. Τα απομεινάρια της οικονομικής κρίσης σε συνδυασμό με τα επακόλουθα κύματα κλυδωνισμών της πανδημίας COVID-19 έχουν επιδεινώσει αυτές τις προκλήσεις. Αυτές οι συνθήκες έχουν δημιουργήσει μια ασταθή αγορά εργασίας όπου πολλοί νέοι πτυχιούχοι βρίσκονται σε επισφαλείς καταστάσεις απασχόλησης, που χαρακτηρίζονται από συμβάσεις ορισμένου χρόνου, ανεπαρκείς αμοιβές και έλλειψη τυπικών εργασιακών δικαιωμάτων. Αυτό το τοπίο όχι μόνο καταπνίγει τις άμεσες οικονομικές προοπτικές τους, αλλά ρίχνει μια μακρά σκιά στις μελλοντικές πορείες σταδιοδρομίας τους.

Ωστόσο, το ζήτημα δεν είναι απλώς η διαθεσιμότητα θέσεων εργασίας. Μια οξυδερκής ματιά αποκαλύπτει μια συστημική απόκλιση μεταξύ των δεξιοτήτων που καλλιεργούνται στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εκείνων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας.

Η μελέτη αυτή υιοθετεί μια διττή προσέγγιση στη μεθοδολογία της. Ξεκινά με μια εξαντλητική εξέταση των πολιτικών απασχόλησης και της απήχισής τους στις ανάγκες των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ. Βασικές πολιτικές, όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Erasmus+, αξιολογούνται ως προς την πρόθεση, την εφαρμογή και τον αντίκτυπό τους. Η δεύτερη φάση εξαρτάται από μια συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση που εκτείνεται από το 2010 έως το 2023,

αποκαλύπτοντας τάσεις, επιτυχίες, αποτυχίες και πιθανές οδούς για την ανανέωση της πολιτικής.

Λέξεις-κλειδιά: ανεργία των νέων, Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση, τριτοβάθμια εκπαίδευση, μετάβαση στην αγορά εργασίας, πολιτικές απασχόλησης.

Πίνακας Περιεχομένων

Abstract	1
Περίληψη	3
Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή	7
1.1. Εισαγωγή	7
1.2. Προβληματική	9
1.3. Ερευνητικοί Στόχοι	10
1.4. Ερευνητικά ερωτήματα	11
1.5. Σημασία της μελέτης	13
1.6. Πεδίο εφαρμογής και περιορισμοί	15
1.7. Μεθοδολογία	16
Κεφάλαιο 2^ο: Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση για τους πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης	17
2.1 Οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	18
2.2 Οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	21
2.3 Η προσφορά και η ζήτηση ως αναδυόμενη πρόκληση στην αγορά εργασίας της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	23
2.4 Απασχόληση αποφοίτων ΑΕΙ 25-64 ετών ανά επίπεδο εκπαίδευσης	25

2.5 Ο ρόλος του ψηφιακού μετασχηματισμού στη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας.....	34
2.6 Πλοήγηση στη μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στη βιομηχανία	35
Κεφάλαιο 3ο: Εισαγωγή στις πολιτικές απασχόλησης των νέων πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	37
3.1. Ορισμός και σημασία των πολιτικών απασχόλησης.....	38
3.2. Εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο	39
3.3. Ιστορικό πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο	41
3.4. Πλαίσια και μέσα πολιτικής.....	43
3.4.1. Αλλαγές πολιτικής και προτεραιότητες	45
3.4.2. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην πολιτική απασχόλησης.....	47
3.4.3. Εκμάθηση και μεταφορά πολιτικής.....	49
3.4.4. Εξωτερικές επιδράσεις στις πολιτικές απασχόλησης	51
3.4.5. Αξιολόγηση και αντίκτυπος των πολιτικών απασχόλησης	53
Κεφάλαιο 4ο: Πολιτικές απασχόλησης των ανώτατων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ	56
4.1. Επισκόπηση της προσέγγισης της ΕΕ στις πολιτικές απασχόλησης.....	57
4.2. Ανάλυση των εγγυήσεων της ΕΕ για τη νεολαία.....	58
4.3. Ρόλος και αντίκτυπος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ).....	60
4.4. Εξέταση του Erasmus+ και των επιπτώσεών του στην απασχόληση των νέων	61
4.5. Επιτυχίες και προκλήσεις των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ	61
Κεφάλαιο 5ο: Εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ στην Ελλάδα	63
5.1. Επισκόπηση των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας.....	64
5.2. Έγκριση και εφαρμογή των εγγυήσεων της ΕΕ για τη νεολαία στην Ελλάδα	65
5.3. Εξέταση των άλλων μέτρων της Ελλάδας για την προώθηση της απασχόλησης των νέων.....	67

5.4. Επιτυχίες και προκλήσεις των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας	69
5.5. Αντίκτυπος των πολιτικών απασχόλησης στην ανεργία των νέων στην Ελλάδα	71
Κεφάλαιο 6ο: Συγκριτική ανάλυση των πολιτικών απασχόλησης των ανώτατων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και ΕΕ	72
6.1. Συγκρίνοντας την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα και την ΕΕ	73
6.2. Διδάγματα και βέλτιστες πρακτικές από την Ελλάδα και την ΕΕ	75
6.3. Προκλήσεις και περιορισμοί αυτών των πολιτικών	76
6.3.1. Προσδιορισμός και ανάλυση προκλήσεων για την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης	76
6.3.2. Αξιολόγηση του αντίκτυπου αυτών των προκλήσεων στην απασχόληση των νέων	79
Κεφάλαιο 7^ο: Επίλογος-Συμπεράσματα	81
7.1 Σύνοψη των ευρημάτων	81
7.2. Συζήτηση και ερμηνεία των πορισμάτων	83
7.3. Μελλοντικές προοπτικές και συστάσεις	85
7.4. Περιορισμοί της μελέτης	88
Βιβλιογραφία	90

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται το μεθοδολογικό πλαίσιο που διέπει την έρευνα για την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται σε νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η έρευνα επιχειρεί να εξετάσει τις πολυπλοκότητες της ανεργίας των νέων και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πρόσφατοι απόφοιτοι στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση, που αποτελεί μεθοδολογικό στήριγμα στις κοινωνικές επιστήμες, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο αυτής της επιστημονικής έρευνας. Η μέθοδος αυτή διευκολύνει την ολοκληρωμένη διερεύνηση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας, επιτρέποντας τη σύνθεση των ευρημάτων γύρω από το σημαντικό ζήτημα της ανεργίας των νέων.

Στις επόμενες ενότητες θα αναλυθεί η μεθοδολογία της έρευνας. Είναι επιτακτική ανάγκη να αναγνωριστεί το καθορισμένο πεδίο εφαρμογής της μελέτης και οι εγγενείς περιορισμοί της, οι οποίοι παρέχουν το πλαίσιο για την ερμηνεία των ευρημάτων της μελέτης.

1.1. Εισαγωγή

Η απασχόληση των νέων έχει αναδειχθεί ως κρίσιμο ζήτημα στις σύγχρονες οικονομίες, ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), λόγω των πολλών προκλήσεων που μαστίζουν την αγορά εργασίας τα τελευταία χρόνια. Η κατανόηση των τρεχουσών τάσεων σε αυτές τις αγορές εργασίας απαιτεί να εντυφλήσουμε στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια που διαμορφώνουν τη δυναμική της απασχόλησης των νέων.

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια αναζωπύρωση της σημασίας της απασχόλησης των νέων στην παγκόσμια σκηνή, καθώς οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, οι ακαδημαϊκοί και οι οικονομολόγοι αντιμετωπίζουν την πρόκληση της ενσωμάτωσης του πληθυσμού των νέων στο εργατικό δυναμικό. Τα Ηνωμένα Έθνη, για παράδειγμα, έχουν επισημάνει ότι η ενεργός συμμετοχή των νέων στην αγορά εργασίας είναι το κλειδί για την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής προόδου (ΟΗΕ, 2020).

Στο πλαίσιο της ΕΕ, το ζήτημα είναι ιδιαίτερα οξύ. Με το ποσοστό ανεργίας των νέων στο 17,6 % το 2020, η κατάσταση για τους νέους (ηλικίας 15-24 ετών) στην ΕΕ παραμένει δεινή. Σε ορισμένες χώρες, όπως η Ελλάδα, το ζήτημα είναι ακόμη πιο σημαντικό με το ποσοστό ανεργίας των νέων να εκτινάσσεται στο 38,3% το 2020 (Eurostat, 2020j). Τα υψηλά επίπεδα ανεργίας των νέων στην Ελλάδα συνδέονται με την παρατεταμένη οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα την τελευταία δεκαετία, με αποτέλεσμα τη μείωση των ευκαιριών απασχόλησης και την επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας για τους νέους.

Η ΕΕ έχει θεσπίσει διάφορες πολιτικές για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, ιδίως τις εγγυήσεις για τη νεολαία, οι οποίες επιδιώκουν να παρέχουν υψηλής ποιότητας ευκαιρίες απασχόλησης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης στους νέους εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την ακαδημαϊκή τους εκπαίδευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Παρά την πρωτοβουλία αυτή, το πρόβλημα της ανεργίας των νέων στην ΕΕ και την Ελλάδα παραμένει, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για περαιτέρω εξέταση και την υιοθέτηση στοχευμένων πολιτικών για την επίλυσή του.

Η σημασία της αντιμετώπισης της απασχόλησης των νέων δεν μπορεί να υπερεκτιμηθεί. Εκτός από τις προφανείς οικονομικές επιπτώσεις, η απασχόληση είναι ζωτικής σημασίας για την κοινωνική ένταξη και την προσωπική ανάπτυξη των νέων. Τους παρέχει μια αίσθηση σκοπού, βοηθά στην ανάπτυξη κοινωνικών δικτύων και τους προσφέρει την ευκαιρία να συνεισφέρουν ουσιαστικά στις κοινότητές τους (ILO, 2020). Ωστόσο, η επίτευξη αυτών των παροχών εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα αξιοπρεπών και σταθερών θέσεων εργασίας – προϋπόθεση που δεν πληρούται σε πολλές περιπτώσεις, ιδίως σε χώρες που πλήττονται από την κρίση, όπως η Ελλάδα.

Οι τάσεις στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα και την ΕΕ και η σημασία της απασχόλησης των νέων αποτελούν το υπόβαθρο αυτής της μελέτης. Στα κεφάλαια που ακολουθούν, θα αναλυθεί κριτικά η αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων πολιτικών απασχόλησης στην αντιμετώπιση του ζητήματος της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και την ΕΕ, με στόχο τον εντοπισμό κενών γνώσης και την παροχή πληροφοριών για μελλοντική έρευνα και χάραξη πολιτικής.

1.2. Προβληματική

Παρά την αυξημένη έμφαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια, οι νέοι απόφοιτοι αντιμετωπίζουν πληθώρα προκλήσεων στην προσπάθειά τους να μεταβούν στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα και την ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων, η επικράτηση της επισφαλούς εργασίας και η αποσύνδεση μεταξύ της εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας θέτουν σημαντικά εμπόδια στην ένταξη αυτών των ατόμων στην αγορά εργασίας (Eichhorst et al., 2013).

Η ανεργία των νέων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα στην Ελλάδα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πηγή ανησυχίας παρά τις πολυάριθμες παρεμβάσεις πολιτικής. Οι νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μεταξύ εκείνων που πλήττονται περισσότερο από αυτό το ζήτημα. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων στην Ελλάδα μπορούν να αποδοθούν στην οικονομική κρίση, η οποία έχει περιορίσει τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους πτυχιούχους. Επιπλέον, η κατάσταση έχει επιδεινωθεί από την πανδημία COVID-19, η οποία έχει επιβαρύνει περαιτέρω τις αγορές εργασίας και έχει προκαλέσει εκτεταμένες απώλειες θέσεων εργασίας (ΟΟΣΑ, 2020).

Στην πρόκληση προστίθεται η ευρεία συχνότητα επισφαλούς εργασίας μεταξύ των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό περιλαμβάνει προσωρινές συμβάσεις, χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας και καταστάσεις απασχόλησης που στερούνται κοινωνικής προστασίας ή δικαιωμάτων στην εργασία (Standing, 2011). Η επικράτηση τέτοιων μορφών απασχόλησης επηρεάζει τη σταθερότητα της απασχόλησης για τους νέους πτυχιούχους και εμποδίζει τη μακροπρόθεσμη εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους (McGuinness et al., 2017).

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα έγκειται στην έλλειψη ευθυγράμμισης μεταξύ των δεξιοτήτων που αναπτύσσονται μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Πολλοί απόφοιτοι δυσκολεύονται να βρουν θέσεις εργασίας που να ταιριάζουν με το επίπεδο εκπαίδευσης και δεξιοτήτων τους, ενώ οι εργοδότες αναφέρουν δυσκολίες στην πλήρωση κενών θέσεων λόγω έλλειψης δεξιοτήτων μεταξύ των αιτούντων (CEDEFOP, 2020). Αυτή η αναντιστοιχία δείχνει ένα ευρύτερο συστημικό ζήτημα στη μετάβαση από την εκπαίδευση στην

απασχόληση που υπονομεύει την αξία της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και περιπλέκει την ένταξη των νέων πτυχιούχων στην αγορά εργασίας.

Στην ουσία, τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας έχουν σημαντικές επιπτώσεις όχι μόνο για τα άτομα αλλά και για την ευρύτερη οικονομία.

1.3. Ερευνητικοί Στόχοι

Η παρούσα ερευνητική μελέτη αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του πιεστικού ζητήματος της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, εστιάζοντας ειδικά στους νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος και να συμβάλει στον ευρύτερο διάλογο, η έρευνα καθοδηγείται από τους ακόλουθους στόχους:

1. Εξέταση της Τρέχουσας Κατάστασης των Πολιτικών Απασχόλησης: Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους της παρούσας μελέτης είναι η κριτική εξέταση των τρεχουσών πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται σε νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι πολιτικές ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τις Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Erasmus+ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τον σχεδιασμό και την πρόθεση αυτών των πολιτικών για να διευκολύνουμε μια λεπτή ανάλυση της αποτελεσματικότητάς τους.
2. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης: Η μελέτη επιδιώκει να αξιολογήσει πόσο αποτελεσματικές υπήρξαν οι προαναφερθείσες πολιτικές στη βελτίωση των αποτελεσμάτων απασχόλησης για τους νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην αξιολόγηση αυτή θα χρησιμοποιηθούν δείκτες μέτρησης όπως το ποσοστό ανεργίας, το ποσοστό επισφαλούς εργασίας και η αντιστοίχιση εργασίας-δεξιοτήτων (Eurostat, 2020j).
3. Προσδιορισμός προκλήσεων και περιορισμών: Είναι ζωτικής σημασίας να διερευνηθούν οι προκλήσεις και οι περιορισμοί που αντιμετώπισαν αυτές οι πολιτικές για την αντιμετώπιση του ζητήματος της ανεργίας των νέων. Η μελέτη θα προσδιορίσει τους διαρθρωτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς

παράγοντες που ενδέχεται να έχουν περιορίσει την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών (Eichhorst et al., 2013).

4. Διερεύνηση της ευθυγράμμισης των αναγκών της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας: Η παρούσα μελέτη στοχεύει επίσης στη διερεύνηση του βαθμού ευθυγράμμισης μεταξύ των δεξιοτήτων που αποκτώνται μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Η έρευνα δείχνει ότι η αναντιστοιχία δεξιοτήτων μπορεί να εμποδίσει σημαντικά την ένταξη των νέων πτυχιούχων στην αγορά εργασίας (CEDEFOP, 2020).
5. Παροχή συστάσεων για βελτίωση της πολιτικής: Με βάση τα ευρήματα, η μελέτη αυτή θα παράσχει συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να βελτιωθούν οι πολιτικές απασχόλησης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων. Αυτές οι συστάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν αλλαγές στον σχεδιασμό, την εφαρμογή ή ακόμη και τη δημιουργία νέων πολιτικών.

1.4. Ερευνητικά ερωτήματα

Πρωταρχικός στόχος της παρούσας έρευνας είναι η ανάλυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αξιολόγηση αυτή έχει ως στόχο να συμβάλει στον συνεχιζόμενο διάλογο για τον μετριασμό της ανεργίας των νέων. Για να παρέχει μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση του θέματος, αυτή η μελέτη περιστρέφεται γύρω από τα ακόλουθα βασικά ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι η τρέχουσα κατάσταση των πολιτικών απασχόλησης;: Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα επιδιώκει να κατανοήσει την τρέχουσα κατάσταση των πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται σε νέους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ΕΕ. Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες αυτών των πολιτικών, οι δεδηλωμένοι στόχοι τους και οι μηχανισμοί λειτουργίας τους; Σε ποιο βαθμό οι πολιτικές αυτές λαμβάνουν υπόψη τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει αυτή η δημογραφική ομάδα; Οι ερωτήσεις αυτές θα παράσχουν μια κριτική κατανόηση του τοπίου πολιτικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).
2. Πόσο αποτελεσματικές είναι οι υφιστάμενες πολιτικές απασχόλησης;: Το παρόν ερευνητικό ερώτημα στοχεύει στην αξιολόγηση της

αποτελεσματικότητας των προαναφερθεισών πολιτικών στη βελτίωση των αποτελεσμάτων απασχόλησης για τους νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τι αντίκτυπο είχαν αυτές οι πολιτικές στα ποσοστά απασχόλησης των νέων; Σε ποιο βαθμό διευκόλυναν τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία; Η ανάλυση αυτή θα επικεντρωθεί στα πραγματικά αποτελέσματα έναντι των επιδιωκόμενων στόχων (Eurostat, 2020j).

3. Ποιες είναι οι προκλήσεις και οι περιορισμοί αυτών των πολιτικών; Αυτή η ερώτηση επιδιώκει να διερευνήσει τις προκλήσεις και τους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν αυτές οι πολιτικές απασχόλησης. Ποιοι διαρθρωτικοί, οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες έχουν εμποδίσει την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών; Πώς αλληλεπιδρούν αυτοί οι παράγοντες με την εφαρμογή και τα αποτελέσματα της πολιτικής (Eichhorst et al., 2013);
4. Υπάρχει ευθυγράμμιση μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας; Αυτή η ερώτηση διερευνά το βαθμό συσχέτισης μεταξύ των δεξιοτήτων που μεταδίδονται μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Πώς διασφαλίζουν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ότι οι απόφοιτοί τους είναι εξοπλισμένοι με σχετικές δεξιότητες; Πού είναι τα κενά και οι αναντιστοιχίες και πώς επηρεάζουν τα αποτελέσματα της απασχόλησης των αποφοίτων (CEDEFOP, 2020);
5. Πώς μπορούν να βελτιωθούν οι πολιτικές απασχόλησης; Το τελικό ερευνητικό ερώτημα επιδιώκει να παράσχει συστάσεις με βάση τα ευρήματα της έρευνας. Ποιες είναι οι στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας αυτών των πολιτικών; Θα μπορούσαν να προταθούν νέες πολιτικές για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του ζητήματος της ανεργίας των νέων;

Αυτά τα ερευνητικά ερωτήματα θα κατευθύνουν την ανάλυση της μελέτης και θα βοηθήσουν στην πλήρη κατανόηση του θέματος. Απαντώντας σε αυτά τα ερωτήματα, η έρευνα μπορεί να συμβάλει τόσο στον επιστημονικό λόγο όσο και στην ανάπτυξη πολιτικής σχετικά με την απασχόληση των νέων στην Ελλάδα και την ΕΕ.

1.5. Σημασία της μελέτης

Η μελέτη αυτή αναμένεται να προσφέρει σημαντική αξία σε διάφορους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των ηγετών της βιομηχανίας και της ευρύτερης κοινωνίας, αναλύοντας κριτικά την κατάσταση και την αποτελεσματικότητα των τρεχουσών πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται σε νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την ΕΕ.

Υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής: Δεδομένου του επίμονου ζητήματος της ανεργίας των νέων, η κατανόηση της αποτελεσματικότητας των τρεχουσών πολιτικών και των δυνατοτήτων βελτίωσής τους είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Αυτή η μελέτη στοχεύει να συμβάλει σε αυτή την κατανόηση αξιολογώντας κριτικά τις τρέχουσες πολιτικές, εντοπίζοντας τους περιορισμούς τους και προτείνοντας βελτιώσεις. Κατά συνέπεια, τα ευρήματα μπορούν να παράσχουν στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την αποτελεσματικότητα των τρεχουσών πολιτικών, ενημερώνοντας ενδεχομένως τη μελλοντική ανάπτυξη πολιτικής και τις τροποποιήσεις. Επιπλέον, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, η παρούσα μελέτη μπορεί να καθοδηγήσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στον σχεδιασμό στρατηγικών που αντιμετωπίζουν αυτά τα συγκεκριμένα ζητήματα (Eurostat, 2020j).

Ακαδημαϊκή κοινότητα: Στους ακαδημαϊκούς κύκλους, αυτή η μελέτη μπορεί να συμβάλει στη συνεχιζόμενη συζήτηση σχετικά με την ανεργία των νέων και τον ρόλο των πολιτικών απασχόλησης. Παρέχοντας μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και παρουσιάζοντας μια εμπειρική αξιολόγηση των τρεχουσών πολιτικών, η μελέτη αυτή μπορεί να καλύψει πιθανά κενά στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία. Από αυτή την άποψη, η μελέτη θα μπορούσε επίσης να προτείνει νέους δρόμους για περαιτέρω έρευνα, συμβάλλοντας στη συνεχιζόμενη ακαδημαϊκή συζήτηση για το θέμα.

Ηγέτες της βιομηχανίας και εργοδότες: Για τους ηγέτες της βιομηχανίας και τους εργοδότες, η κατανόηση της κατάστασης των πολιτικών απασχόλησης μπορεί να τους

βοηθήσει να προετοιμαστούν καλύτερα και να ανταποκριθούν στις αλλαγές αυτών των πολιτικών. Επιπλέον, εντοπίζοντας τα κενά δεξιοτήτων μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας, η μελέτη αυτή μπορεί να παράσχει χρήσιμες πληροφορίες για τους εργοδότες σχετικά με το είδος της κατάρτισης και ανάπτυξης που μπορεί να απαιτείται για τους πρόσφατους πτυχιούχους (CEDEFOP, 2020).

Κοινωνία: Σε κοινωνικό επίπεδο, η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων είναι κρίσιμη, δεδομένων των μακροχρόνιων επιπτώσεων που μπορεί να έχει στην πορεία σταδιοδρομίας ενός ατόμου και στη συνολική ικανοποίηση από τη ζωή (Bell και Blanchflower, 2011). Προτείνοντας τρόπους βελτίωσης των τρεχουσών πολιτικών απασχόλησης, η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να συμβάλει στη βελτίωση των αποτελεσμάτων όσον αφορά την απασχόληση για τους νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ευημερούσα και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία.

Συμπερασματικά, η σημασία αυτής της μελέτης έγκειται στη δυνατότητά της να ενημερώσει τη χάραξη πολιτικής, να καθοδηγήσει τις πρακτικές του κλάδου, να εμπλουτίσει την ακαδημαϊκή βιβλιογραφία και να συμβάλει στην κοινωνική ευημερία.

1.6. Πεδίο εφαρμογής και περιορισμοί

Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να εξετάσει σε βάθος τις πολιτικές απασχόλησης που απευθύνονται σε νέους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, εστιάζοντας κυρίως στην αποτελεσματικότητά τους στη διευκόλυνση της ένταξης αυτού του πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, το πεδίο εφαρμογής της έρευνας περιλαμβάνει μέτρα πολιτικής που εφαρμόστηκαν μεταξύ 2015 και 2023, συμπεριλαμβανομένων βασικών πρωτοβουλιών όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το πρόγραμμα Erasmus+. Η έρευνα θα εμβαθύνει επίσης στις συγκεκριμένες δράσεις και προκλήσεις της Ελλάδας στην εφαρμογή αυτών των πολιτικών και θα διερευνήσει την ευθυγράμμιση (ή την έλλειψή της) μεταξύ της παραγωγής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Ωστόσο, δεδομένης της απεραντοσύνης του θέματος και των περιορισμών της έρευνας, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί που πρέπει να αναγνωριστούν:

Γεωγραφικός περιορισμός: Αν και η ΕΕ περιλαμβάνει 27 κράτη μέλη, η έρευνα θα επικεντρωθεί σε πολιτικές σε επίπεδο ΕΕ σε σύγκριση με την Ελλάδα. Η επιλογή αυτή αντικατοπτρίζει το ιδιαίτερα οξύ ζήτημα ανεργίας των νέων της χώρας και τις ποικίλες εμπειρίες της στην εφαρμογή πολιτικής, αλλά δεν επιτρέπει λεπτομερή συγκριτική ανάλυση σε όλες τις χώρες της ΕΕ (Eurofound, 2020).

Χρονικός περιορισμός: Η μελέτη επικεντρώνεται στις πολιτικές και τον αντίκτυπό τους κατά την περίοδο από το 2015 έως το 2023. Ενώ η επιλογή αυτή διασφαλίζει ότι η έρευνα αποτυπώνει τις πρόσφατες εξελίξεις, ενδέχεται να μην λαμβάνει πλήρως υπόψη τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις ορισμένων πολιτικών, ιδίως εκείνων που εφαρμόζονται προς το τέλος του επιλεγμένου χρονοδιαγράμματος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Περιορισμός δεδομένων: Η έρευνα βασίζεται σε διαθέσιμα δευτερογενή δεδομένα, κυρίως με τη μορφή άρθρων, εκθέσεων και εγγράφων πολιτικής που δημοσιεύονται στα αγγλικά και τα ελληνικά. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να περιορίσει το εύρος των πηγών που μπορεί να συμβουλευτεί κανείς και ενδεχομένως να αποκλείσει σχετικές πηγές που δημοσιεύονται σε άλλες γλώσσες ή μέσω μη τεκμηριωμένων οδών.

Υποκειμενική ερμηνεία: Παρά τις καλύτερες προσπάθειες του ερευνητή να πραγματοποιήσει μια αντικειμενική ανάλυση, η ερμηνεία των πολιτικών και των επιπτώσεών τους μπορεί να επηρεαστεί από την προσωπική προοπτική και κατανόηση του ερευνητή, καθώς και από τις προοπτικές και τις προκαταλήψεις που υπάρχουν στις πηγές που συμβουλευτήκαν (Maxwell, 2012).

Ενώ αυτοί οι περιορισμοί σημειώνονται, δεν ακυρώνουν τη μελέτη, αλλά μάλλον καθορίζουν τις παραμέτρους της. Η αναγνώρισή τους είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση της ακεραιότητας της ερευνητικής διαδικασίας και την κατάλληλη ερμηνεία των πορισμάτων της.

1.7. Μεθοδολογία

Κατά τη συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση της παρούσας μελέτης, διεξήχθη μια εστιασμένη και αποτελεσματική αναζήτηση μέσω διαφόρων ακαδημαϊκών βάσεων δεδομένων, συγκεκριμένα των Scopus, Web of Science και Google Scholar. Η αναζήτηση καθοδηγήθηκε από την επιλογή συγκεκριμένων λέξεων-κλειδίων σχετικών με τα βασικά θέματα της μελέτης, όπως "ανεργία των νέων", "Ελλάδα", "Ευρωπαϊκή Ένωση", "τριτοβάθμια εκπαίδευση", "μετάβαση στην αγορά εργασίας" και "πολιτικές απασχόλησης".

Από την αρχική αναζήτηση σε αυτές τις βάσεις δεδομένων, εντοπίστηκαν περίπου 120 πιθανές πηγές. Ο αριθμός αυτός αντικατοπτρίζει το συγκεντρωμένο ακαδημαϊκό ενδιαφέρον στους τομείς της ανεργίας των νέων, των πολιτικών αντιδράσεων και της ανάλυσης της αγοράς εργασίας, ιδίως στο πλαίσιο της Ελλάδας και της ευρύτερης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την εξέταση των τίτλων και των περιλήψεων για τη συνάφεια και την αυστηρότητα, η ομάδα περιορίστηκε σε περίπου 60 πηγές. Η λεπτομερής επισκόπηση πλήρους κειμένου αυτών των 60 πηγών οδήγησε στην τελική επιλογή 34 εξαιρετικά συναφών πηγών. Αυτές οι 34 πηγές επιλέχθηκαν με βάση την άμεση συνάφεια με τα ερευνητικά ερωτήματα, την ακαδημαϊκή αυστηρότητα και τις μοναδικές γνώσεις ή τα δεδομένα που προσέφεραν. Η συλλογή αυτή περιελάμβανε ένα μείγμα άρθρων με αξιολόγηση από ομοτίμους, έγκυρων εκθέσεων και εγγράφων πολιτικής, που δημοσιεύθηκαν κυρίως μεταξύ 2010 και 2023, ώστε να αποτυπωθούν οι πιο πρόσφατες και σχετικές συνεισφορές στον τομέα.

Αυτή η μεθοδολογική προσέγγιση εξασφάλισε μια συγκεντρωμένη, ολοκληρωμένη και σχετική συλλογή υλικού, διαμορφώνοντας μια ισχυρή και αξιόπιστη βάση για την κατανόηση του πολύπλευρου ζητήματος της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ. Τα ευρήματα της βιβλιογραφικής επισκόπησης, που προέκυψαν από αυτές τις επιλεγμένες εργασίες, ήταν κρίσιμα για την κατασκευή μιας τεκμηριωμένης και ακαδημαϊκά ισχυρής ανάλυσης του υπό εξέταση θέματος. Η τελική βιβλιογραφία, που περιλαμβάνει αυτές τις 34 αναφορές, αντανακλά ένα ισορροπημένο μείγμα οικονομικών αναλύσεων, ανασκοπήσεων πολιτικής, μελετών αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και περιφερειακών εστιάσεων, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα του τοπίου της ανεργίας των νέων.

Κεφάλαιο 2^ο: Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση για τους πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης

Το κεφάλαιο αυτό παρέχει μια ολοκληρωμένη διερεύνηση των περίπλοκων δυναμικών που διαμορφώνουν το τοπίο της αγοράς εργασίας για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Εμβαθύνει στις πολύπλευρες προκλήσεις και ευκαιρίες που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι καθώς πλοηγούνται στη μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, εξετάζει τα ευρύτερα ζητήματα των ανισορροπιών μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, του ψηφιακού μετασχηματισμού και του ρόλου της εκπαίδευσης στην προετοιμασία των αποφοίτων για μια διαρκώς εξελισσόμενη αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο της ΕΕ, το κεφάλαιο υπογραμμίζει την επικρατούσα αναντιστοιχία δεξιοτήτων, όπου ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων αντιλαμβάνεται αναντιστοιχίες μεταξύ των δεξιοτήτων τους και των εργασιακών απαιτήσεων. Εξετάζονται τα επακόλουθα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 και οι παρατεταμένες επιπτώσεις της στα ποσοστά ανεργίας των νέων και των πτυχιούχων, υπογραμμίζοντας τη σημασία της προσαρμοστικότητας απέναντι στις οικονομικές προκλήσεις. Επιπλέον, εξετάζεται διεξοδικά ο αντίκτυπος της παγκοσμιοποίησης και των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων στα επαγγέλματα και τους εργασιακούς ρόλους, τονίζοντας την ανάγκη για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να επικαιροποιούν συνεχώς τα προγράμματα σπουδών ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αγοράς.

Στρεφόμενοι προς την Ελλάδα, το κεφάλαιο περιγράφει τις ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την ταραχώδη οικονομική ιστορία της χώρας. Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2009 άφησε μόνιμο αποτύπωμα, με αποτέλεσμα τη «διαρροή εγκεφάλων», καθώς τα εξειδικευμένα άτομα αναζήτησαν ευκαιρίες στο εξωτερικό. Επιπλέον, διερευνάται η αναντιστοιχία μεταξύ των εκπαιδευτικών προσφορών και των αναγκών της αγοράς εργασίας, παράλληλα με την ιστορική τάση για απασχόληση στον δημόσιο τομέα, η οποία αντιμετωπίζει πρόσφατες προκλήσεις λόγω των μέτρων λιτότητας.

Η δυναμική της προσφοράς και της ζήτησης αναδεικνύεται ως κρίσιμο ζήτημα τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ελλάδα, με τις τομεακές ανισοροπίες να επιδεινώνουν την ανεργία και τις ελλείψεις δεξιοτήτων. Το κεφάλαιο υπογραμμίζει την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα περιλαμβάνει ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βιομηχανικές συμπράξεις και παρεμβάσεις πολιτικής για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την κινητικότητα και την οικονομική ανθεκτικότητα.

Τέλος, το κεφάλαιο εξετάζει τον ρόλο του ψηφιακού μετασχηματισμού στην αναδιαμόρφωση της αγοράς εργασίας και την επιτακτική ανάγκη οι απόφοιτοι να διαθέτουν όχι μόνο τεχνικές γνώσεις αλλά και ψηφιακές ικανότητες και προσαρμοστικότητα. Υπογραμμίζει την ανάγκη τα πανεπιστήμια να εκσυγχρονίσουν τα προγράμματα σπουδών τους ώστε να ευθυγραμμιστούν με το εξελισσόμενο ψηφιακό τοπίο.

2.1 Οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) προσφέρει τεράστιες δυνατότητες στους κατοίκους της, με τις διασυνδεδεμένες οικονομίες της και την ελεύθερη κυκλοφορία. Ωστόσο, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συχνά δυσκολεύονται να πλοηγηθούν στην αγορά εργασίας. Μια κεντρική ανησυχία είναι η επικρατούσα αναντιστοιχία δεξιοτήτων.

Σύμφωνα με το Cedefop (2015), σημαντικό μέρος των ευρωπαϊών εργαζομένων αντιλαμβάνεται μια κακή ευθυγράμμιση μεταξύ των δεξιοτήτων τους και της εργασίας τους. Μια τέτοια αναντιστοιχία μπορεί να οδηγήσει σε υποαπασχόληση για όσους έχουν περισσότερα προσόντα, ενώ οι επιχειρήσεις ενδέχεται να αγωνιστούν για να εντοπίσουν υποψηφίους που διαθέτουν τις απαραίτητες εξειδικευμένες δεξιότητες.

Η έννοια της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας είναι πολύπλευρη, περιλαμβάνοντας την υπερεκπαίδευση, την υποεκπαίδευση και την απαξίωση των δεξιοτήτων. Οι McGuinness, Pouliakas, & Redmond (2018) παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την κατανόηση αυτών των διαστάσεων, επισημαίνοντας το επίμονο ζήτημα της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην ΕΕ. Υποστηρίζουν ότι ένα σημαντικό μέρος των Ευρωπαϊών εργαζομένων είναι είτε υπερεδιδεμένοι είτε ανεπαρκείς για τους ρόλους εργασίας τους, επηρεάζοντας την

παραγωγικότητα, τους μισθούς και την ικανοποίηση από την εργασία. Αυτή η αναντιστοιχία έχει εκτεταμένες επιπτώσεις, επηρεάζοντας όχι μόνο τις ατομικές πορείες σταδιοδρομίας αλλά και τις ευρύτερες οικονομικές επιδόσεις και την ανταγωνιστικότητα των εθνών της ΕΕ.

Η ενσωμάτωση αυτής της προοπτικής στον πολιτικό λόγο της ΕΕ τονίζει την ανάγκη για ένα δυναμικό εκπαιδευτικό σύστημα που προσαρμόζεται στις εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Οι McGuinness et al. (2018) προτείνουν ότι η συνεχής παρακολούθηση της προσφοράς και της ζήτησης δεξιοτήτων, σε συνδυασμό με ευέλικτες ευκαιρίες διά βίου μάθησης, θα μπορούσε να μετριάσει την αναντιστοιχία. Η προσέγγιση αυτή απαιτεί στενότερη ευθυγράμμιση μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της βιομηχανίας, διασφαλίζοντας ότι οι απόφοιτοι αναδεικνύονται με δεξιότητες που είναι τόσο τρέχουσες όσο και σε ζήτηση.

Παράλληλα με το χάσμα δεξιοτήτων, οι οικονομικές προκλήσεις επηρεάζουν σημαντικά το τοπίο της απασχόλησης των αποφοίτων. Ο απόηχος της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 παρέχει μια οδυνηρή υπενθύμιση. Μετά την κρίση, πολλές χώρες της ΕΕ είδαν ανησυχητικές αυξήσεις στα ποσοστά ανεργίας των νέων και των πτυχιούχων, γεγονός που καταδεικνύει την ευπάθεια των νεότερων δημογραφικών στοιχείων κατά τη διάρκεια οικονομικής ύφεσης (Eurostat, 2023). Παρά την επακόλουθη ανάκαμψη, τα πρότυπα αυτά υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη προσαρμοστικότητας και ανθεκτικότητας στην αγορά εργασίας. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 άφησε βαθύ αποτύπωμα στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας, με τους νέους και τους πρόσφατους πτυχιούχους να συγκαταλέγονται μεταξύ εκείνων που επλήγησαν περισσότερο.

Οι Choudhry, Marelli, & Signorelli (2012) διερευνούν τις συνέπειες της κρίσης, αποκαλύπτοντας σημαντική αύξηση των ποσοστών ανεργίας των νέων σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι συγγραφείς σημειώνουν ότι η κρίση επιδείνωσε τις προϋπάρχουσες συνθήκες αναντιστοιχίας και υποαπασχόλησης μεταξύ των νέων πτυχιούχων, οδηγώντας μια «σημαδεμένη» γενιά που αντιμετωπίζει παρατεταμένες περιόδους ανεργίας ή απασχόλησης σε ρόλους για τους οποίους έχουν περισσότερα προσόντα.

Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις αυτής της κρίσης υπογραμμίζουν τη σημασία της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας στην αγορά εργασίας. Οι πολιτικές που

αποσκοπούν στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την οικονομική κυκλικότητα. Οι Choudhry et al. (2012) υποστηρίζουν έναν συνδυασμό μακροοικονομικών στρατηγικών και στοχευμένων πρωτοβουλιών, όπως πρακτική άσκηση, μαθητεία και επαγγελματική κατάρτιση, για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ εκπαίδευσης και απασχόλησης, ιδίως μετά την οικονομική ύφεση.

Επιπλέον, η αλληλεπίδραση της παγκοσμιοποίησης και των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων έχει αναδιαμορφώσει θεμελιωδώς τη φύση πολλών επαγγελμάτων. Ενώ η τεχνολογία δημιουργεί νέους ρόλους εργασίας, καταργεί επίσης σταδιακά τα παραδοσιακά επαγγέλματα (Bessen, 2018). Αυτός ο δυναμικός μετασχηματισμός απαιτεί από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να αξιολογούν και να επικαιροποιούν με συνέπεια τα προγράμματα σπουδών τους, διασφαλίζοντας ότι οι απόφοιτοί τους είναι εξοπλισμένοι για το σύγχρονο εργατικό δυναμικό. Η ταχεία πρόοδος της τεχνολογίας, ιδίως στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης (TN), αναδιαμορφώνει τη ζήτηση δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας.

Ο Bessen (2018) διερευνά τους λεπτούς τρόπους με τους οποίους η τεχνητή νοημοσύνη και ο αυτοματισμός επηρεάζουν τις θέσεις εργασίας. Σε αντίθεση με τον ευρέως διαδεδομένο φόβο της μετατόπισης θέσεων εργασίας, ο Bessen (2018) υποστηρίζει ότι η τεχνολογία συχνά συμπληρώνει τις ανθρώπινες δεξιότητες, αλλάζοντας τη φύση των θέσεων εργασίας αντί να τις εξαλείφει εντελώς. Ωστόσο, αυτή η μετατόπιση δημιουργεί ζήτηση για νέες δεξιότητες και επακόλουθη ανάγκη προσαρμογής των εργαζομένων.

Για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ΕΕ, οι συνέπειες είναι σαφείς: υπάρχει πειστική ανάγκη για ψηφιακό γραμματισμό και προσαρμόσιμα σύνολα δεξιοτήτων που μπορούν να εξελιχθούν με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να ενσωματώσουν τις ψηφιακές ικανότητες και την κριτική σκέψη στα προγράμματα σπουδών τους, ώστε να προετοιμάσουν τους αποφοίτους για το συνεχώς μεταβαλλόμενο τοπίο της εργασίας. Η ανάλυση του Bessen (2018) υποδηλώνει ότι οι πολιτικές που προωθούν τη συνεχή μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση ενός εργατικού δυναμικού ικανού να ευδοκιμήσει σε μια τεχνολογικά προηγμένη οικονομία.

Ωστόσο, ακόμη και εξοπλισμένοι με τις κατάλληλες δεξιότητες, η κινητικότητα μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τους αποφοίτους. Ενώ η ΕΕ βασίζεται στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας, οι πραγματικές μεταβάσεις δεν είναι πάντα ομαλές. Ο Recchi (2015) καταδεικνύει ότι, παρά το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο που διευκολύνει τη μετανάστευση για εργασία, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετά «μαλακά» εμπόδια. Οι πολιτιστικές, γλωσσικές και διοικητικές αποχρώσεις συχνά αποτρέπουν τους αποφοίτους από την αξιοποίηση ευκαιριών σε γειτονικά έθνη της ΕΕ, ακόμη και όταν οι προοπτικές της πατρίδας τους φαίνονται ζοφερές.

Δεδομένου αυτού του πολύπλευρου τοπίου, καθίσταται υψίστης σημασίας για τα ενδιαφερόμενα μέρη να υιοθετήσουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να επιδιώκουν ενεργά συνεργασίες με τις βιομηχανίες, διασφαλίζοντας ότι τα ακαδημαϊκά προγράμματα σπουδών παραμένουν συγχρονισμένα με τις εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Ταυτόχρονα, οι παρεμβάσεις πολιτικής σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο πρέπει να επικεντρωθούν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την κινητικότητα και την παροχή δικτύων ασφαλείας για τους αποφοίτους κατά τη διάρκεια οικονομικών ασταθειών.

2.2 Οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας στην Ελλάδα για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα παρουσιάζει ένα μοναδικό σύνολο προκλήσεων για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ένα σενάριο που επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο της χώρας. Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τα πρωταρχικά της ζητήματα, οι περιπλοκές της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα προκύπτουν από το ταραχώδες οικονομικό παρελθόν και τους κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες.

Κεντρικό στοιχείο του τοπίου της απασχόλησης στην Ελλάδα ήταν ο απόηχος της σημαντικής οικονομικής κρίσης. Από τα τέλη του 2009, η κρίση επιβάρυνε σοβαρά την ελληνική οικονομία, με συνέπειες που εξακολουθούν να είναι εμφανείς σήμερα. Το ΑΕΠ της χώρας έπεσε κατακόρυφα και τα ποσοστά ανεργίας, ειδικά μεταξύ των νέων και των νέων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκτινάχθηκαν σε πρωτοφανή επίπεδα (Matsaganis, 2013). Ενώ πολλές ευρωπαϊκές χώρες βίωσαν τα

κύματα σοκ της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η κατάσταση της Ελλάδας επιδεινώθηκε από τα επίπεδα χρέους και τις διαρθρωτικές ανεπάρκειες.

Αυτή η οικονομική αναταραχή έχει δημιουργήσει ένα φαινόμενο που στην καθομιλουμένη ονομάζεται «διαρροή εγκεφάλων». Αντιμέτωπος με περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης στο εσωτερικό και δυσοίωνες προοπτικές σταδιοδρομίας, ένας σημαντικός αριθμός Ελλήνων πτυχιούχων έχει αναζητήσει εργασία στο εξωτερικό (Labrianidis & Pratsinakis, 2016). Αυτή η μετανάστευση ειδικευμένων και μορφωμένων ατόμων έχει εξαντλήσει περαιτέρω το ανθρώπινο κεφάλαιο της χώρας, καθιστώντας τον δρόμο προς την οικονομική ανάκαμψη ακόμη πιο δύσκολο. Το διπλό αποτέλεσμα μιας συρρικνωμένης οικονομίας και της μετανάστευσης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού έχει, με πολλούς τρόπους, δημιουργήσει έναν φαύλο κύκλο από τον οποίο η Ελλάδα αγωνίζεται να ξεφύγει. Περαιτέρω, οι Labrianidis & Vogiatzis (2013) εμβαθύνουν στην ανησυχητική τάση της «διαρροής εγκεφάλων», όπου η οικονομική ύφεση και η έλλειψη ευκαιριών έχουν ωθήσει σε σημαντική εκροή ατόμων με υψηλή εξειδίκευση από την Ελλάδα. Η έξοδος αυτή δεν αποτελεί απλώς σύμπτωμα αλλά και καταλύτη για περαιτέρω οικονομική παρακμή, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο που εξαντλεί το ανθρώπινο κεφάλαιο και το μελλοντικό δυναμικό της χώρας. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι για να αντιστραφεί αυτή η τάση, η Ελλάδα πρέπει όχι μόνο να ανακάμψει οικονομικά αλλά και να δημιουργήσει συνθήκες που θα προσφέρουν ευκαιρίες και ελπίδα στους μορφωμένους νέους της. Πολιτικές που εστιάζουν στην καινοτομία, την έρευνα και την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας υψηλής ειδίκευσης θα μπορούσαν να είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση των ταλέντων και την πρόσκληση όσων έχουν φύγει πίσω.

Μια άλλη διάσταση της πρόκλησης είναι η έλλειψη ευθυγράμμισης μεταξύ των εκπαιδευτικών προσφορών της Ελλάδας και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας της. Όπως και σε πολλά άλλα ευρωπαϊκά πλαίσια, τα ελληνικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης συχνά παράγουν πτυχιούχους με δεξιότητες που δεν ευθυγραμμίζονται απαραίτητα με τις απαιτήσεις της αγοράς (Christopoulou και Monastiriou, 2016). Αυτή η αναντιστοιχία όχι μόνο οδηγεί σε υποαπασχόληση και δυσαρέσκεια από την εργασία, αλλά αφήνει επίσης αρκετούς κρίσιμους τομείς να αγωνίζονται να βρουν επαρκώς εκπαιδευμένους επαγγελματίες.

Μια ιστορική κλίση προς τις θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα περιπλέκει αυτά τα ζητήματα. Για δεκαετίες, πολλοί Έλληνες πτυχιούχοι έκλιναν προς τον δημόσιο τομέα, δελεασμένοι από την εργασιακή ασφάλεια και τα οφέλη (O'Malley, 2017). Ωστόσο, τα μέτρα λιτότητας και η δημοσιονομική εξυγίανση, όροι που έθεσαν οι διεθνείς πιστωτές της Ελλάδας, μείωσαν δραστικά τις προσλήψεις στον δημόσιο τομέα. Ως αποτέλεσμα, ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού των αποφοίτων βρέθηκε απροετοίμαστο για το ανταγωνιστικό και δυναμικό περιβάλλον του ιδιωτικού τομέα. Η Lampropoulou (2021) διερευνά τον αντίκτυπο αυτών των αλλαγών, σημειώνοντας ότι η συρρίκνωση και η αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα έχουν αφήσει πολλούς αποφοίτους αβέβαιους και απροετοίμαστους για τον πιο ανταγωνιστικό ιδιωτικό τομέα. Η αλλαγή αυτή ήταν απότομη για μια αγορά εργασίας που ιστορικά ήταν στραμμένη προς τη δημόσια απασχόληση, οδηγώντας σε αναντιστοιχία προσδοκιών και πραγματικότητας για πολλούς. Η μελέτη προτείνει ότι είναι ζωτικής σημασίας οι συνολικές μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, οι οποίες θα ευθυγραμμίζονται στενότερα με τις πραγματικές ανάγκες του ιδιωτικού τομέα και των αναδυόμενων βιομηχανιών. Επιπλέον, η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και η στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων θα μπορούσαν επίσης να απορροφήσουν το ταλαντούχο εργατικό δυναμικό που κάποτε αναζητούσε απασχόληση κυρίως στον δημόσιο τομέα.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί πολύπλευρη προσέγγιση. Τόσο η ελληνική κυβέρνηση όσο και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να συνεργαστούν στενότερα με τον ιδιωτικό τομέα για να κατανοήσουν και να προβλέψουν τις απαιτήσεις της αγοράς. Τα προγράμματα σπουδών πρέπει να αναθεωρούνται συνεχώς για να διασφαλίζεται η συνάφειά τους. Επιπλέον, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα θα μπορούσε να προσφέρει μια οδό για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, αξιοποιώντας το καινοτόμο δυναμικό των νέων πτυχιούχων.

2.3 Η προσφορά και η ζήτηση ως αναδυόμενη πρόκληση στην αγορά εργασίας της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η δυναμική της προσφοράς και της ζήτησης παραμένει θεμελιώδης σε κάθε οικονομική συζήτηση. Όταν μεταφέρεται στη σφαίρα των αγορών εργασίας, ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), αποκαλύπτει έντονες προκλήσεις και ευκαιρίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την ολοκληρωμένη αγορά της

και τις αποκλίνουσες οικονομίες της, έχει δει έντονες ανισορροπίες προσφοράς-ζήτησης. Όπως διευκρίνισαν οι Verick και Islam (2010), υπάρχουν τομείς, κυρίως η τεχνολογία και η πράσινη ενέργεια, που στερούνται ειδικευμένων εργαζομένων. Ταυτόχρονα, είναι εμφανής η υπερπροσφορά στους τομείς των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, συμβάλλοντας στην ανεργία, αφενός, και στις τομεακές ελλείψεις δεξιοτήτων, αφετέρου. Η Μεγάλη Ύφεση του 2008-2009 χρησίμευσε ως έντονη υπενθύμιση της ευθραυστότητας των αγορών εργασίας ενόψει της οικονομικής ύφεσης. Οι Verick & Islam (2010) παρέχει μια ολοκληρωμένη εξέταση των αιτιών, των συνεπειών και των πολιτικών απαντήσεων της ύφεσης που ακολούθησαν. Σημειώνουν ότι η ύφεση οδήγησε σε σημαντική πτώση της ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών, η οποία με τη σειρά της μείωσε τη ζήτηση για εργασία. Η κατάσταση αυτή επιδεινώθηκε από την έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, οδηγώντας σε αύξηση της ανεργίας και της υποαπασχόλησης. Στην ΕΕ και την Ελλάδα, η περίοδος αυτή σηματοδότησε δραματική αύξηση της ανεργίας, με τους νέους και λιγότερο έμπειρους εργαζόμενους να πλήττονται περισσότερο. Η προσφορά εργασίας παρέμεινε σχετικά σταθερή ή ακόμη και αυξήθηκε λόγω των δημογραφικών τάσεων, αλλά η ζήτηση έπεσε κατακόρυφα, οδηγώντας σε αναντιστοιχία και αυξημένο ανταγωνισμό για λιγότερες θέσεις εργασίας.

Περαιτέρω, οι Verick & Islam (2010) προτείνουν ότι οι πολιτικές απαντήσεις πρέπει να είναι πολύπλευρες, εστιάζοντας όχι μόνο στην τόνωση της ζήτησης αλλά και στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Στην ΕΕ, αυτό μεταφράστηκε σε διάφορες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην τόνωση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και στη στήριξη των ανέργων.

Η αγορά εργασίας της Ελλάδας προσφέρει μια πιο έντονη εκδοχή αυτής της πρόκλησης. Η οικονομική κρίση συρρίκνωσε πολλές βιομηχανίες, περιορίζοντας τη ζήτηση θέσεων εργασίας. Ωστόσο, τα ιδρύματα συνέχισαν να παράγουν πτυχιούχους, δημιουργώντας πλεόνασμα στην προσφορά εργασίας έναντι της συρρίκνωσης της ζήτησης (Papapetrou και Tsalaporta, 2022). Αυτή η αναντιστοιχία ενέτεινε τα ποσοστά ανεργίας μεταξύ των νέων πτυχιούχων, ωθώντας πολλούς να αναζητήσουν πιο πράσινα βοσκοτόπια στο εξωτερικό, εξαντλώντας περαιτέρω το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό της Ελλάδας.

Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις της εποχής μας έχουν επίσης αναδιαμορφώσει τις εργασιακές προϋποθέσεις. Η ψηφιακή ικανότητα, η κριτική σκέψη και η ευελιξία είναι πλέον σχεδόν καθολικά περιζήτητες. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (2018) τόνισε ότι αυτές οι αλλαγές ενδέχεται να προκαλέσουν αναντιστοιχία ενός πτυχιούχου, θεωρητικά, διαθέσιμου για απασχόληση, με τους διαθέσιμους ρόλους λόγω παρωχημένου εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Αυτό περιπλέκεται περαιτέρω από τις περιφερειακές ανισότητες της ΕΕ. Όπως επεσήμαναν οι Fernández-Macías, Hurley και Storrie (2012), ενώ η Γερμανία μπορεί απεγνωσμένα να αναζητήσει ειδικούς πληροφορικής, η Ελλάδα μπορεί να παράγει ένα πλεόνασμα μελετητών ανθρωπιστικών επιστημών. Αυτή η χωρική ασυμφωνία υποδηλώνει ότι μια ισχυρή λύση έγκειται στην ενίσχυση των διακρατικών συνεργασιών και στην προώθηση της κινητικότητας των αποφοίτων πέρα από τα σύνορα της ΕΕ.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί μια γενική στρατηγική. Υπάρχει προφανής ανάγκη τα εκπαιδευτικά συστήματα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην ευρύτερη ΕΕ, να προσαρμοστούν στις εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Οι ενισχυμένες συμμαχίες μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, των βιομηχανιών και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής μπορούν να διασφαλίσουν ότι τα προγράμματα σπουδών παραμένουν σχετικά. Επιπλέον, η ενίσχυση της κινητικότητας εντός της ΕΕ μπορεί να αντιστοιχίσει καλύτερα τους πτυχιούχους με τις περιφέρειες που χρειάζονται τις δεξιότητές τους.

2.4 Απασχόληση αποφοίτων ΑΕΙ 25-64 ετών ανά επίπεδο εκπαίδευσης

Το τοπίο της απασχόλησης των αποφοίτων πανεπιστημίων αποτελεί βασικό δείκτη τόσο της εκπαιδευτικής όσο και της οικονομικής υγείας. Ωστόσο, είναι ζωτικής σημασίας να οριοθετήσουμε τη συγκεκριμένη δημογραφική ομάδα που εξετάζουμε. Σε αυτή την ενότητα, όταν αναφερόμαστε σε «πτυχιούχους», εννοούμε άτομα που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των πτυχίων bachelor, master και διδακτορικών σπουδών. Επικεντρωνόμαστε κυρίως σε αυτή την εκπαιδευμένη ομάδα, ηλικίας 25-64 ετών, διακρίνοντάς την από την ευρύτερη κατηγορία των «νέων» του γενικού πληθυσμού, η οποία συχνά περιλαμβάνει άτομα χωρίς τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο των δεδομένων για την απασχόληση, ο όρος «νέοι» αναφέρεται συχνά σε μια συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, συνήθως κάτω των 30 ετών. Για τους σκοπούς μας, ως «νέοι πτυχιούχοι» ορίζονται τα άτομα ηλικίας 22-30 ετών¹ που απέκτησαν πρόσφατα πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό το ηλικιακό εύρος καταγράφει τα άτομα που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της σταδιοδρομίας τους και αντιμετωπίζουν την αρχική μετάβαση από την εκπαίδευση στο εργατικό δυναμικό. Πρόκειται για μια κρίσιμη περίοδο που μπορεί να διαμορφώσει τη μακροπρόθεσμη πορεία της απασχόλησης.

Η απασχόληση των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετίζεται άμεσα με το επίπεδο εκπαίδευσης. Όσο πιο υψηλό το επίπεδο εκπαίδευσης, τόσο υψηλότερο το ποσοστό απασχόλησης (Eurostat, 2021). Στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ, οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου εξασφαλίζουν πιο εύκολα εργασία σε σύγκριση με τους κατόχους πρώτου πτυχίου (ΕΘΑΑΕ, 2020).

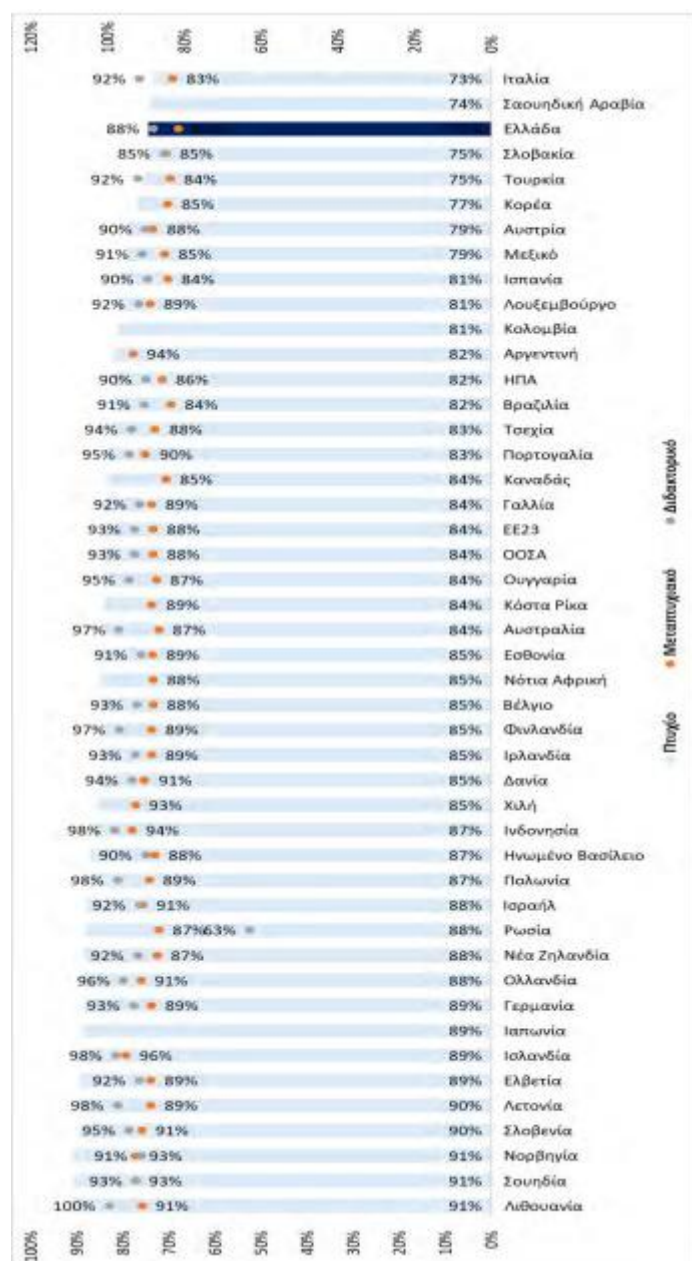
Συγκεκριμένα, η απασχόληση των κατόχων πρώτου πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης είναι 84%, ποσοστό χαμηλότερο από την απασχόληση των κατόχων μεταπτυχιακού (88%) ή διδακτορικού τίτλου σπουδών (93%). Τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης κατόχων πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης καταγράφονται στη Σουηδία, τη Νορβηγία και τη Λιθουανία (91%), αλλά και στη Λετονία και τη Σλοβενία (90%). Αντίστοιχα, για τους κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης, τα υψηλότερα ποσοστά εμφανίζονται στην Ισλανδία (96%), την Ινδονησία και την Αργεντινή (94%), τη Χιλή, τη Νορβηγία και τη Σουηδία (93%) (Eurostat, 2020).

Όσον αφορά τους αποφοίτους διδακτορικών προγραμμάτων σπουδών, τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στη Λιθουανία (100%), την Ισλανδία, τη Λετονία, την Πολωνία και την Ινδονησία (98%), την Αυστραλία και τη Φινλανδία (97%). Εκτός από τη Σλοβακία (85%) και τη Ρωσία (63%), η απασχόληση των κατόχων διδακτορικού τίτλου σπουδών υπερβαίνει το 90%. Η Ελλάδα εμφανίζει τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης στους κατόχους πτυχίου και μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (πτυχίο 78%, μεταπτυχιακό 82%). Αντίθετα, σε σχέση με την

¹ Αυτό το ηλικιακό εύρος είναι κρίσιμο, καθώς καταγράφει τα άτομα που βρίσκονται στο αρχικό στάδιο της σταδιοδρομίας τους, αντιμετωπίζοντας τις άμεσες επιπτώσεις της μετάβασης από τον ακαδημαϊκό χώρο στην αγορά εργασίας.

προηγούμενη χρονιά, κατάφερε να βελτιώσει το ποσοστό απασχόλησης κατόχων διδακτορικού τίτλου σπουδών από 85% το 2017 σε 88% το 2019 (ΕΘΑΑΕ, 2020).

Πίνακας 1. Απασχόληση ατόμων ηλικίας 25-64 ανά επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (επίπεδα 6-8), 2019.

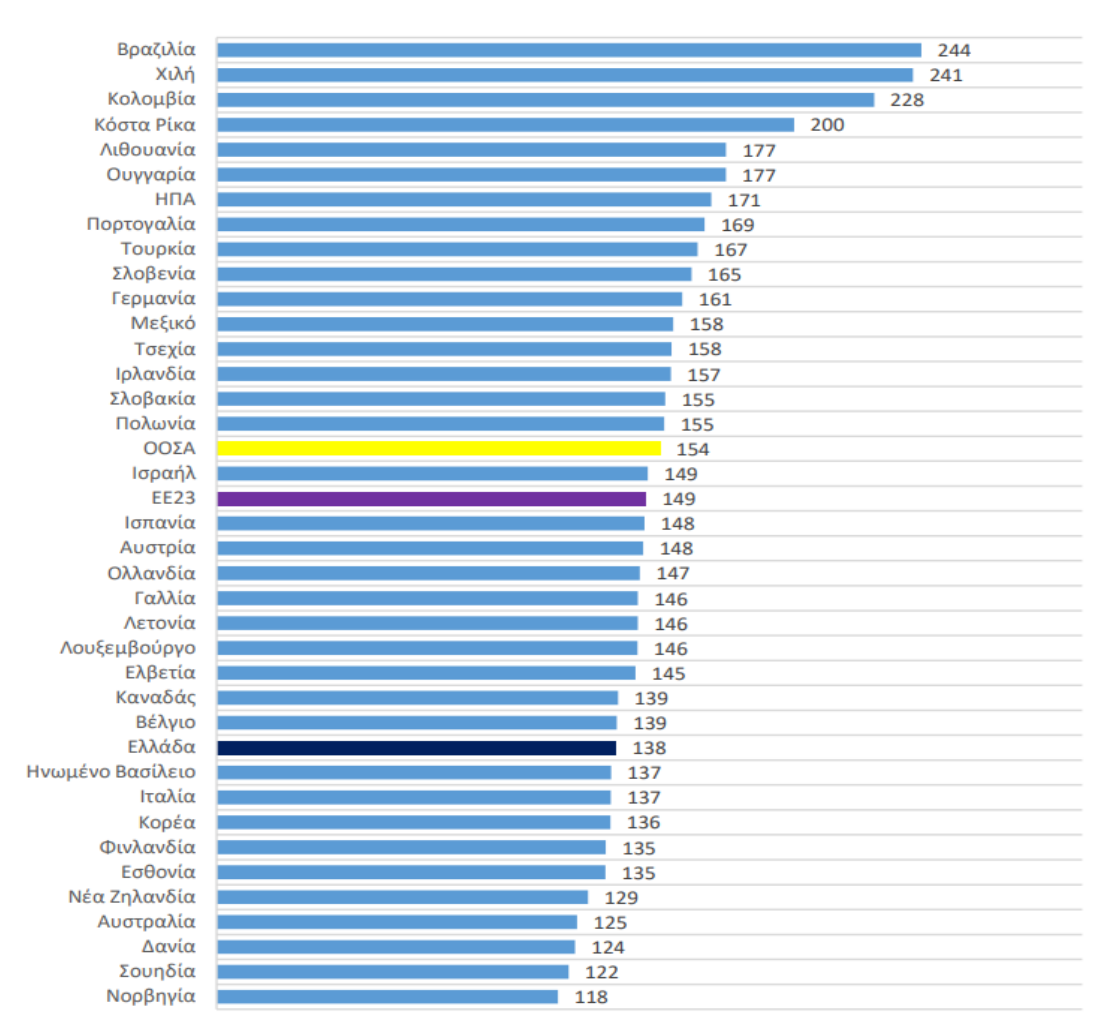
Πηγή: [Ετήσια Έκθεση ΕΘΑΑΕ 2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Ανάλογη είναι η κατάσταση στην Ιταλία και τη Σλοβακία, με τη διαφορά υπέρ των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου να ανέρχεται σε 10% για την Ιταλία και 7% για τη Σλοβακία (Eurostat, 2021). Τέλος, όσον αφορά τη διαφορά στην απασχόληση μεταξύ γυναικών και ανδρών, παρατηρείται ότι σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, τα ποσοστά

απασχόλησης των ανδρών είναι υψηλότερα από εκείνα των γυναικών, ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ, 2020).

Ωστόσο, η διαφορά αυτή είναι πιο έντονη στους κατόχους πτυχίου (ποσοστό διαφοράς 10 ποσοστιαίες μονάδες) σε σχέση με τους κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης (8 μονάδες) και τους κατόχους διδακτορικού τίτλου σπουδών (4 μονάδες) (ΕΘΑΑΕ, 2020).

Πίνακας 2. Αποδοχές εργαζομένων με ανώτατη εκπαίδευση (επίπεδα 5-8), 2018, με βάση σύγκρισης τις αποδοχές των αποφοίτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες αποτυπώνονται στο επίπεδο των 100 μονάδων

Πηγή: [Ετήσια Εκθεση ΕΘΑΑΕ 2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), κατά την περίοδο 2016-2020, το ποσοστό των ανέργων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη συνολική ανεργία της χώρας είναι χαμηλότερο από το ποσοστό των

ανέργων με διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των αποφοίτων δευτεροβάθμιας και μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των αποφοίτων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και των ατόμων που δεν φοιτούν σε σχολεία. Το 2020, το ποσοστό των ανέργων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αντιστοιχούσε στο 40,19% του συνόλου των ανέργων στη χώρα, αυξημένο από το 38,07% το προηγούμενο έτος. Κατά την περίοδο 2016-2020, το ποσοστό των ανέργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξήθηκε κατά 3,31%, από 36,88% το 2016 σε 40,19% το 2020 (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Πίνακας 3. Ποσοστά ανεργίας πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 25-64 (επίπεδα 5-8) στην Ευρώπη 2016-2020, με βάση δεδομένα της Eurostat

	2016	2017	2018	2019	2020	Μεταβολή 2016-2020
Ηνωμένο Βασίλειο	2,6	2,4	2,1	2,0	:	
Μαυροβούνιο	11,5	10,7	10,0	11,0	:	
Βόρεια Μακεδονία	17,6	17,1	16,6	13,3	12,9	-4,7
Ελλάδα	17,2	15,7	13,7	11,6	11,5	-5,7
Τουρκία	9,3	9,4	9,8	10,6	10,0	0,7
Ισπανία	10,9	9,3	8,4	8,1	9,5	-1,4
Σερβία	13,4	11,8	10,6	8,1	7,6	-5,8
Κύπρος	9,6	8,8	6,9	5,7	6,5	-3,1
Λετονία	4,0	3,6	3,7	3,6	5,2	1,2
Ιταλία	6,5	6,2	5,8	5,6	5,1	-1,4
Πορτογαλία	7,4	5,7	4,7	4,8	5,1	-2,3
Κροατία	7,4	6,5	5,7	5,0	4,9	-2,5
Εσθονία	3,7	3,3	3,6	2,6	4,7	1,0
Γαλλία	5,1	4,8	5,0	4,7	4,7	-0,4
Δανία	4,5	4,4	4,0	4,1	4,6	0,1
Σουηδία	3,8	3,9	3,6	3,5	4,6	0,8
Λουξεμβούργο	3,8	3,7	4,1	3,4	4,5	0,7
ΕΕ27	5,2	4,6	4,2	4,0	4,4	-0,8
Φινλανδία	5,8	5,3	4,2	3,9	4,3	-1,5
Λιθουανία	2,7	2,7	2,6	2,8	4,1	1,4
Ισλανδία	1,7	1,6	1,9	2,2	3,8	2,1
Ιρλανδία	4,7	3,7	3,6	2,9	3,7	-1,0
Ελβετία	3,3	3,8	3,5	3,3	3,5	0,2
Σλοβακία	5,1	3,6	2,8	2,3	3,3	-1,8
Βέλγιο	3,7	3,8	3,2	2,9	3,2	-0,5
Αυστρία	3,4	3,0	3,0	2,8	3,2	-0,2
Σλοβενία	6,0	5,2	3,6	3,0	3,0	-3,0
Γερμανία	2,2	2,0	1,9	1,8	2,6	0,4
Μάλτα	1,4	1,8	1,8	2,7	2,5	1,1
Νορβηγία	3,0	2,3	2,2	2,0	2,5	-0,5
Βουλγαρία	3,3	2,9	2,2	1,9	2,4	-0,9
Ολλανδία	3,4	2,8	2,3	2,1	2,4	-1,0
Ρουμανία	2,7	2,1	1,8	1,2	2,0	-0,7
Πολωνία	3,0	2,2	1,8	1,8	1,8	-1,2
Ουγγαρία	1,7	1,5	1,3	1,4	1,7	0,0
Τσεχία	1,8	1,4	1,1	1,0	1,4	-0,4

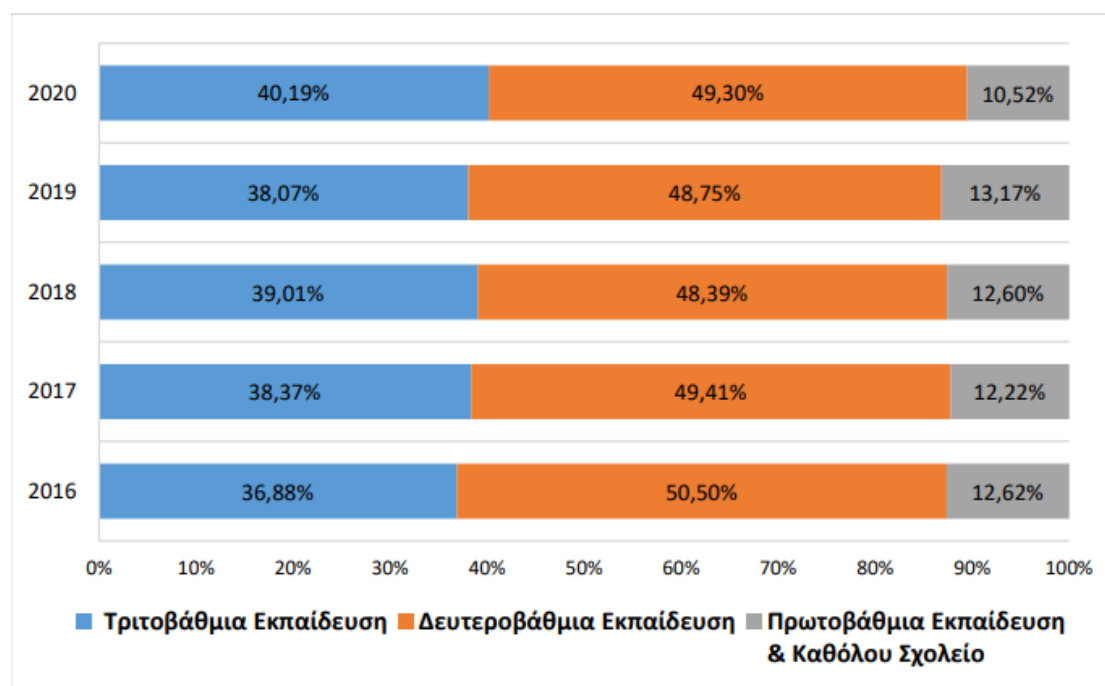
Πηγή: [Ετήσια Εκθεση ΕΘΑΑΕ 2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Σε απόλυτους αριθμούς, κατά την περίοδο 2015-2019 στην Ελλάδα, οι άνεργοι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μειώθηκαν συνολικά κατά 113.700 άτομα (από 417.100 το 2015 σε 303.400 το 2020). Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ποσοστό

των γυναικών πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2020 ανήλθε στο 59,46% (180.400 γυναίκες εκ του συνόλου 303.400 ανέργων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), έναντι του 40,54% των ανδρών. Παρόλα αυτά, κατά την τελευταία πενταετία, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ επιβεβαιώνουν τη δυσμενή θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας. Μεταξύ των ετών 2016-2020, ο αριθμός των ανέργων γυναικών πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μειώθηκε κατά 85.500 άτομα, σε ποσοστό 32,15% (από 265.900 το 2016 σε 180.400 το 2020), ενώ αντίστοιχα των ανδρών κατά 64.700, σε ποσοστό 18,65% (από 151.200 το 2016 σε 123.000 το 2020).

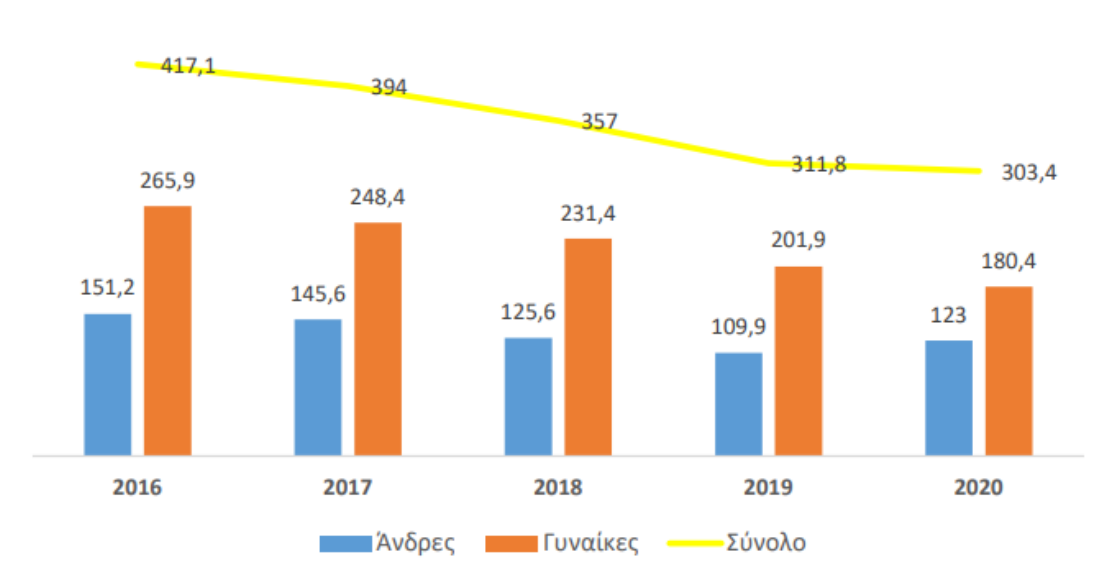
Τέλος, βάσει των δεδομένων της ΕΛΣΤΑΤ για το 2020, οι γυναίκες πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα υπερτερούν σημαντικά των ανδρών σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες, εκτός από τις ηλικίες 45-64 ετών. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην εύρεση απασχόλησης στην Ελλάδα.

Πίνακας 4. Ανεργία αποφοίτων ΑΕΙ στην Ελλάδα

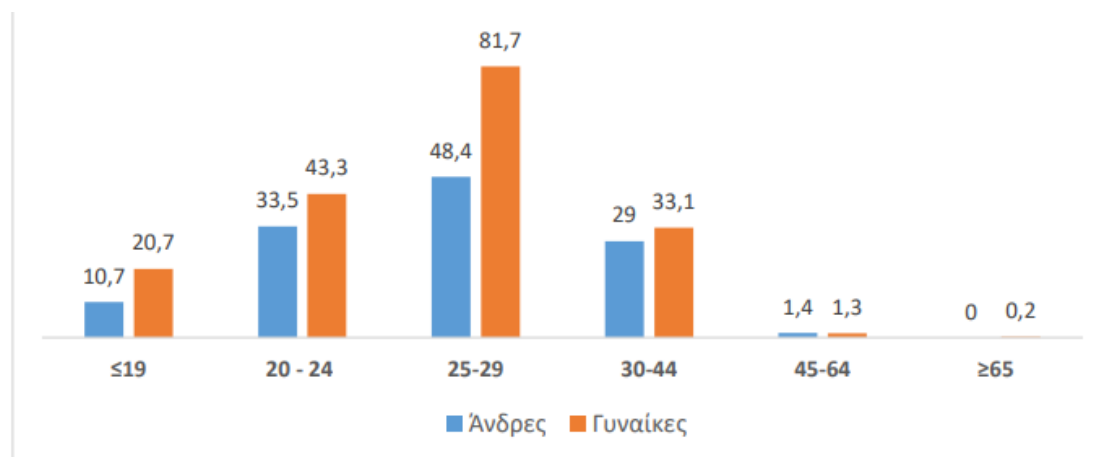
Πηγή: [Ετήσια Έκθεση ΕΘΑΑΕ_2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Πίνακας 5. Ανεργία αποφοίτων ΑΕΙ στην Ελλάδα με βάση το φύλο

Πηγή: [Ετήσια Έκθεση ΕΘΑΑΕ 2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Πίνακας 6. Ανεργία αποφοίτων ΑΕΙ στην Ελλάδα ανά ηλικιακή ομάδα

Πηγή: [Ετήσια Έκθεση ΕΘΑΑΕ 2020.pdf \(alfavita.gr\)](#).

Οι προοπτικές απασχόλησης των αποφοίτων πανεπιστημίου, ένας κρίσιμος δείκτης επιτυχίας της εκπαιδευτικής και οικονομικής πολιτικής, ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης. Αυτή η μεταβλητότητα δεν είναι απλώς σχήμα λόγου, αλλά υποστηρίζεται έντονα από εμπειρικά δεδομένα από πηγές όπως η Eurostat (2021) και η ΗΑΗΕ (2020). Μια λεπτή εξέταση αυτών των δεδομένων αποκαλύπτει ένα περίπλοκο τοπίο απασχόλησης, όπου το επίπεδο εκπαίδευσης - πτυχίο, μεταπτυχιακό ή διδακτορικό - επηρεάζει σημαντικά τη θέση κάποιου στην αγορά εργασίας.

Για τους κατόχους πτυχίου, το ποσοστό απασχόλησης ανέρχεται στο 84%, ένα αξιοσέβαστο ποσοστό, αλλά ωχριά σε σύγκριση με το 88% για τους κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου και το 93% για όσους έχουν διδακτορικό δίπλωμα. Αυτή η ανοδική τάση υπογραμμίζει μια σαφή προοδότηση για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, αυτοί οι αριθμοί δεν είναι μόνο στατιστικά στοιχεία· Αντικατοπτρίζουν τις συνέπειες της πραγματικής ζωής για εκατομμύρια άτομα που πλοηγούνται στην αγορά εργασίας. Όσοι έχουν πτυχίο πανεπιστημίου συχνά βρίσκονται σε πιο επισφαλή θέση, αντιμετωπίζοντας σκληρότερο ανταγωνισμό για θέσεις εργασίας και, σε πολλές περιπτώσεις, συμβιβάζονται με θέσεις που υποαξιοποιούν τις δεξιότητές τους - ένα φαινόμενο γνωστό ως υποαπασχόληση.

Αντίθετα, τα άτομα με μεταπτυχιακό δίπλωμα απολαμβάνουν μια ελαφρώς πιο ευνοϊκή θέση. Η πρόσθετη εξειδίκευση και οι δεξιότητες που αποκτούν συχνά μεταφράζονται σε καλύτερες αντιστοιχίες θέσεων εργασίας και υψηλότερους μισθούς. Ωστόσο, αυτή η ομάδα δεν είναι απρόσβλητη από προκλήσεις. Η μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στο εργατικό δυναμικό μπορεί ακόμη να είναι γεμάτη δυσκολίες, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για περαιτέρω κατάρτιση και του πανταχού παρόντος φάσματος οικονομικής ύφεσης που μπορεί γρήγορα να διαβρώσει την ασφάλεια της εργασίας.

Οι διδακτορικοί απόφοιτοι αντιπροσωπεύουν το αποκορύφωμα του μορφωτικού επιπέδου και, συνήθως, τις πιο ευνοϊκές στατιστικές απασχόλησης. Ωστόσο, ακόμη και εδώ, υπάρχουν αποχρώσεις. Ενώ ένα διδακτορικό μπορεί να ανοίξει πόρτες στον ακαδημαϊκό χώρο και την έρευνα, αυτές οι θέσεις είναι συχνά εξαιρετικά ανταγωνιστικές και δεν θα εξασφαλίσουν όλοι οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος μια θέση ηγεσίας ή το ισοδύναμό της στη βιομηχανία. Επιπλέον, η εξειδικευμένη φύση της διδακτορικής κατάρτισης σημαίνει ότι όταν αυτά τα άτομα αντιμετωπίζουν ανεργία, μπορεί να δυσκολευτούν ιδιαίτερα να στραφούν σε διαφορετικούς ρόλους.

Τα στοιχεία αποκαλύπτουν επίσης έντονες περιφερειακές ανισότητες. Χώρες όπως η Σουηδία, η Νορβηγία και η Λιθουανία διαθέτουν μερικά από τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αντανakλώντας ισχυρά εκπαιδευτικά συστήματα και δυναμικές οικονομίες. Αντίθετα, η Ελλάδα, με τα χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης μεταξύ των κατόχων πτυχίου και μεταπτυχιακού, σκιαγραφεί την εικόνα μιας ταλαιπωρημένης οικονομίας, όπου ακόμη και οι υψηλά

μορφωμένοι δεν είναι απρόσβλητοι από τις ιδιοτροπίες της αγοράς εργασίας. Η κατάσταση στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, δεδομένων των ευρύτερων οικονομικών προκλήσεων που έχει αντιμετωπίσει η χώρα, συμπεριλαμβανομένης της παρατεταμένης χρηματοπιστωτικής κρίσης και των αυστηρών μέτρων λιτότητας.

Οι ανισότητες μεταξύ των φύλων παρουσιάζουν μια άλλη κρίσιμη διάσταση. Σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, οι άνδρες απολαμβάνουν γενικά υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης από τις γυναίκες σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, αλλά αυτό το χάσμα είναι πιο έντονο μεταξύ εκείνων με πτυχίο. Αυτή η ανισότητα εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με τη διασταύρωση του φύλου, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Προτείνει ότι οι γυναίκες, ιδίως εκείνες με χαμηλότερα επίπεδα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια, ενδεχομένως συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων, της μικρότερης πρόσβασης σε ευκαιρίες δικτύωσης ή τομέων απασχόλησης που είναι λιγότερο σταθεροί και χαμηλόμισθοι.

Η περίοδος από το 2016 έως το 2020 προσφέρει μια αποκαλυπτική εικόνα της πορείας απασχόλησης για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην Ελλάδα, το ποσοστό των άνεργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως ποσοστό του συνόλου των άνεργων αυξήθηκε, υποδεικνύοντας μια αγορά εργασίας που γίνεται όλο και πιο δύσκολη για όσους έχουν διαπιστευτήρια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η τάση αυτή είναι ιδιαίτερα ανησυχητική, καθώς υποδηλώνει ότι η τριτοβάθμια εκπαίδευση, που συνήθως θεωρείται ως οδός προς καλύτερες προοπτικές απασχόλησης, δεν εκπληρώνει αυτή την υπόσχεση για έναν αυξανόμενο αριθμό ατόμων.

Κατά την αντιμετώπιση αυτών των πολύπλοκων και ποικίλων προκλήσεων, είναι ζωτικής σημασίας να εξεταστούν στοχευμένα μέτρα πολιτικής. Για τους κατόχους πτυχίου, υπάρχει σαφής ανάγκη για πολιτικές που ενισχύουν την αντιστοίχιση θέσεων εργασίας και παρέχουν πρόσθετες ευκαιρίες κατάρτισης. Για τους μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς πτυχιούχους, η δημιουργία περισσότερων διαδρομών από τον ακαδημαϊκό χώρο στη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής άσκησης, των εταιρικών σχέσεων και της υποστήριξης της επιχειρηματικότητας, μπορεί να βοηθήσει στην αξιοποίηση των προηγμένων δεξιοτήτων τους στην ευρύτερη οικονομία. Επιπλέον, η αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και των περιφερειακών ανισορροπιών απαιτεί ολοκληρωμένες στρατηγικές που λαμβάνουν

υπόψη τους κοινωνικούς κανόνες, τις οικονομικές συνθήκες και τις εκπαιδευτικές πολιτικές.

Συμπερασματικά, τα στοιχεία για την απασχόληση των αποφοίτων πανεπιστημίου ανά βαθμίδα εκπαίδευσης σκιαγραφούν μια εικόνα ενός πολύπλευρου και στρωματοποιημένου τοπίου. Ενώ η τριτοβάθμια εκπαίδευση συσχετίζεται γενικά με καλύτερες προοπτικές απασχόλησης, υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάλογα με το επίπεδο πτυχίου, το φύλο και τη γεωγραφία. Η κατανόηση αυτών των διακρίσεων είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Μόνο αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει κάθε ομάδα μπορούμε να ελπίζουμε στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης και αποτελεσματικής αγοράς εργασίας που αξιοποιεί πλήρως τα ταλέντα και τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού της.

2.5 Ο ρόλος του ψηφιακού μετασχηματισμού στη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός έχει αναδειχθεί σε κομβική δύναμη επαναπροσδιορισμού του περιγράμματος της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα και την ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η μεταμόρφωση, ριζωμένη στην ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών σε όλους τους τομείς των επιχειρήσεων και της κοινωνίας, έχει δημιουργήσει τόσο προκλήσεις όσο και ευκαιρίες για τους αποφοίτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Αρχικά, ο ψηφιακός μετασχηματισμός οδήγησε στη δημιουργία νέων ρόλων εργασίας που δεν υπήρχαν πριν από μια δεκαετία - ρόλοι όπως επιστήμονες δεδομένων, ειδικοί ψηφιακού μάρκετινγκ και σχεδιαστές εμπειρίας χρήστη, για να αναφέρουμε μερικούς (ILO, 2020). Αυτά τα νέα επαγγέλματα απαιτούν ένα μοναδικό μείγμα τεχνικής επάρκειας και δημιουργικής σκέψης, δίνοντας προτεραιότητα στη διεπιστημονική εκπαίδευση.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της αγοράς εργασίας, ο οποίος καθοδηγείται σημαντικά από την αυτοματοποίηση και την τεχνολογική καινοτομία, αναδιαμορφώνει τη φύση της εργασίας σε διάφορους τομείς. Ο Autor (2015) στο

θεμελιώδες έργο του "Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation", αμφισβητεί τη διάχυτη αφήγηση ότι η αυτοματοποίηση θα οδηγήσει σε εκτεταμένες απώλειες θέσεων εργασίας. Αντιθέτως, ο Autor υποστηρίζει ότι, ενώ η αυτοματοποίηση αντικαθιστά ορισμένους τύπους εργασίας, ιδίως τις εργασίες ρουτίνας και τις χειρωνακτικές εργασίες, δημιουργεί επίσης νέες θέσεις εργασίας και αυξάνει τις δυνατότητες των εργαζομένων σε άλλες. Το φαινόμενο αυτό είναι γνωστό ως συμπληρωματικότητα, όπου η τεχνολογία ενισχύει την παραγωγικότητα των εργαζομένων και οδηγεί στη δημιουργία νέων κλάδων και ρόλων. Ωστόσο, η μετάβαση αυτή δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Καθώς οι θέσεις εργασίας ρουτίνας αυτοματοποιούνται, υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για δεξιότητες που οι μηχανές δεν μπορούν να αναπαράγουν εύκολα - όπως η δημιουργικότητα, η επίλυση προβλημάτων και η συναισθηματική νοημοσύνη. Αυτή η μετατόπιση απαιτεί επανεξέταση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης για την προετοιμασία του εργατικού δυναμικού για ένα μέλλον όπου ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός και οι προσαρμοστικές δεξιότητες είναι υψίστης σημασίας.

Ωστόσο, η ταχεία ψηφιοποίηση σημαίνει επίσης ότι ορισμένοι παραδοσιακοί ρόλοι εργασίας καθίστανται παρωχημένοι ή επαναπροσδιορίζονται. Η αυτοματοποίηση και η τεχνητή νοημοσύνη αντικαθιστούν τις επαναλαμβανόμενες εργασίες, προκαλώντας μετατόπιση των απαιτήσεων εργασίας (Susskind και Susskind, 2015). Για την Ελλάδα, μια χώρα που προσπαθεί να ανακάμψει από την οικονομική κρίση, αυτή η ψηφιακή στροφή μπορεί να είναι δίκικο μαχαίρι. Ενώ προσφέρει μια ευκαιρία για άλμα σε νέες βιομηχανίες, απαιτεί επίσης σημαντική επανεκπαίδευση του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού.

Για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι επιπτώσεις είναι βαθιές. Πρέπει τώρα να αποφοιτήσουν όχι μόνο με ειδικές γνώσεις, αλλά με μια σειρά ψηφιακών ικανοτήτων, μαλακών δεξιοτήτων και νοοτροπίας για συνεχή μάθηση. Ως εκ τούτου, τα πανεπιστήμια και τα κολέγια καλούνται να επικαιροποιήσουν τα προγράμματα σπουδών και τις μεθοδολογίες διδασκαλίας τους ώστε να συμβαδίζουν με τον ρυθμό του ψηφιακού κόσμου.

2.6 Πλοήγηση στη μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στη βιομηχανία

Η μετάβαση από τον ακαδημαϊκό χώρο στη βιομηχανία είναι μια κρίσιμη φάση στη ζωή των αποφοίτων, η οποία σηματοδοτεί τη μετάβαση από το εκπαιδευτικό

περιβάλλον σε ένα επαγγελματικό περιβάλλον. Οι Schomburg και Teichler (2011) ρίχνουν φως στην απασχολησιμότητα των αποφοίτων πτυχίου στην Ευρώπη, σημειώνοντας ότι, ενώ το πτυχίο παρέχει μια σταθερή βάση, δεν εγγυάται την ομαλή μετάβαση στην αγορά εργασίας. Η απασχολησιμότητα επεκτείνεται πέρα από τα ακαδημαϊκά προσόντα- περιλαμβάνει μια σειρά δεξιοτήτων, εμπειριών και προσωπικών χαρακτηριστικών που καθιστούν έναν απόφοιτο ελκυστικό για τους εργοδότες. Οι απόφοιτοι αντιμετωπίζουν συχνά την πρόκληση να αποδείξουν όχι μόνο τις ακαδημαϊκές τους γνώσεις αλλά και τις πρακτικές τους δεξιότητες, την προσαρμοστικότητα και την ικανότητά τους να μαθαίνουν και να αναπτύσσονται μέσα σε ένα επαγγελματικό πλαίσιο. Οι βιομηχανίες σήμερα αναζητούν υποψηφίους που μπορούν να προσαρμόζονται γρήγορα στο μεταβαλλόμενο τοπίο, να συνεργάζονται αποτελεσματικά και να καινοτομούν συνεχώς. Ως εκ τούτου, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να επικεντρωθούν στον εξοπλισμό των φοιτητών με αυτές τις μεταβιβάσιμες δεξιότητες και να παρέχουν ευκαιρίες για πρακτική εμπειρία μέσω πρακτικής άσκησης, έργων και βιομηχανικών συνεργασιών. Αυτό θα ενισχύσει την απασχολησιμότητα των αποφοίτων και θα διευκολύνει τη μετάβασή τους στο εργατικό δυναμικό.

Ιστορικά, ένας σημαντικός αριθμός Ελλήνων πτυχιούχων έκλινε προς θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα, δεδομένης της αντιληπτής σταθερότητας που προσέφεραν (Shedlock, 2017). Ωστόσο, με τους δημοσιονομικούς περιορισμούς και τους οικονομικούς μετασχηματισμούς, παρατηρήθηκε σταδιακή στροφή προς τον ιδιωτικό τομέα. Αυτή η αλλαγή απαιτεί από τους αποφοίτους να είναι εξοπλισμένοι όχι μόνο με ακαδημαϊκές γνώσεις, αλλά και με πρακτικές δεξιότητες, προσαρμοστικότητα και ένα ισχυρό επαγγελματικό δίκτυο.

Η ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει παρόμοια τάση, αν και με παραλλαγές. Σε χώρες με ισχυρές βιομηχανικές βάσεις, όπως η Γερμανία, η σύνδεση ακαδημαϊκού-βιομηχανικού χώρου είναι βαθιά, με πολλά προγράμματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να ενσωματώνουν πρακτική άσκηση και τοποθετήσεις ως μέρος του προγράμματος σπουδών τους (Schomburg και Teichler, 2011). Αντίθετα, οι χώρες με μικρότερη βιομηχανική πυκνότητα συχνά βλέπουν πτυχιούχους να αγωνίζονται να βρουν μια θέση στην αγορά εργασίας.

Για την εξομάλυνση αυτής της μετάβασης, είναι ζωτικής σημασίας η λήψη προληπτικών μέτρων. Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας, η συνεργασία βιομηχανίας-ακαδημαϊκής κοινότητας για έργα πραγματικού κόσμου και η έμφαση στις μαλακές δεξιότητες είναι μόνο μερικές στρατηγικές που μπορούν να γεφυρώσουν το χάσμα. Για τους αποφοίτους, το άνοιγμα στη διά βίου μάθηση και η ικανότητα πλοήγησης στις επαγγελματικές προκλήσεις θα είναι απαραίτητες καθώς μεταβαίνουν από τον κόσμο των σχολικών βιβλίων στη σφαίρα των πραγματικών εφαρμογών.

Κεφάλαιο 3ο: Εισαγωγή στις πολιτικές απασχόλησης των νέων πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Το κεφάλαιο αυτό παρέχει μια εις βάθος διερεύνηση των πολιτικών απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με ιδιαίτερη έμφαση στην Ελλάδα και τη σημασία της στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Οι πολιτικές απασχόλησης αποτελούν ακρογωνιαίολίθο των κυβερνητικών στρατηγικών που αποσκοπούν στην προώθηση της οικονομικής σταθερότητας, της κοινωνικής ευημερίας και της προόδου, όπως αναγνωρίζεται από τον ΟΟΣΑ (2021). Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα μέτρων και στρατηγικών που επινοούνται από κυβερνήσεις και οργανισμούς για τη διακυβέρνηση των αγορών εργασίας και του εργατικού δυναμικού. Οι γενικότεροι στόχοι τους περιλαμβάνουν τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, την προώθηση ευνοϊκών συνθηκών εργασίας και την εξάλειψη των διακρίσεων ή των προκαταλήψεων στον χώρο εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Εκτός από αυτούς τους στόχους, οι πολιτικές απασχόλησης θεσπίζουν πρότυπα για διάφορες πτυχές της εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών πρόσληψης, των συνθηκών εργασίας, των δικαιωμάτων και των ευθυνών των εργαζομένων, καθώς και των μηχανισμών για την αντιμετώπιση παραπόνων (CEDEFOP, 2020).

Η σημασία των πολιτικών απασχόλησης εκτείνεται πέρα από τον χώρο εργασίας, καθώς αντιμετωπίζουν επίσης κρίσιμες προκλήσεις της αγοράς εργασίας. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν υψηλά ποσοστά ανεργίας, αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, επισφαλείς συνθήκες εργασίας και εισοδηματικές ανισότητες, επηρεάζοντας έτσι την οικονομική σταθερότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την ατομική ευημερία. Ο ρόλος των πολιτικών απασχόλησης αναδεικνύεται περαιτέρω σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπου η ΕΕ προσπαθεί να ενισχύσει τη δημιουργία θέσεων

εργασίας, να μειώσει τη διαρθρωτική ανεργία και να αυξήσει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

3.1. Ορισμός και σημασία των πολιτικών απασχόλησης

Οι πολιτικές απασχόλησης αποτελούν κρίσιμη συνιστώσα των κυβερνητικών στρατηγικών για τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας, της κοινωνικής ευημερίας και της προόδου (ΟΟΣΑ, 2021).

Οι πολιτικές απασχόλησης μπορούν να οριστούν ως στρατηγικές ή μέτρα που εφαρμόζει μια κυβέρνηση ή ένας οργανισμός για να κυβερνήσει την εργασία και το εργατικό δυναμικό. Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στη ρύθμιση της σχέσης εργοδότη-εργαζομένου, στην προώθηση παραγωγικών και ικανοποιητικών συνθηκών εργασίας και στην πρόληψη κάθε μορφής διάκρισης ή προκατάληψης στον χώρο εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Καθορίζουν επίσης τα πρότυπα για διάφορες πτυχές της εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών πρόσληψης, των συνθηκών εργασίας, των δικαιωμάτων, των υποχρεώσεων και των μηχανισμών για την αντιμετώπιση παραπόνων (CEDEFOP, 2020).

Αυτές οι πολιτικές είναι σημαντικές επειδή παρέχουν ένα πλαίσιο που καθοδηγεί τη συμπεριφορά και τις προσδοκίες μέσα σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών ποσοστών ανεργίας, των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων, των επισφαλών συνθηκών εργασίας και των εισοδηματικών ανισοτήτων. Διευκολύνουν τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, διασφαλίζουν δίκαιους μισθούς, ενισχύουν τα δικαιώματα και την ασφάλεια των εργαζομένων και προωθούν τον κοινωνικό διάλογο (Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, 2015).

Οι πολιτικές απασχόλησης διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της δυναμικής της αγοράς εργασίας, επηρεάζοντας τις αποφάσεις των εργοδοτών σχετικά με τις προσλήψεις, τους μισθούς και τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Με αυτόν τον τρόπο, επηρεάζουν το επίπεδο και τη δομή της απασχόλησης, την κατανομή του εισοδήματος και τις οικονομικές επιδόσεις σε εθνικό επίπεδο.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι πολιτικές απασχόλησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποσκοπούν στην ενίσχυση της δημιουργίας θέσεων εργασίας, στη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και στην αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας με τη θέσπιση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων για τα κράτη μέλη της. Η στρατηγική της ΕΕ για την απασχόληση επικεντρώνεται στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ, στον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και στη διασφάλιση της κοινωνικής ένταξης και προστασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Ως εκ τούτου, οι πολιτικές απασχόλησης αντιπροσωπεύουν ένα κρίσιμο εργαλείο τόσο για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής όσο και για τους οργανισμούς, με σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική σταθερότητα, την κοινωνική ισότητα και την ατομική ευημερία.

3.2. Εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο

Η πορεία των πολιτικών απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) χαρακτηρίζεται από μια επαναληπτική διαδικασία προσαρμογής και καινοτομίας ως απάντηση στις εξελισσόμενες κοινωνικοοικονομικές πραγματικότητες και προκλήσεις.

Στη δεκαετία του 1950 και του 1960, οι πολιτικές απασχόλησης στην Ευρώπη επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από το κεϋνσιανό οικονομικό παράδειγμα, το οποίο υποστηρίζει την κυβερνητική παρέμβαση για τη διαχείριση της ζήτησης και τη μείωση της ανεργίας (Amable, 2011). Αυτές οι πολιτικές περιελάμβαναν την άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω προγραμμάτων δημοσίων έργων, κρατικών βιομηχανικών πολιτικών και ισχυρών συστημάτων κοινωνικής προστασίας (Eichhorst και Marx, 2011).

Ωστόσο, οι οικονομικές κρίσεις των δεκαετιών του 1970 και του 1980, που χαρακτηρίστηκαν από αύξηση του πληθωρισμού και της ανεργίας, οδήγησαν σε αλλαγή παραδείγματος. Παρατηρήθηκε μια «νεοφιλελεύθερη» στροφή, με έμφαση στην απορρύθμιση, την απελευθέρωση και τις προσανατολισμένες στην αγορά μεταρρυθμίσεις, επηρεάζοντας τη φύση και το πεδίο εφαρμογής των πολιτικών απασχόλησης (Boyer και Saillard, 2002). Οι πολιτικές αυτές χαρακτηρίστηκαν από

εστίαση στην ευελιξία της αγοράς εργασίας, μέτρα ενεργοποίησης και μετάβαση από παθητικές σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) (Eichhorst και Marx, 2011).

Τη δεκαετία του 1990 θεσπίστηκε η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ) ως μέρος της ευρύτερης στρατηγικής της Λισαβόνας. Η ΕΣΑ αποσκοπούσε στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ και στην προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, ενσωματώνοντας ζητήματα κοινωνικής προστασίας σε ένα πλαίσιο προσανατολισμένο στην ανάπτυξη (Zeitlin και Pochet, 2005).

Τη δεκαετία του 2000, αντιμέτωπη με τις προκλήσεις της γήρανσης του πληθυσμού, η ΕΕ δρομολόγησε τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» με μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση της έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Αυτό περιλάμβανε την προώθηση της ανάπτυξης δεξιοτήτων, της διά βίου μάθησης και της ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων στην αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010).

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-2009 και η επακόλουθη κρίση της ευρωζώνης οδήγησαν σε ανανεωμένη έμφαση στη δημοσιονομική πειθαρχία, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αυτή την περίοδο σημειώθηκε αύξηση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας για την προώθηση της ευελιξίας και της ανταγωνιστικότητας, σε συνδυασμό με αυστηρότερα συστήματα κοινωνικής προστασίας λόγω δημοσιονομικών περιορισμών (Clauwaert και Schömann, 2012).

Πιο πρόσφατα, ως απάντηση στην πανδημία COVID-19, η εστίαση της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ μετατοπίστηκε στη διαχείριση των άμεσων επιπτώσεων της κρίσης, στην προστασία των θέσεων εργασίας και στη στήριξη της ανάκαμψης. Η ΕΕ έχει κινητοποιήσει σημαντικούς πόρους για τη στήριξη των προσπαθειών των κρατών μελών για την προστασία της απασχόλησης και των εισοδημάτων, μεταξύ άλλων μέσω της πρωτοβουλίας SURE (Στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Εν ολίγοις, η εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ έχει διαμορφωθεί από την αλληλεπίδραση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων, αντικατοπτρίζοντας τις μεταβαλλόμενες προτεραιότητες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

3.3. Ιστορικό πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο

Το ιστορικό πλαίσιο που περιβάλλει την εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο παρέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες που έχουν διαμορφώσει την ανάπτυξη και την εφαρμογή αυτών των πολιτικών. Η κατανόηση του ιστορικού πλαισίου βοηθά στην κατανόηση των κινήτρων, των προκλήσεων και των ορόσημων που έχουν επηρεάσει την τρέχουσα κατάσταση των πολιτικών απασχόλησης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (Johnson, 2017).

Ένας βασικός ιστορικός παράγοντας είναι οι οικονομικές κρίσεις που έχουν πλήξει την Ευρώπη όλα αυτά τα χρόνια. Οι κρίσεις αυτές, όπως η πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας του 1970, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και οι πρόσφατες οικονομικές προκλήσεις που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19, είχαν βαθιές επιπτώσεις στις αγορές εργασίας και στις συνθήκες απασχόλησης σε ολόκληρη την ΕΕ. Αυτές οι κρίσεις κατέστησαν αναγκαίες πολιτικές απαντήσεις που αποσκοπούσαν στον μετριασμό των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής ύφεσης και στην προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας (Marx και Nolan, 2019).

Μια άλλη κρίσιμη πτυχή του ιστορικού πλαισίου είναι η εμφάνιση κοινωνικών κινήματων που υποστηρίζουν τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και τα δικαιώματα των εργαζομένων. Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, τα εργατικά κινήματα σε όλη την Ευρώπη αγωνίστηκαν για βελτιωμένες συνθήκες εργασίας, δίκαιους μισθούς και κοινωνική προστασία. Αυτά τα κινήματα άσκησαν πίεση στις κυβερνήσεις και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να θεσπίσουν νόμους και κανονισμούς που διασφάλιζαν τα δικαιώματα των εργαζομένων. Με την πάροδο του χρόνου, αυτές οι απαιτήσεις για μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας έγιναν αναπόσπαστο μέρος της διαμόρφωσης πολιτικών απασχόλησης σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο (Baccaro και Howell, 2017).

Η ίδρυση και η επακόλουθη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδραμάτισαν επίσης σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ιστορικού πλαισίου των πολιτικών απασχόλησης. Οι πρωταρχικοί στόχοι της ΕΕ για την προώθηση της οικονομικής ολοκλήρωσης, της κοινωνικής συνοχής και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μεταξύ των κρατών μελών έχουν επηρεάσει την ανάπτυξη των πολιτικών απασχόλησης. Καθώς εξελισσόταν η ΕΕ, δημιουργήθηκαν τα θεσμικά όργανα και τα πλαίσια πολιτικής της για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων που σχετίζονται με την απασχόληση, τη ρύθμιση της αγοράς εργασίας και την κοινωνική προστασία (Lehmann και Eichhorst, 2018).

Η Συνθήκη της Ρώμης, που υπογράφηκε το 1957, αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο στη διαδικασία ολοκλήρωσης και έθεσε τα θεμέλια για τη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής απασχόλησης εντός της ΕΕ. Οι μεταγενέστερες συνθήκες και συμφωνίες, όπως η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η Συνθήκη του Μάαστριχτ και η Συνθήκη της Λισαβόνας, εμβάθυναν τη δέσμευση της ΕΕ σε κοινωνικά θέματα και θέματα απασχόλησης. Αυτές οι συνθήκες αναγνώρισαν τη σημασία των πολιτικών απασχόλησης ως μέσου για την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής προόδου και ανοδικής σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών (Falkner et al., 2019).

Το ιστορικό πλαίσιο περιλαμβάνει επίσης πρωτοβουλίες πολιτικής ορόσημα και οδηγίες που έχουν διαμορφώσει πολιτικές απασχόλησης εντός της ΕΕ. Για παράδειγμα, η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ) δρομολογήθηκε το 1997 ως συντονισμένο πλαίσιο συνεργασίας για την πολιτική απασχόλησης μεταξύ των κρατών μελών. Η ΕΣΑ αποσκοπούσε στην προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας, στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της αγοράς εργασίας, στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Καθόρισε ένα κοινό σύνολο στόχων, δεικτών και κατευθυντήριων γραμμών για την καθοδήγηση των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών (Goetschy και Scholvin, 2018).

Επιπλέον, ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, που διακηρύχθηκε το 2017, αποτελεί σημαντικό ορόσημο στην ιστορική εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης. Ο πυλώνας καθορίζει αρχές και δικαιώματα που σχετίζονται με τις ίσες ευκαιρίες, τις δίκαιες συνθήκες εργασίας και την κοινωνική προστασία. Τονίζει την ανάγκη για πολιτικές που διασφαλίζουν την πρόσβαση σε ποιοτική και χωρίς

αποκλεισμούς απασχόληση, τη διά βίου μάθηση και την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής (Lafuente et al., 2020).

Συνοπτικά, το ιστορικό πλαίσιο που περιβάλλει την εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο διαμορφώνεται από τις οικονομικές κρίσεις, τα κοινωνικά κινήματα, την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις βασικές πρωτοβουλίες πολιτικής. Η κατανόηση αυτού του ιστορικού πλαισίου παρέχει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τα κίνητρα, τις προκλήσεις και τα ορόσημα που επηρέασαν την ανάπτυξη και την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης εντός της ΕΕ. Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της αγοράς εργασίας, στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και στη δημιουργία ευκαιριών για αξιοπρεπή και χωρίς αποκλεισμούς απασχόληση για όλους.

3.4. Πλαίσια και μέσα πολιτικής

Τα πλαίσια και τα μέσα πολιτικής διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της εξέλιξης και της εφαρμογής των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Αυτά τα πλαίσια παρέχουν καθοδήγηση, αρχές και εργαλεία στα κράτη μέλη για να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές απασχόλησης που αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της αγοράς εργασίας, προωθούν την κοινωνική ένταξη και ενισχύουν την ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού.

Ένα βασικό πλαίσιο πολιτικής που έχει διαμορφώσει τις πολιτικές απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) είναι η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ). Η ΕΣΑ εγκαινιάστηκε το 1997 ως συντονισμένο πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής απασχόλησης μεταξύ των κρατών μελών. Στόχος της ήταν να προωθήσει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας, να ενισχύσει την κοινωνική ένταξη και να επενδύσει στο ανθρώπινο κεφάλαιο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Η ΕΣΑ εισήγαγε την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, η οποία περιλαμβάνει τον καθορισμό κοινών στόχων, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και την παρακολούθηση της προόδου μέσω της χρήσης κατευθυντήριων γραμμών και δεικτών για την απασχόληση (Goetschy και Scholvin, 2018). Η ΕΣΑ παρείχε στα κράτη μέλη μια πλατφόρμα για να ευθυγραμμίσουν τις πολιτικές τους για την απασχόληση και να μάθουν το ένα από τις εμπειρίες του άλλου.

Ένα άλλο σημαντικό μέσο πολιτικής στο πλαίσιο της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ είναι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το ΕΚΤ είναι ένα από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη πρωτοβουλιών και έργων που σχετίζονται με την απασχόληση στα κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Το ΕΚΤ παρέχει χρηματοδοτικούς πόρους για τη στήριξη δραστηριοτήτων όπως η επαγγελματική κατάρτιση, οι υπηρεσίες εύρεσης εργασίας, η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τα μέτρα κοινωνικής ένταξης (Pochet και Biletta, 2018). Το ΕΚΤ στοχεύει στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου, στη βελτίωση της απασχόλησης και στη μείωση των ανισοτήτων στις ευκαιρίες απασχόλησης μεταξύ των διαφόρων ομάδων της κοινωνίας.

Η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου είναι ένα άλλο βασικό μέσο στο πλαίσιο της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ. Πρόκειται για έναν ετήσιο κύκλο συντονισμού και εποπτείας της οικονομικής πολιτικής που παρέχει στα κράτη μέλη ένα πλαίσιο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει την παρακολούθηση των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών των κρατών μελών, καθώς και την έκδοση ειδικών ανά χώρα συστάσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που εντοπίστηκαν (Graziano και Martellucci, 2017). Η διαδικασία αυτή προωθεί τη συνοχή των πολιτικών και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη κοινών στόχων απασχόλησης.

Εκτός από αυτά τα γενικά πλαίσια, υπάρχουν ειδικά μέσα πολιτικής και πρωτοβουλίες που έχουν συμβάλει στην εξέλιξη των πολιτικών απασχόλησης. Για παράδειγμα, οι εγγυήσεις για τη νεολαία είναι μια πρωτοβουλία πολιτικής που αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι όλοι οι νέοι ηλικίας κάτω των 25 ετών λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου μετά την έξοδο από την επίσημη εκπαίδευση ή την ανεργία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Οι εγγυήσεις για τη νεολαία διευκολύνονται από το ΕΚΤ, το οποίο παρέχει χρηματοδοτικούς πόρους στα κράτη μέλη για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας (Eurofound, 2020).

Επιπλέον, το πρόγραμμα Erasmus+ της ΕΕ έχει συμβάλει καθοριστικά στην προώθηση της απασχόλησης και της κινητικότητας των νέων. Το Erasmus+ προσφέρει ευκαιρίες στους νέους να σπουδάσουν, να καταρτιστούν, να αποκτήσουν

εργασιακή εμπειρία και να προσφέρουν εθελοντική εργασία στο εξωτερικό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Συμμετέχοντας σε προγράμματα Erasmus+, οι νέοι μπορούν να ενισχύσουν την απασχόληση τους, να αναπτύξουν πολύτιμες δεξιότητες και να διευρύνουν τους ορίζοντές τους. Το πρόγραμμα προωθεί επίσης τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, προωθώντας την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία (ΟΟΣΑ, 2021).

Αυτά τα πλαίσια και μέσα πολιτικής παρέχουν μια συνολική και συντονισμένη προσέγγιση των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Καθοδηγούν τα κράτη μέλη στη διαμόρφωση πολιτικών, διευκολύνουν την ανταλλαγή γνώσεων και τη μάθηση πολιτικής, κατανέμουν χρηματοδοτικούς πόρους και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών. Χρησιμοποιώντας αυτά τα πλαίσια και μέσα, τα κράτη μέλη μπορούν να ευθυγραμμίσουν τις προσπάθειές τους και να εργαστούν για την επίτευξη κοινών στόχων απασχόλησης, προωθώντας βιώσιμες αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

3.4.1. Αλλαγές πολιτικής και προτεραιότητες

Οι αλλαγές πολιτικής και οι προτεραιότητες στις πολιτικές απασχόλησης εντός του ευρωπαϊκού πλαισίου αντικατοπτρίζουν τη μεταβαλλόμενη κοινωνικοοικονομική δυναμική, τις αναδυόμενες προκλήσεις και τους εξελισσόμενους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Με την πάροδο του χρόνου, οι πολιτικές απασχόλησης έχουν προσαρμοστεί για να αντιμετωπίσουν τις νέες πραγματικότητες της αγοράς εργασίας, τις τεχνολογικές εξελίξεις, τις δημογραφικές αλλαγές και τις κοινωνικές φιλοδοξίες. Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι βασικές αλλαγές πολιτικής και οι προτεραιότητες που έχουν διαμορφώσει το τοπίο των πολιτικών απασχόλησης στην ΕΕ.

Μια σημαντική αλλαγή πολιτικής ήταν η εξέλιξη από μια στενή εστίαση στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε μια ευρύτερη έμφαση στην ποιότητα της εργασίας. Ενώ η δημιουργία θέσεων εργασίας παραμένει σημαντική, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναγνωρίζουν τη σημασία της προώθησης της αξιοπρεπούς εργασίας που προσφέρει δίκαιους μισθούς, ασφάλεια εργασίας και καλές συνθήκες εργασίας (Wilthagen και Tros, 2019). Η μετατόπιση αυτή αναγνωρίζει την ανάγκη αντιμετώπισης ζητημάτων όπως η επισφαλής απασχόληση, η εισοδηματική

ανισότητα και η ποιότητα των ευκαιριών απασχόλησης (Eurofound, 2019). Οι πολιτικές προσπαθούν τώρα να προωθήσουν την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και να διασφαλίσουν ότι τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης κατανέμονται δίκαια μεταξύ των εργαζομένων.

Η κοινωνική ένταξη και η μείωση της φτώχειας έχουν επίσης καταστεί σημαντικές προτεραιότητες στις πολιτικές απασχόλησης. Η αναγνώριση ότι η απασχόληση από μόνη της μπορεί να μην εγγυάται την κοινωνική ευημερία οδήγησε σε εστίαση στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης για μειονεκτούσες ομάδες, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, τα άτομα με αναπηρία και οι εθνοτικές μειονότητες (ΟΟΣΑ, 2019). Οι πολιτικές απασχόλησης στοχεύουν στην παροχή προσαρμοσμένης υποστήριξης, ανάπτυξης δεξιοτήτων και στοχευμένων παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της ένταξης των περιθωριοποιημένων ατόμων στην αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021). Στόχος είναι η μείωση της φτώχειας, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η διά βίου μάθηση έχουν αναδειχθεί σε κρίσιμες προτεραιότητες στις πολιτικές απασχόλησης. Οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις και ο μετασχηματισμός των βιομηχανιών απαιτούν εργατικό δυναμικό εξοπλισμένο με σχετικές δεξιότητες για να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (Cedefop, 2020). Οι πολιτικές δίνουν πλέον έμφαση στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, στην προώθηση της συνεχούς μάθησης και στην υποστήριξη των ατόμων για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021). Αυτό περιλαμβάνει πρωτοβουλίες όπως προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, μαθητείας και αναγνώρισης της μη τυπικής και άτυπης μάθησης (Eurostat, 2020). Η εστίαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στοχεύει στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην προώθηση της καινοτομίας και στην προώθηση της διά βίου απασχόλησης.

Επιπλέον, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η μετάβαση σε μια πιο πράσινη οικονομία έχουν αποκτήσει εξέχουσα θέση στις πολιτικές απασχόλησης. Αναγνωρίζοντας την επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης, οι πολιτικές ενσωματώνουν πλέον περιβαλλοντικές παραμέτρους στις στρατηγικές απασχόλησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Η πράσινη μετάβαση παρουσιάζει ευκαιρίες για τη δημιουργία θέσεων

εργασίας σε τομείς όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ενεργειακή απόδοση και η κυκλική οικονομία (CEDEFOP, 2021). Οι πολιτικές απασχόλησης αποσκοπούν στη διευκόλυνση της μετάβασης σε πιο πράσινες θέσεις εργασίας, στην προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον πρακτικών και στη στήριξη των εργαζομένων στην απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για βιώσιμη απασχόληση (ΟΟΣΑ, 2020).

Συνοπτικά, οι αλλαγές πολιτικής και οι προτεραιότητες στο πλαίσιο των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αντικατοπτρίζουν τις εξελισσόμενες προκλήσεις και προσδοκίες της ΕΕ. Η εστίαση έχει μετατοπιστεί από την αποκλειστική δημιουργία θέσεων εργασίας στην κάλυψη της ποιότητας της εργασίας, της κοινωνικής ένταξης, της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Αυτές οι αλλαγές αντικατοπτρίζουν μια ολιστική προσέγγιση στις πολιτικές απασχόλησης που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων της αγοράς εργασίας, στην προώθηση της κοινωνικής ευημερίας, στην προώθηση της διά βίου μάθησης και στη συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη.

3.4.2. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην πολιτική απασχόλησης

Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση αποτελεί βασική πτυχή της πολιτικής απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, καθώς περιλαμβάνει τον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και των εθνικών κυβερνήσεων. Η σύνθετη δομή διακυβέρνησης επιτρέπει τη διαμόρφωση, την εφαρμογή και την παρακολούθηση πολιτικών απασχόλησης που αντιμετωπίζουν ποικίλες προκλήσεις της αγοράς εργασίας και διασφαλίζουν τη συνοχή της πολιτικής σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης.

Σε επίπεδο ΕΕ, ο συντονισμός της πολιτικής απασχόλησης καθοδηγείται από γενικά πλαίσια και πρωτοβουλίες, όπως η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ) και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η ΕΣΑ παρέχει στα κράτη μέλη ένα πλαίσιο για τον συντονισμό των πολιτικών τους για την απασχόληση και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών (Goetschy και Scholvin, 2018). Θέτει κοινούς στόχους και κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη μέλη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της απασχόλησης και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Η διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου συμπληρώνει την ΕΣΑ συντονίζοντας τις οικονομικές

πολιτικές και τις πολιτικές απασχόλησης σε επίπεδο ΕΕ, παρέχοντας κατευθύνσεις πολιτικής και παρακολουθώντας την πρόοδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Οι εθνικές κυβερνήσεις διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης. Έχουν την ευθύνη να μεταφράζουν τους στόχους και τις κατευθυντήριες γραμμές σε επίπεδο ΕΕ σε εθνικές πολιτικές και μέτρα που ευθυγραμμίζονται με το συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό τους πλαίσιο και τις συνθήκες της αγοράς εργασίας. Οι εθνικές κυβερνήσεις αναπτύσσουν στρατηγικές, νομοθεσία και σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της απασχόλησης, την προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση της κοινωνικής προστασίας (Falkner et al., 2019). Επίσης, διαθέτουν πόρους και συντονίζονται με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, όπως ενώσεις εργοδοτών, συνδικαλιστικές οργανώσεις και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, για την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης.

Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην πολιτική απασχόλησης συνεπάγεται συνεχή αλληλεπίδραση, διάλογο και συνεργασία μεταξύ αυτών των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης. Προωθεί την εκμάθηση πολιτικής, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τον εντοπισμό καινοτόμων προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της απασχόλησης (Graziano και Martellucci, 2017). Οι τακτικοί διάλογοι επικοινωνίας, όπως τα πανευρωπαϊκά δίκτυα πολιτικής, οι διασκέψεις και οι ομάδες εργασίας, διευκολύνουν την ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και γνώσεων πολιτικής μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών σε διάφορα επίπεδα (Baccaro και Howell, 2017).

Ωστόσο, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στην πολιτική απασχόλησης παρουσιάζει επίσης προκλήσεις. Ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων, οι μηχανισμοί συντονισμού και η δυναμική ισχύος μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης μπορεί μερικές φορές να οδηγήσουν σε επικαλύψεις, κενά και αντικρουόμενους στόχους (Wilthagen και Tros, 2019). Η επίτευξη συνοχής των πολιτικών και η διασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ πολλαπλών παραγόντων και επιπέδων διακυβέρνησης απαιτεί συνεχή διάλογο, οικοδόμηση εμπιστοσύνης και κοινή κατανόηση των κοινών στόχων (Graziano και Martellucci, 2017).

3.4.3. Εκμάθηση και μεταφορά πολιτικής

Η εκμάθηση και η μεταφορά πολιτικής διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη και τη βελτίωση των πολιτικών απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Η εκμάθηση πολιτικής περιλαμβάνει την ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών, ενώ η μεταφορά πολιτικής αναφέρεται στην προσαρμογή και την εφαρμογή επιτυχημένων πολιτικών από το ένα πλαίσιο στο άλλο. Οι διαδικασίες αυτές συμβάλλουν στη συνεχή βελτίωση και αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

Η εκμάθηση πολιτικής πραγματοποιείται μέσω διαφόρων μηχανισμών, όπως η συγκριτική αξιολόγηση, οι αξιολογήσεις από ομοτίμους, οι αξιολογήσεις και οι ερευνητικές συνεργασίες. Οι μηχανισμοί αυτοί διευκολύνουν τον εντοπισμό επιτυχημένων προσεγγίσεων πολιτικής, καινοτόμων λύσεων και διδαγμάτων από διάφορες χώρες και περιφέρειες. Η ΕΕ προωθεί τη μάθηση πολιτικής μέσω πλατφορμών όπως η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (ΕΣΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (ΔΥΑ) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Οι πλατφόρμες αυτές διευκολύνουν την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειρογνωμοσύνης και ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να μαθαίνουν το ένα από τις εμπειρίες του άλλου και να βελτιώνουν τις πολιτικές τους για την απασχόληση.

Η συγκριτική αξιολόγηση είναι ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο εργαλείο για την εκμάθηση πολιτικής, καθώς επιτρέπει στις χώρες να συγκρίνουν τις πολιτικές και τις επιδόσεις τους με εκείνες των ομολόγων τους. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στις χώρες να εντοπίσουν κενά, τομείς βελτίωσης και βέλτιστες πρακτικές. Οι ασκήσεις συγκριτικής αξιολόγησης διεξάγονται συχνά σε τομείς όπως η απασχόληση των νέων, η ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας και η κοινωνική ένταξη, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την ανάπτυξη πολιτικής (Goetschy και Scholvin, 2018). Εξετάζοντας επιτυχημένες προσεγγίσεις από άλλες χώρες, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να διδαχθούν από αποτελεσματικές στρατηγικές και να τις προσαρμόσουν στα δικά τους εθνικά πλαίσια.

Οι αξιολογήσεις από ομοτίμους συμβάλλουν επίσης στην εκμάθηση πολιτικής, διευκολύνοντας τις εις βάθος αξιολογήσεις των πολιτικών απασχόλησης. Μέσω διαδικασιών αξιολόγησης από ομοτίμους, οι χώρες μπορούν να λαμβάνουν εποικοδομητικά σχόλια, συστάσεις και προτάσεις για τη βελτίωση των πλαισίων πολιτικής τους. Οι αξιολογήσεις από ομοτίμους περιλαμβάνουν τη συμμετοχή εμπειρογνομών από άλλες χώρες, οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες, ανταλλάσσουν εμπειρίες και παρέχουν συμβουλές πολιτικής με βάση τα δικά τους εθνικά πλαίσια (Graziano και Martellucci, 2017). Αυτή η συνεργατική προσέγγιση προωθεί τη μάθηση πολιτικής και επιτρέπει στις χώρες να εντοπίζουν τομείς βελτίωσης και καινοτόμες λύσεις.

Επιπλέον, οι αξιολογήσεις των πολιτικών απασχόλησης συμβάλλουν στην άντληση διδαγμάτων πολιτικής, παρέχοντας στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο, την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των διαφόρων παρεμβάσεων πολιτικής. Οι αξιολογήσεις βοηθούν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τι λειτουργεί, τι όχι και γιατί. Παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα, τις ακούσιες συνέπειες και τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιτυχία ή την αποτυχία των πολιτικών απασχόλησης (ΟΟΣΑ, 2019). Με τη συστηματική αξιολόγηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων των πολιτικών, οι χώρες μπορούν να διδαχθούν από τις εμπειρίες του παρελθόντος, να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να βελτιώσουν τις προσεγγίσεις τους.

Η μεταφορά πολιτικής συνδέεται στενά με την εκμάθηση πολιτικής και περιλαμβάνει την προσαρμογή και την εφαρμογή επιτυχημένων πολιτικών από το ένα πλαίσιο στο άλλο. Αυτή η διαδικασία απαιτεί προσεκτική εξέταση των διαφορών στα θεσμικά, κοινωνικά και οικονομικά πλαίσια μεταξύ των χωρών. Η μεταφορά πολιτικής μπορεί να συμβεί οριζόντια, όταν οι πολιτικές μεταφέρονται μεταξύ χωρών σε παρόμοιο στάδιο ανάπτυξης, ή κάθετα, όπου οι πολιτικές μεταφέρονται από χώρες υψηλότερου σε χαμηλότερου εισοδήματος ή αντίστροφα (Dolowitz και Marsh, 2000). Η επιτυχής μεταφορά πολιτικής περιλαμβάνει την προσαρμογή των πολιτικών ώστε να ταιριάζουν στο συγκεκριμένο πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ανάγκες και ικανότητες και διασφαλίζοντας τη συμμετοχή και την κυριότητα των ενδιαφερόμενων μερών (Baccaro και Howell, 2017).

3.4.4. Εξωτερικές επιδράσεις στις πολιτικές απασχόλησης

Οι πολιτικές απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο δεν διαμορφώνονται αποκλειστικά από εσωτερικούς παράγοντες και αποφάσεις. Επηρεάζονται επίσης από εξωτερικούς παράγοντες που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα και έχουν επιπτώσεις στις αγορές εργασίας και τις συνθήκες απασχόλησης. Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ορισμένες από τις βασικές εξωτερικές επιρροές στις πολιτικές απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

- i. *Παγκοσμιοποίηση και οικονομική ολοκλήρωση: Η παγκοσμιοποίηση και η αυξανόμενη ολοκλήρωση των οικονομιών έχουν βαθιές επιπτώσεις στις πολιτικές απασχόλησης. Η απελευθέρωση του εμπορίου, η κίνηση των κεφαλαίων και η διεθνοποίηση της παραγωγής έχουν οδηγήσει σε αυξημένο ανταγωνισμό μεταξύ των χωρών. Για να παραμείνουν ανταγωνιστικές, οι χώρες συχνά προσαρμόζουν τις πολιτικές απασχόλησής τους για να προσελκύσουν επενδύσεις, να διατηρήσουν ειδικευμένους εργαζόμενους και να προωθήσουν την καινοτομία (ΟΟΣΑ, 2018). Η ΕΕ, ως περιφερειακός συνασπισμός, επηρεάζεται επίσης από τις παγκόσμιες οικονομικές τάσεις και τις εμπορικές συμφωνίες, οι οποίες ενδέχεται να απαιτήσουν προσαρμογές πολιτικής για την ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα και τη διασφάλιση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος.*
- ii. *Τεχνολογικές εξελίξεις: Οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις, όπως η αυτοματοποίηση, η τεχνητή νοημοσύνη και η ψηφιοποίηση, έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις πολιτικές απασχόλησης. Αυτές οι εξελίξεις μπορούν να οδηγήσουν σε αλλαγές στη ζήτηση εργασίας, πόλωση θέσεων εργασίας και εμφάνιση νέων βιομηχανιών και επαγγελμάτων. Οι πολιτικές απασχόλησης πρέπει να ανταποκριθούν σε αυτές τις αλλαγές με την προώθηση των ψηφιακών δεξιοτήτων, την προώθηση της καινοτομίας και τη διευκόλυνση των μεταβάσεων στην αγορά εργασίας (Cedefop, 2020). Η ΕΕ, μέσω πρωτοβουλιών όπως η στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά, αντιμετωπίζει τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που δημιουργεί η τεχνολογία, επηρεάζοντας την κατεύθυνση των πολιτικών απασχόλησης.*
- iii. *Δημογραφικές αλλαγές: Οι δημογραφικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένης της γήρανσης του πληθυσμού και των αλλαγών στα μεταναστευτικά πρότυπα,*

διαμορφώνουν τις πολιτικές απασχόλησης. Η γήρανση του πληθυσμού θέτει προκλήσεις όπως η έλλειψη εργατικού δυναμικού, η αυξημένη πίεση στα συνταξιοδοτικά συστήματα και η ανάγκη διασφάλισης της ενεργού γήρανσης και της ένταξης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Οι μεταναστευτικές ροές, από την άλλη πλευρά, επηρεάζουν τη δυναμική της αγοράς εργασίας, τη σύνθεση των δεξιοτήτων και την ανάγκη για πολιτικές απασχόλησης χωρίς αποκλεισμούς που αντιμετωπίζουν την ένταξη των μεταναστών στο εργατικό δυναμικό (ΟΟΣΑ, 2019). Οι πολιτικές απασχόλησης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις δημογραφικές αλλαγές για να υποστηρίξουν μια βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς αγορά εργασίας.

- iv. *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οδηγίες της ΕΕ: Η διαδικασία ολοκλήρωσης της ΕΕ και οι οδηγίες που εκδίδει έχουν άμεσο αντίκτυπο στις εθνικές πολιτικές απασχόλησης. Η ΕΕ καθορίζει κοινά πρότυπα, κανονισμούς και κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη σε τομείς όπως η ίση μεταχείριση, η υγεία και η ασφάλεια στην εργασία και οι συνθήκες εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Οι οδηγίες αυτές επηρεάζουν τα εθνικά πλαίσια πολιτικής και απαιτούν από τις χώρες να ευθυγραμμίσουν την εθνική τους νομοθεσία με τους κανονισμούς της ΕΕ, προωθώντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού και διασφαλίζοντας ελάχιστα πρότυπα εργασίας σε όλα τα κράτη μέλη.*
- v. *Οικονομικές κρίσεις και χρηματοπιστωτικοί περιορισμοί: Οι οικονομικές κρίσεις, όπως η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και η πιο πρόσφατη πανδημία COVID-19, έχουν βαθιές επιπτώσεις στις πολιτικές απασχόλησης. Οι κρίσεις συχνά οδηγούν σε αυξημένα ποσοστά ανεργίας, μειωμένη εργασιακή ασφάλεια και δημοσιονομικούς περιορισμούς που περιορίζουν τους διαθέσιμους πόρους για προγράμματα απασχόλησης (ΟΟΣΑ, 2020). Ως απάντηση, οι πολιτικές απασχόλησης ενδέχεται να χρειαστεί να προσαρμοστούν για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που θέτει η κρίση, όπως η εφαρμογή μέτρων για τη στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας, την παροχή εισοδηματικής στήριξης και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας.*

Συμπερασματικά, οι πολιτικές απασχόλησης στο ευρωπαϊκό πλαίσιο επηρεάζονται από διάφορους εξωτερικούς παράγοντες που υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Η παγκοσμιοποίηση, οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι δημογραφικές αλλαγές, η ευρωπαϊκή

ολοκλήρωση και οι οικονομικές κρίσεις διαμορφώνουν την κατεύθυνση και το περιεχόμενο των πολιτικών απασχόλησης. Αυτές οι εξωτερικές επιρροές απαιτούν προσαρμογές πολιτικής, καινοτομία και συντονισμό σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για την αντιμετώπιση των αναδυόμενων προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις εξωτερικές επιρροές, οι πολιτικές απασχόλησης μπορούν να ανταποκριθούν καλύτερα στην εξελισσόμενη δυναμική της αγοράς εργασίας και να προωθήσουν τη βιώσιμη απασχόληση χωρίς αποκλεισμούς εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.4.5. Αξιολόγηση και αντίκτυπος των πολιτικών απασχόλησης

Η αξιολόγηση και η εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών απασχόλησης είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της αποτελεσματικότητάς τους, τον εντοπισμό τομέων που επιδέχονται βελτίωση και τη διασφάλιση της λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων. Το παρόν τμήμα εξετάζει τη σημασία της αξιολόγησης των πολιτικών απασχόλησης και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Ενώ τα εργαλεία και οι μέθοδοι για την αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης είναι ζωτικής σημασίας, εξίσου σημαντικά είναι τα συμπεράσματα και οι γνώσεις που προκύπτουν από αυτές τις αξιολογήσεις. Ιστορικά, η αξιολόγηση των πολιτικών απασχόλησης σε ολόκληρη την ΕΕ και την Ελλάδα έχει αποφέρει ποικίλα αποτελέσματα, αντανakλώντας την πολύπλοκη αλληλεπίδραση των μέτρων πολιτικής και της δυναμικής της αγοράς εργασίας. Για παράδειγμα, μελέτες που αξιολογούν τον αντίκτυπο των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) συχνά δείχνουν θετικά αποτελέσματα στα ποσοστά απασχόλησης και στην αντιστοίχιση δεξιοτήτων. Ωστόσο, αυτές οι επιπτώσεις μπορεί να διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με τον σχεδιασμό της πολιτικής, την ομάδα-στόχο και το οικονομικό πλαίσιο. Η κατανόηση αυτών των αποχρώσεων είναι καίριας σημασίας για την ερμηνεία της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών απασχόλησης και την πραγματοποίηση τεκμηριωμένων προσαρμογών. Οι ποιοτικές αξιολογήσεις, που αποτυπώνουν τις εμπειρίες των δικαιούχων πολιτικής, προσθέτουν επίπεδα κατανόησης σχετικά με τις πραγματικές επιπτώσεις αυτών των πολιτικών, αποκαλύπτοντας συχνά τομείς βελτίωσης που δεν είναι εμφανείς μόνο στα ποσοτικά δεδομένα.

Η αξιολόγηση διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην αξιολόγηση της συνάφειας, της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των πολιτικών απασχόλησης. Παρέχει πληροφορίες σχετικά με το εάν οι πολιτικές επιτυγχάνουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, ικανοποιούν τις ανάγκες των ομάδων-στόχων και αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της αγοράς εργασίας. Η αξιολόγηση βοηθά επίσης τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να εντοπίσουν ακούσιες συνέπειες, τομείς αποτυχίας πολιτικής και ευκαιρίες για καινοτομία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μία από τις πιο δύσκολες πτυχές της αξιολόγησης των πολιτικών απασχόλησης είναι η διάκριση των επιπτώσεών τους από εκείνη των ευρύτερων οικονομικών αλλαγών. Καθώς οι οικονομίες εξελίσσονται, πολλοί εξωτερικοί παράγοντες, όπως οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι μετατοπίσεις της παγκόσμιας αγοράς ή οι δημογραφικές αλλαγές, μπορούν ανεξάρτητα να επηρεάσουν τα ποσοστά απασχόλησης και την ποιότητα των θέσεων εργασίας. Για να απομονώσουν τις επιπτώσεις συγκεκριμένων πολιτικών, οι αξιολογητές χρησιμοποιούν συχνά εξελιγμένα οικονομετρικά μοντέλα και συγκριτικές αναλύσεις. Οι προσεγγίσεις αυτές μπορούν να συμβάλουν στον έλεγχο των εξωτερικών μεταβλητών, παρέχοντας σαφέστερη εικόνα του άμεσου αντικτύπου της πολιτικής. Για παράδειγμα, σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης, η αύξηση των ποσοστών απασχόλησης μπορεί να αποδοθεί περισσότερο στο συνολικό οικονομικό κλίμα παρά σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις πολιτικής. Αντιστρόφως, σε περιόδους ύφεσης, η αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης μπορεί να επισκιαστεί από την ευρύτερη οικονομική ύφεση. Η αναγνώριση αυτών των παραγόντων είναι ζωτικής σημασίας για μια δίκαιη και ακριβή αξιολόγηση των επιπτώσεων της πολιτικής.

Η εκτίμηση επιπτώσεων επικεντρώνεται στη μέτρηση των επιπτώσεων και των αποτελεσμάτων των πολιτικών απασχόλησης. Εξετάζει τις αλλαγές στους δείκτες της αγοράς εργασίας, όπως τα ποσοστά απασχόλησης, τα ποσοστά ανεργίας, τα επίπεδα μισθών και η ανάπτυξη δεξιοτήτων. Η εκτίμηση επιπτώσεων βοηθά τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τις αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των παρεμβάσεων πολιτικής και των αποτελεσμάτων της αγοράς εργασίας, καθώς και τις διανεμητικές επιπτώσεις σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες (ΟΟΣΑ, 2019).

Για την αξιολόγηση και την εκτίμηση του αντίκτυπου των πολιτικών απασχόλησης, χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι και εργαλεία:

- i. *Ποσοτική ανάλυση: Η ποσοτική ανάλυση περιλαμβάνει τη χρήση στατιστικών δεδομένων και οικονομετρικών μοντέλων για τη μέτρηση των επιπτώσεων των πολιτικών απασχόλησης. Βασίζεται σε έρευνες μεγάλης κλίμακας, διοικητικά δεδομένα και δείκτες αγοράς εργασίας για την ποσοτικοποίηση των αλλαγών στα αποτελέσματα της απασχόλησης. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να αξιολογούν τον αντίκτυπο των πολιτικών στα ποσοστά απασχόλησης, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τους μισθούς και άλλους σχετικούς δείκτες (ΟΟΣΑ, 2019).*
- ii. *Ποιοτική έρευνα: Οι ποιοτικές μέθοδοι έρευνας, όπως συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης και μελέτες περιπτώσεων, παρέχουν σε βάθος πληροφορίες σχετικά με τις εμπειρίες και τις προοπτικές των ατόμων και των ενδιαφερομένων που επηρεάζονται από τις πολιτικές απασχόλησης. Η ποιοτική έρευνα βοηθά τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων λειτουργούν οι πολιτικές, να εντοπίσουν τα εμπόδια και τους παράγοντες διευκόλυνσης στην εφαρμογή της πολιτικής και να αποτυπώσουν τις ποικίλες επιπτώσεις στις διάφορες ομάδες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).*
- iii. *Ανάλυση κόστους-οφέλους: Η ανάλυση κόστους-οφέλους αξιολογεί το οικονομικό κόστος και τα οφέλη των πολιτικών απασχόλησης. Συγκρίνει τους οικονομικούς πόρους που διατίθενται για παρεμβάσεις πολιτικής με τις αναμενόμενες οικονομικές αποδόσεις, όπως αυξημένα φορολογικά έσοδα, μειωμένο κόστος κοινωνικής πρόνοιας και βελτιωμένα αποτελέσματα στην αγορά εργασίας. Η ανάλυση κόστους-οφέλους βοηθά τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των πόρων και την ιεράρχηση των παρεμβάσεων πολιτικής (ΟΟΣΑ, 2018).*
- iv. *Εκτίμηση κοινωνικού αντικτύπου: Η εκτίμηση των κοινωνικών επιπτώσεων επικεντρώνεται στις ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις των πολιτικών απασχόλησης. Εξετάζει τις επιπτώσεις των πολιτικών στην κοινωνική συνοχή, την ισότητα, την ευημερία και την ποιότητα ζωής. Η εκτίμηση κοινωνικού αντικτύπου λαμβάνει υπόψη το κοινωνικό κόστος και τα οφέλη των πολιτικών, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η κοινωνική ένταξη, η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής και η μείωση των ανισοτήτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).*

Συμπερασματικά, η αξιολόγηση του αντίκτυπου των πολιτικών απασχόλησης είναι ένα σύνθετο αλλά ουσιαστικό έργο. Απαιτεί όχι μόνο μια ισχυρή εργαλειοθήκη μεθόδων, αλλά και μια λεπτή κατανόηση του οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου εντός του οποίου λειτουργούν αυτές οι πολιτικές. Το πραγματικό μέτρο επιτυχίας των πολιτικών απασχόλησης έγκειται στην ικανότητά τους να βελτιώνουν τα αποτελέσματα της αγοράς εργασίας κατά τρόπο βιώσιμο και δίκαιο. Αξιολογώντας αυστηρά αυτές τις πολιτικές και διακρίνοντας τον αντίκτυπό τους από τις ευρύτερες οικονομικές τάσεις, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να βελτιώσουν τις στρατηγικές τους, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τόσο των εργαζομένων όσο και των εργοδοτών. Καθώς προχωρούμε, η συνεχής βελτίωση αυτών των διαδικασιών αξιολόγησης θα είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών και ανταποκρινόμενων πολιτικών απασχόλησης.

Κεφάλαιο 4ο: Πολιτικές απασχόλησης των ανώτατων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ΕΕ

Το κεφάλαιο αυτό εμβαθύνει στο τοπίο των πολιτικών απασχόλησης που είναι προσαρμοσμένες για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η προσέγγιση της ΕΕ στις πολιτικές απασχόλησης ενσωματώνει μια πολύπλευρη δέσμευση με στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Η δέσμευση αυτή εδράζεται στην έννοια της «ευελιξίας με ασφάλεια», η οποία επιδιώκει να εναρμονίσει τους διπλούς στόχους της ευελιξίας του εργατικού δυναμικού για τους εργοδότες και της ασφάλειας της εργασίας για τους εργαζομένους. Για να το επιτύχει αυτό, η ΕΕ έχει υιοθετήσει μια στρατηγική τεσσάρων κατευθύνσεων που περιλαμβάνει ευέλικτες και ασφαλείς συμβατικές ρυθμίσεις, στρατηγικές δια βίου μάθησης, ενεργές πολιτικές για την αγορά εργασίας και σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης.

Στον πυρήνα των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ βρίσκεται η «ανοικτή μέθοδος συντονισμού» (ΑΜΣ), μια εθελοντική και συνεργατική προσέγγιση όπου τα κράτη μέλη συνεργάζονται, μοιράζονται γνώσεις και συντονίζουν τις στρατηγικές τους για την απασχόληση, ώστε να συγκλίνουν προς την επίτευξη κοινών στόχων. Βασικές πρωτοβουλίες σε αυτό το πλαίσιο, όπως οι Εγγυήσεις για τη νεολαία και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία που έχουν

σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Το Erasmus+, ένα πρόγραμμα χρηματοδότησης για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, διαδραματίζει επίσης καίριο ρόλο στην ενίσχυση της αναγνώρισης δεξιοτήτων και στην προώθηση της κινητικότητας της εργασίας σε ολόκληρη την ΕΕ.

Το παρόν κεφάλαιο αναλύει κριτικά αυτές τις πολιτικές, εξετάζοντας διεξοδικά την αποτελεσματικότητα, τις προκλήσεις και τις επιπτώσεις τους στην απασχόληση των νέων. Παρά τις αξιοσημείωτες επιτυχίες στη μείωση της ανεργίας των νέων και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης δεξιοτήτων, επίμονα ζητήματα όπως οι περιφερειακές ανισότητες, η ποιότητα των προσφερόμενων θέσεων εργασίας και οι κοινωνικές ανισότητες απαιτούν συνεχή προσοχή και βελτίωση των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ.

4.1. Επισκόπηση της προσέγγισης της ΕΕ στις πολιτικές απασχόλησης

Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις πολιτικές απασχόλησης αντικατοπτρίζει τη δέσμευσή της για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Λειτουργεί βάσει της αρχής της «ευελιξίας με ασφάλεια», η οποία αποσκοπεί στον συμβιβασμό της ανάγκης των εργοδοτών για ευέλικτο εργατικό δυναμικό με την ανάγκη των εργαζομένων για ασφάλεια – δηλαδή, την εμπιστοσύνη ότι δεν θα αντιμετωπίσουν παρατεταμένες περιόδους ανεργίας. Η προσέγγιση ενσωματώνει τέσσερις συνιστώσες: ευέλικτες και ασφαλείς συμβατικές ρυθμίσεις, ολοκληρωμένες στρατηγικές διά βίου μάθησης, ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και σύγχρονα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007).

Οι πολιτικές απασχόλησης της ΕΕ χαρακτηρίζονται από την «ανοικτή μέθοδο συντονισμού» (ΑΜΣ). Η ΑΜΣ είναι μια εθελοντική, συνεργατική προσέγγιση όπου οι χώρες της ΕΕ ανταλλάσσουν πληροφορίες, συζητούν στρατηγικές και συντονίζουν τις πολιτικές απασχόλησής τους για να μάθουν η μία από τις εμπειρίες της άλλης (Zeitlin et al., 2005). Η μέθοδος αυτή αποσκοπεί στη διάδοση βέλτιστων πρακτικών και στην επίτευξη μεγαλύτερης σύγκλισης προς τους κύριους στόχους της ΕΕ.

Οι βασικές πρωτοβουλίες των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ περιλαμβάνουν τις εγγυήσεις για τη νεολαία, μια δέσμευση να διασφαλιστεί ότι όλοι οι νέοι κάτω των 25

ετών λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), μια άλλη σημαντική πρωτοβουλία, επενδύει σε ανθρώπινο κεφάλαιο για τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης και εκπαίδευσης σε ολόκληρη την Ευρώπη, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Το Erasmus+, ένα χρηματοδοτικό πρόγραμμα για τη στήριξη δραστηριοτήτων στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη, διαδραματίζει επίσης ρόλο στην ενίσχυση και στην αναγνώριση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων σε ολόκληρη την Ευρώπη, προωθώντας έτσι την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Η αντίδραση της ΕΕ στην κρίση COVID-19 αποτελεί απόδειξη της προσαρμοστικής προσέγγισής της στην πολιτική απασχόλησης. Εισηγήσε το SURE (στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης), παρέχοντας χρηματοδοτική συνδρομή ύψους έως 100 δισεκατομμυρίων ευρώ με τη μορφή δανείων που χορηγούνται με ευνοϊκούς όρους στα κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

4.2. Ανάλυση των εγγυήσεων της ΕΕ για τη νεολαία

Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία της ΕΕ είναι μια επαναστατική πρωτοβουλία που αποσκοπεί στον μετριασμό της ανεργίας των νέων και στη βελτίωση της ποιότητας των ευκαιριών απασχόλησης που προσφέρονται στους νέους. Θεσπίστηκε το 2013 και είναι ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που διασφαλίζει ότι κάθε νέος ηλικίας κάτω των 25 ετών λαμβάνει συγκεκριμένη προσφορά καλής ποιότητας εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που εξέρχεται από την επίσημη εκπαίδευση ή καθίσταται άνεργος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Οι «Εγγυήσεις για τη νεολαία» λειτουργούν βάσει ενός μοντέλου προσφοράς-ζήτησης. Από την πλευρά της προσφοράς, επικεντρώνεται στη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης των ατόμων, παρέχοντάς τους δεξιότητες που

ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Από την πλευρά της ζήτησης, οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία ενθαρρύνουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της συνεργασίας με τους εργοδότες και της παροχής διαφόρων κινήτρων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2017).

Το πρόγραμμα αυτό λειτουργεί σε ένα μοντέλο τεσσάρων βημάτων: προσέγγιση, προσφορά, εκπλήρωση και παρακολούθηση. Η προσέγγιση περιλαμβάνει τον εντοπισμό και την ενεργοποίηση νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ). Η προσφορά αποτελεί δέσμευση να διασφαλιστεί ότι, εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση, όλοι οι νέοι λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης υψηλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση. Το στάδιο εκπλήρωσης διασφαλίζει ότι ο νέος μπορεί να αποδεχθεί την προσφορά και το στάδιο παρακολούθησης αξιολογεί το αποτέλεσμα μετά την αποδοχή μιας προσφοράς από έναν νέο (Eurofound, 2020).

Παρά τους αξιόπαινους στόχους και τα βήματα προόδου που έχουν γίνει από το πρόγραμμα, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές προκλήσεις. Αυτά περιλαμβάνουν διαρθρωτικά και θεσμικά ζητήματα στα κράτη μέλη, περιορισμένη χρηματοδότηση, την ποιότητα των προσφορών εργασίας που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος και την ικανότητα των Εγγυήσεων για τη Νεολαία να προσεγγίζουν τους πλέον περιθωριοποιημένους νέους (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2017).

Η επιτυχία των Εγγυήσεων για τη Νεολαία απαιτεί αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, εύρυθμο εκπαιδευτικό σύστημα, ισχυρές εταιρικές σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, αποτελεσματική προσέγγιση των πλέον μειονεκτούντων, καθώς και καλές συνθήκες στην αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Δεδομένης αυτής της πολυπλοκότητας, η εφαρμογή και τα αποτελέσματα των Εγγυήσεων για τη Νεολαία διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών.

Όσον αφορά το μέλλον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σκοπεύει να ενισχύσει τις Εγγυήσεις για τη Νεολαία, ιδίως υπό το πρίσμα της κρίσης COVID-19 που έχει πλήξει δυσανάλογα τους νέους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Αυτό περιλαμβάνει τη διεύρυνση του ηλικιακού εύρους έως τα 29 έτη, την αύξηση της προβολής και τη βελτίωση της ποιότητας των προσφορών.

4.3. Ρόλος και αντίκτυπος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) είναι το παλαιότερο χρηματοδοτικό μέσο της ΕΕ για την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης. Το ΕΚΤ, που ιδρύθηκε το 1957, έχει ως πρωταρχικό σκοπό τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης για τους πολίτες της ΕΕ, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Είναι το κύριο εργαλείο μέσω του οποίου η ΕΕ μετατρέπει τη στρατηγική της για την απασχόληση σε δράση, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που σχετίζονται με την απασχόληση των νέων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Από την ίδρυσή του, το ΕΚΤ έχει διαδραματίσει καίριο ρόλο στην υποστήριξη των διαφόρων πρωτοβουλιών της ΕΕ που αποσκοπούν στην ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και στη διευκόλυνση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Μια βασική πρωτοβουλία στο πλαίσιο αυτό είναι το προαναφερθέν πρόγραμμα εγγυήσεων για τη νεολαία, σημαντικό ποσοστό του οποίου χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ (Eurofound, 2015).

Το ΕΚΤ στηρίζει επίσης τη δημιουργία και την ανάπτυξη επιχειρήσεων, ιδίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), καθώς παρέχουν σημαντικό μερίδιο ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους. Μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων και της παροχής πόρων, το ΕΚΤ βοηθά τους νέους να δημιουργήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις, προωθώντας την επιχειρηματικότητα και την αυτό-απασχόληση (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2016).

Επιπλέον, το ΕΚΤ επενδύει σημαντικά στην εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας, καθώς συχνά οι νέοι με χαμηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων πλήττονται περισσότερο από την ανεργία. Παρέχοντας χρηματοδότηση για εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες, επαγγελματική κατάρτιση και μαθητεία, το ΕΚΤ συμβάλλει στον εφοδιασμό των νέων με τις δεξιότητες που χρειάζονται για να βρουν σταθερή και υψηλής ποιότητας απασχόληση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018).

Ο αντίκτυπος του ΕΚΤ είναι σημαντικός. Σύμφωνα με την παρακολούθηση των επιδόσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μεταξύ 2014 και 2020, το ΕΚΤ βοήθησε πάνω από 10 εκατομμύρια Ευρωπαίους να βρουν δουλειά και 8,4 εκατομμύρια να αποκτήσουν προσόντα ή πιστοποιητικά. Παρά τα επιτεύγματα αυτά, εξακολουθούν

να υπάρχουν προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά την αποτελεσματική κατανομή των πόρων και την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

4.4. Εξέταση του Erasmus+ και των επιπτώσεών του στην απασχόληση των νέων

Το πρόγραμμα Erasmus+ είναι μια σημαντική πρωτοβουλία της ΕΕ που αποσκοπεί στην προώθηση της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη. Ξεκίνησε το 2014 και συγχώνευσε επτά προηγούμενα προγράμματα σε ένα, ενισχύοντας έτσι την αποτελεσματικότητα των χρηματοδοτικών προσπαθειών της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς. Ενώ αρχικά αποσκοπούσε στην προώθηση της συνεργασίας και της κινητικότητας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το Erasmus+ έχει εξελιχθεί ώστε να επικεντρώνεται επίσης στην παροχή στους νέους των δεξιοτήτων και των εμπειριών που χρειάζονται για να ευδοκιμήσουν στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021α).

Υπάρχουν σημαντικά στοιχεία που υποδηλώνουν ότι η συμμετοχή στο Erasmus+ έχει θετικό αντίκτυπο στην απασχόληση των νέων. Σύμφωνα με μελέτη που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι συμμετέχοντες στο Erasmus+ είναι λιγότερο πιθανό να βιώσουν μακροχρόνια ανεργία σε σύγκριση με εκείνους που δεν έχουν συμμετάσχει στο πρόγραμμα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014). Αυτό μπορεί να αποδοθεί στην έμφαση του προγράμματος στην ανάπτυξη εγκάρσιων δεξιοτήτων, όπως η γλωσσική επάρκεια, η πολιτιστική ευαισθητοποίηση και η επίλυση προβλημάτων, τα οποία εκτιμώνται ιδιαίτερα από τους εργοδότες.

Επιπλέον, το Erasmus+ προωθεί την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία μεταξύ των νέων. Το πρόγραμμα παρέχει χρηματοδότηση σε νέους για να εργαστούν σε καινοτόμα έργα, να ξεκινήσουν τη δική τους εταιρεία και να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία σε επιχειρήσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη. Αυτό όχι μόνο ενισχύει τις προοπτικές απασχόλησής τους, αλλά συμβάλλει επίσης στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Το Erasmus+ διαδραματίζει επίσης ρόλο στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και στην προώθηση της κοινωνικής κινητικότητας. Το πρόγραμμα δίνει προτεραιότητα στην ένταξη των μειονεκτούντων και περιθωριοποιημένων νέων,

συμβάλλοντας έτσι στη μείωση της ανεργίας των νέων μεταξύ αυτών των ομάδων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021β).

Παρά τα οφέλη αυτά, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Για παράδειγμα, η πρόσβαση στο πρόγραμμα εξακολουθεί να είναι περιορισμένη για ορισμένους νέους, ιδίως εκείνους που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Υπάρχει επίσης ανάγκη να ενισχυθεί περαιτέρω η αναγνώριση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αποκτώνται μέσω του Erasmus+, ώστε να ενισχυθεί ο αντίκτυπός του στην απασχόληση των νέων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2018).

4.5. Επιτυχίες και προκλήσεις των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ

Με την πάροδο των ετών, οι πολιτικές απασχόλησης της ΕΕ, όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Erasmus+, έχουν αποφέρει σημαντικές επιτυχίες. Ένα από τα βασικά επιτεύγματα είναι η σημαντική μείωση των ποσοστών ανεργίας των νέων σε διάφορα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τη Eurostat (2020j), σημειώθηκε μείωση του μέσου ποσοστού ανεργίας των νέων από 23,7 % το 2013 σε 17,5 % το 2021, γεγονός που υποδηλώνει πρόοδο σε αυτόν τον τομέα.

Ειδικότερα, οι εγγυήσεις για τη νεολαία έχουν διαδραματίσει καίριο ρόλο στη διασφάλιση ότι οι νέοι λαμβάνουν καλής ποιότητας προσφορές απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίστανται άνεργοι ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση. Σε αρκετές χώρες, η πρωτοβουλία αυτή κατάφερε να προσεγγίσει τη συντριπτική πλειονότητα των ΕΑΕΚ (εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης), οδηγώντας σε αυξημένες ευκαιρίες για αυτό το δημογραφικό στοιχείο (Escudero και López Moureló, 2017).

Το Erasmus+ έχει επίσης σημειώσει σημαντική επιτυχία όσον αφορά την προώθηση της κινητικότητας και της συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης, την ενίσχυση της απασχόλησης και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας μεταξύ των νέων (Jacobone και Moro, 2015). Το ΕΚΤ, από την άλλη πλευρά, υπήρξε ζωτικής σημασίας για την παροχή οικονομικής βοήθειας για την αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους και τις μειονεκτούσες ομάδες (Marzinotto, 2012).

Ωστόσο, οι πολιτικές απασχόλησης της ΕΕ δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Παρά τη γενική πτωτική τάση, η ανεργία των νέων παραμένει υψηλή σε αρκετές χώρες της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης, σηματοδοτώντας περιφερειακές ανισότητες (Eurostat, 2020j). Επιπλέον, ενώ πολιτικές όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία έχουν προσεγγίσει πολλούς νέους, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα των προσφορών που έγιναν, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλών μισθών και των ασταθών συμβάσεων.

Μια άλλη πρόκληση αφορά το λεγόμενο ζήτημα της «διαρροής εγκεφάλων», όπου οι νέοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο εγκαταλείπουν τις πατρίδες τους για καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης αλλού, επιδεινώνοντας τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες εντός της ΕΕ (Docquier και Rapoport, 2012). Οι τρέχουσες πολιτικές απασχόλησης της ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσουν αυτό το ζήτημα πιο δυναμικά, διασφαλίζοντας ότι οι ευκαιρίες κατανέμονται εξίσου σε όλες τις περιφέρειες.

Επιπλέον, η πρόσβαση σε προγράμματα όπως το Erasmus+ είναι συχνά ασύμμετρη προς τους φοιτητές από πιο προνομιούχα περιβάλλοντα, ενισχύοντας έτσι τις κοινωνικές ανισότητες (Beine et al., 2014). Η ΕΕ πρέπει να επικεντρωθεί στη βελτίωση της συμμετοχικότητας των προγραμμάτων της, διασφαλίζοντας ότι είναι προσβάσιμα σε όλους τους νέους, ανεξάρτητα από την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση.

Κεφάλαιο 5ο: Εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης της ΕΕ στην Ελλάδα

Το κεφάλαιο αυτό εμβαθύνει στις ιδιαιτερότητες των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας, ιδίως εκείνων που στοχεύουν στην ανεργία των νέων και στην ένταξη των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας. Ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει την πολύπλευρη πρόκληση της υψηλής ανεργίας των νέων, η οποία επιδεινώνεται από τις οικονομικές αντιξοότητες, και έχει αναλάβει μια σειρά πρωτοβουλιών για την άμβλυση αυτών των προκλήσεων και την παροχή βιώσιμων επαγγελματικών προοπτικών στους νέους πτυχιούχους. Το παρόν κεφάλαιο πραγματοποιεί μια εις βάθος εξέταση της εφαρμογής των Εγγυήσεων της ΕΕ για τη νεολαία στην Ελλάδα, αναλύοντας την υιοθέτηση, την εκτέλεση και τα αποτελέσματα της πολιτικής αυτής. Επιπλέον, εξετάζει διεξοδικά τα συμπληρωματικά μέτρα και τις στρατηγικές που υιοθέτησε η Ελλάδα για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, περιλαμβάνοντας

πρωτοβουλίες που προωθούν την επιχειρηματικότητα, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ευελιξία της αγοράς εργασίας.

Ενώ οι πολιτικές αυτές έχουν σημειώσει αξιόπαινες επιτυχίες στην ανακούφιση της ανεργίας των νέων και στην προώθηση της επιχειρηματικότητας, δεν είναι χωρίς εμπόδια. Οι οικονομικοί περιορισμοί που απορρέουν από τη χρηματοπιστωτική κρίση, τα διαρθρωτικά ζητήματα στην αγορά εργασίας και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να αποτελούν τρομερές προκλήσεις. Αυτό το κεφάλαιο αναλύει σχολαστικά τις επιτυχίες και τις ελλείψεις των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας και διερευνά τις επιπτώσεις τους στην ανεργία των νέων, προσφέροντας πολύτιμες πληροφορίες για τη δαιδαλώδη δυναμική των πρωτοβουλιών απασχόλησης των νέων στο πλαίσιο των μοναδικών προκλήσεων και ευκαιριών της Ελλάδας.

5.1. Επισκόπηση των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας

Η Ελλάδα, ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), έχει εφαρμόσει μια σειρά πολιτικών απασχόλησης με στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων της υψηλής ανεργίας των νέων και την προώθηση της ένταξης των νέων πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας. Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην παροχή ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης και επαγγελματικής ανέλιξης.

Μία από τις βασικές πρωτοβουλίες στην Ελλάδα είναι η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία. Οι ελληνικές εγγυήσεις για τη νεολαία, που δρομολογήθηκαν το 2013, έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι κάθε νέος ηλικίας 15 έως 29 ετών λαμβάνει προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης καλής ποιότητας εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που καθίσταται άνεργος ή εξέρχεται από την επίσημη εκπαίδευση. Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία στην Ελλάδα υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο παρέχει χρηματοδοτική συνδρομή για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Εκτός από τις Εγγυήσεις για τη Νεολαία, η Ελλάδα έχει εφαρμόσει και άλλες πολιτικές απασχόλησης για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν μέτρα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της αυτό-απασχόλησης μεταξύ των νέων, καθώς και πρωτοβουλίες για τη στήριξη της

δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Η ελληνική κυβέρνηση έχει επίσης εισαγάγει στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους σε τομείς όπου υπάρχει μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Επιπλέον, η Ελλάδα έχει λάβει μέτρα για τον εκσυγχρονισμό των κανονισμών της αγοράς εργασίας και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων και την προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Έχουν εφαρμοστεί μεταρρυθμίσεις για τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών, τη μείωση της γραφειοκρατίας και την ενίσχυση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στη δημιουργία ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, μεταξύ άλλων και για τους νέους.

Ωστόσο, η εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα αντιμετώπισε αρκετές προκλήσεις. Μία από τις κύριες προκλήσεις είναι η οικονομική κατάσταση της χώρας και ο αντίκτυπος της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει σημαντικές οικονομικές δυσκολίες, συμπεριλαμβανομένων υψηλών επιπέδων δημόσιου χρέους, μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας και ενός ασταθούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Αυτοί οι παράγοντες έχουν επηρεάσει την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και τη συνολική κατάσταση της αγοράς εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Επιπλέον, υπάρχουν διαρθρωτικά ζητήματα στην ελληνική αγορά εργασίας που θέτουν προκλήσεις για την απασχόληση των νέων. Αυτές περιλαμβάνουν την επικράτηση της προσωρινής και επισφαλούς απασχόλησης, τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας και τις περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Η αντιμετώπιση αυτών των διαρθρωτικών προκλήσεων απαιτεί ολοκληρωμένα και στοχοθετημένα μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας και της σταθερότητας των ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους.

5.2. Έγκριση και εφαρμογή των εγγυήσεων της ΕΕ για τη νεολαία στην Ελλάδα

Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, μια εμβληματική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), υιοθετήθηκε από την Ελλάδα το 2013 για την αντιμετώπιση του ζητήματος της υψηλής ανεργίας των νέων και τη διευκόλυνση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα έχει ως στόχο να παρέχει στους νέους έγκαιρες και συγκεκριμένες ευκαιρίες απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση ή καθίστανται άνεργοι (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Η έγκριση των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα ήταν μια απάντηση στην επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης των υψηλών ποσοστών ανεργίας των νέων που επιδεινώθηκαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση και τις επακόλουθες οικονομικές προκλήσεις. Η ελληνική κυβέρνηση αναγνώρισε τη σημασία της παροχής στους νέους της απαραίτητης υποστήριξης και ευκαιριών για την ενίσχυση της απασχόλησης τους και την εξασφάλιση βιώσιμης απασχόλησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα περιλάμβανε τον συντονισμό διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων κυβερνητικών υπηρεσιών, υπηρεσιών απασχόλησης, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και εργοδοτών. Το ελληνικό Υπουργείο Εργασίας διαδραμάτισε καίριο ρόλο στον συντονισμό και την παρακολούθηση της διαδικασίας εφαρμογής, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών και υποστήριξης στους νέους (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Οι ελληνικές εγγυήσεις για τη νεολαία υποστηρίχθηκαν με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το οποίο παρείχε χρηματοδοτικούς πόρους για τη στήριξη της υλοποίησης της πρωτοβουλίας. Η χρηματοδότηση αυτή επέτρεψε την επέκταση και ενίσχυση των υφιστάμενων προγραμμάτων απασχόλησης και την ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των νέων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Τέθηκαν σε εφαρμογή διάφορα μέτρα για να διασφαλιστεί η επιτυχής εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα. Αυτές περιελάμβαναν τη δημιουργία

μονάδων εγγυήσεων για τη νεολαία, οι οποίες χρησίμευαν ως κεντρικές δομές συντονισμού και εφαρμογής σε περιφερειακό επίπεδο. Οι μονάδες αυτές ήταν υπεύθυνες για τον εντοπισμό και την καταγραφή των νέων που βρίσκονταν εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) και για την παροχή εξατομικευμένης υποστήριξης και καθοδήγησης (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Επιπλέον, η Ελλάδα επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και των εργοδοτών για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των δεξιοτήτων που διαθέτουν οι νέοι και των δεξιοτήτων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας. Αυτό περιελάμβανε την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και συνεργασιών για τη διευκόλυνση ευκαιριών μάθησης με βάση την εργασία, μαθητείας και πρακτικής άσκησης (Ελληνικό Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Παρά τις προσπάθειες αυτές, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα. Η οικονομική κρίση και οι επακόλουθοι δημοσιονομικοί περιορισμοί έχουν θέσει περιορισμούς στην πλήρη υλοποίηση της πρωτοβουλίας. Η παροχή υψηλής ποιότητας και βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους αποτελεί πρόκληση, ιδίως σε τομείς που έχουν πληγεί σοβαρά από την οικονομική ύφεση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Επιπλέον, η προσέγγιση ευάλωτων και μειονεκτουσών ομάδων νέων αποτελεί πρόκληση στην Ελλάδα. Η διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης όλων των νέων στις Εγγυήσεις για τη Νεολαία, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή τις περιστάσεις τους, απαιτεί στοχευμένες προσπάθειες προβολής και προσαρμοσμένους μηχανισμούς στήριξης (Eurofound, 2015).

5.3. Εξέταση των άλλων μέτρων της Ελλάδας για την προώθηση της απασχόλησης των νέων

Εκτός από την εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία, η Ελλάδα έχει θεσπίσει διάφορα μέτρα για την προώθηση της απασχόλησης των νέων και τη στήριξη της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την επαγγελματική τους εξέλιξη και την επαγγελματική τους εξέλιξη.

Ένα από τα βασικά μέτρα είναι η προώθηση της επιχειρηματικότητας και της αυτό-απασχόλησης μεταξύ των νέων. Η Ελλάδα έχει αναγνωρίσει τις δυνατότητες της επιχειρηματικότητας στην προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της οικονομικής ανάπτυξης. Η κυβέρνηση έχει υλοποιήσει πρωτοβουλίες για τη στήριξη των νέων επιχειρηματιών παρέχοντας πρόσβαση σε χρηματοδότηση, προγράμματα καθοδήγησης και υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στην προώθηση μιας επιχειρηματικής νοοτροπίας και στην παροχή στους νέους των δεξιοτήτων και των πόρων που απαιτούνται για να ξεκινήσουν και να διαχειριστούν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Επιπλέον, η Ελλάδα έχει εισαγάγει στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης για την ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και τη γεφύρωση του χάσματος δεξιοτήτων μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα αυτά επικεντρώνονται στον εξοπλισμό των νέων πτυχιούχων με ειδικές δεξιότητες και πρακτικές γνώσεις που απαιτούνται από τους εργοδότες. Μέσω της συνεργασίας με εκπαιδευτικά ιδρύματα, εργοδότες και βιομηχανικές ενώσεις, η Ελλάδα στοχεύει να διασφαλίσει ότι οι νέοι είναι εξοπλισμένοι με τις δεξιότητες που απαιτούνται για να επιτύχουν στην αγορά εργασίας (Ελληνικό Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Η ελληνική κυβέρνηση έχει επίσης εφαρμόσει μέτρα για τη στήριξη της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς της οικονομίας. Αυτό περιλαμβάνει πρωτοβουλίες όπως φορολογικά κίνητρα για επιχειρήσεις που δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους και οικονομική στήριξη για εταιρείες που επενδύουν στην έρευνα και την καινοτομία. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην τόνωση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και στην προσέλκυση επενδύσεων, ιδίως σε τομείς που έχουν δυνατότητες ανάπτυξης και δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Επιπλέον, η Ελλάδα έχει αναλάβει μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αποσκοπούν στη μείωση της γραφειοκρατίας, στην απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και στη δημιουργία ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για τη λειτουργία των επιχειρήσεων και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης. Με τον εξορθολογισμό των κανονισμών και τη μείωση των φραγμών εισόδου, η Ελλάδα επιδιώκει να ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα, να

προσελκύσει επενδύσεις και να προωθήσει τη δημιουργία θέσεων εργασίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Ενώ τα μέτρα αυτά είναι σημαντικά για την προώθηση της απασχόλησης των νέων, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή τους. Η οικονομική κρίση και τα επακόλουθα μέτρα λιτότητας έχουν ασκήσει πιέσεις στην ικανότητα της κυβέρνησης να εφαρμόσει πλήρως και να διατηρήσει αυτές τις πρωτοβουλίες. Οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί έχουν δημιουργήσει προκλήσεις όσον αφορά την κλιμάκωση των προγραμμάτων και την προσέγγιση μεγαλύτερου αριθμού νέων (Eurofound, 2015).

Επιπλέον, διαρθρωτικά ζητήματα στην ελληνική αγορά εργασίας, όπως η επικράτηση της προσωρινής και επισφαλούς απασχόλησης, οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων και οι περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης, εξακολουθούν να εμποδίζουν την αποτελεσματική ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί συνεχείς προσπάθειες και στοχευμένες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας και της σταθερότητας των ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους.

5.4. Επιτυχίες και προκλήσεις των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας

Η Ελλάδα έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης με στόχο την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και την προώθηση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Οι πολιτικές αυτές έχουν σημειώσει ορισμένες αξιοσημείωτες επιτυχίες, αλλά αντιμετωπίζουν επίσης αρκετές προκλήσεις.

Μία από τις επιτυχίες των πολιτικών απασχόλησης της Ελλάδας είναι η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία. Οι εγγυήσεις για τη νεολαία έχουν διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση της πρόσβασης των νέων στην απασχόληση, την εκπαίδευση, τη μαθητεία ή την πρακτική άσκηση εντός καθορισμένου χρονοδιαγράμματος. Η πρωτοβουλία συνέβαλε στη μείωση της διάρκειας ανεργίας των νέων και τους παρείχε πολύτιμες ευκαιρίες να αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία υπήρξαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές όσον αφορά την προσέγγιση

ευάλωτων και μειονεκτουσών ομάδων, διασφαλίζοντας ότι δεν θα μείνουν πίσω στην αγορά εργασίας (Escudero και Mourelo, 2017).

Επιπλέον, η εστίαση της Ελλάδας στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης μεταξύ των νέων έχει αποφέρει θετικά αποτελέσματα. Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης για τη στήριξη των νέων επιχειρηματιών, όπως η παροχή πρόσβασης σε χρηματοδότηση και προγράμματα καθοδήγησης, ενθάρρυναν την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και συνέβαλαν στη δημιουργία θέσεων εργασίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Αυτές οι προσπάθειες βοήθησαν τους νέους να εξερευνήσουν εναλλακτικές σταδιοδρομίες, να αναπτύξουν τις επιχειρηματικές τους δεξιότητες και να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Επιπλέον, στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης έχουν ενισχύσει την απασχόληση των νέων, εξοπλίζοντάς τους με ειδικές δεξιότητες και γνώσεις για τη βιομηχανία. Η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτών και βιομηχανικών ενώσεων διευκόλυνε την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Εστιάζοντας σε δεξιότητες που έχουν μεγάλη ζήτηση, τα προγράμματα αυτά έχουν βελτιώσει τις πιθανότητες των νέων αποφοίτων να βρουν κατάλληλες ευκαιρίες απασχόλησης.

Παρά τις επιτυχίες αυτές, οι πολιτικές απασχόλησης της Ελλάδας αντιμετωπίζουν προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Μία από τις κύριες προκλήσεις είναι ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης και των μέτρων λιτότητας στην εφαρμογή αυτών των πολιτικών. Οι περιορισμένοι δημοσιονομικοί πόροι και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί παρεμπόδισαν την πλήρη υλοποίηση των πρωτοβουλιών απασχόλησης, περιορίζοντας την εμβέλεια και την αποτελεσματικότητά τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μια άλλη πρόκληση έγκειται στα διαρθρωτικά ζητήματα εντός της ελληνικής αγοράς εργασίας. Η προσωρινή και επισφαλής απασχόληση εξακολουθεί να είναι διαδεδομένη, καθιστώντας δύσκολη την εξεύρεση σταθερών και ποιοτικών θέσεων εργασίας για τους νέους (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Η αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης απαιτεί προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας και της σταθερότητας των ευκαιριών απασχόλησης, διασφαλίζοντας ότι οι νέοι μπορούν να εξασφαλίσουν βιώσιμες σταδιοδρομίες και να απολαύσουν τα οφέλη της αξιοπρεπούς εργασίας.

Επιπλέον, οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση στην αγορά εργασίας της Ελλάδας. Παρά τις προσπάθειες ευθυγράμμισης της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά μεταξύ των δεξιοτήτων που διαθέτουν οι νέοι πτυχιούχοι και των δεξιοτήτων που απαιτούν οι εργοδότες. Η γεφύρωση αυτού του χάσματος απαιτεί συνεχή συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτών και υπευθύνων χάραξης πολιτικής, ώστε να διασφαλιστεί ότι το εκπαιδευτικό σύστημα παρέχει στους νέους τις σχετικές και εμπορεύσιμες δεξιότητες (Eurofound, 2015).

5.5. Αντίκτυπος των πολιτικών απασχόλησης στην ανεργία των νέων στην Ελλάδα

Η ανεργία των νέων αποτελεί σημαντική πρόκληση στην Ελλάδα, με υψηλά ποσοστά νέων να αγωνίζονται να βρουν ευκαιρίες απασχόλησης. Ωστόσο, η εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται ειδικά στους νέους έχει δείξει θετικά αποτελέσματα στη μείωση των ποσοστών ανεργίας των νέων με την πάροδο του χρόνου.

Μία από τις βασικές πολιτικές απασχόλησης που συνέβαλαν στη μείωση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα είναι η πρωτοβουλία «Εγγυήσεις για τη νεολαία». Οι εγγυήσεις για τη νεολαία, που δρομολογήθηκαν το 2013, είχαν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι όλοι οι νέοι ηλικίας κάτω των 25 ετών λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης καλής ποιότητας, συνεχή εκπαίδευση, μαθητεία ή πρακτική άσκηση εντός καθορισμένου χρονικού πλαισίου μετά την έξοδο από την επίσημη εκπαίδευση ή την ανεργία. Μέσω αυτής της πρωτοβουλίας, η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων.

Μετά την εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία, το ποσοστό των νέων ανέργων στην Ελλάδα μειώθηκε σταδιακά. Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, το 2013, το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ελλάδα ανήλθε σε 58,3%, υποδηλώνοντας σοβαρή κρίση απασχόλησης μεταξύ των νέων (Eurostat, 2021). Ωστόσο, ως αποτέλεσμα στοχευμένων πολιτικών και πρωτοβουλιών, το ποσοστό ανεργίας των νέων έχει παρουσιάσει μείωση με την πάροδο των ετών. Μέχρι το 2021, το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ελλάδα είχε μειωθεί στο 35,4% (Eurostat, 2021).

Η επιτυχία των εγγυήσεων για τη νεολαία μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες. Η πρωτοβουλία παρείχε στους νέους πρόσβαση σε εξατομικευμένη υποστήριξη, επαγγελματικό προσανατολισμό, επαγγελματική κατάρτιση και βοήθεια για την εύρεση εργασίας, αυξάνοντας έτσι την απασχολησιμότητά τους και διευκολύνοντας την ένταξή τους στην αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Επιπλέον, η υλοποίηση των Εγγυήσεων για τη Νεολαία υποστηρίχθηκε από χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), γεγονός που επέτρεψε στην ελληνική κυβέρνηση να επενδύσει σε προγράμματα και πρωτοβουλίες απασχόλησης που απευθύνονται στους νέους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020α).

Παράλληλα με τις Εγγυήσεις για τη Νεολαία, άλλες πολιτικές απασχόλησης έχουν επίσης διαδραματίσει ρόλο στη μείωση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν οικονομικά κίνητρα για τους εργοδότες ώστε να προσλαμβάνουν νέους εργαζόμενους, φορολογικά πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις που επενδύουν στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, καθώς και μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, 2020).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στη μείωση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Η πανδημία COVID-19, για παράδειγμα, έχει επιφέρει νέες οικονομικές αβεβαιότητες και διαταραχές στην αγορά εργασίας, επηρεάζοντας τις προοπτικές απασχόλησης των νέων. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη διατήρηση της θετικής δυναμικής και την αντιμετώπιση των εναπομεινουσών προκλήσεων για την προώθηση της απασχόλησης των νέων και την ένταξή τους στο εργατικό δυναμικό στην Ελλάδα.

Κεφάλαιο 6ο: Συγκριτική ανάλυση των πολιτικών απασχόλησης των ανώτατων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε Ελλάδα και ΕΕ

Το παρόν κεφάλαιο εμβαθύνει σε μια συγκριτική ανάλυση των πολιτικών απασχόλησης που απευθύνονται στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στο ευρύτερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Το κεφάλαιο αξιολογεί κριτικά την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών, διευκρινίζει τα διδάγματα που αντλήθηκαν και αξιολογεί τις προκλήσεις και τους περιορισμούς που εμποδίζουν τη βέλτιστη εφαρμογή τους. Η κύρια εστίαση περιστρέφεται γύρω από τις

προσπάθειες για τη διευκόλυνση της ένταξης των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας, που αποτελεί ζωτικό μέλημα τόσο για την Ελλάδα όσο και για την ΕΕ.

Χρησιμοποιείται συγκριτική ανάλυση για να διακριθούν οι ομοιότητες και οι διαφορές στις στρατηγικές, τα αποτελέσματα και τους παράγοντες πλαισίου που επηρεάζουν τις πολιτικές απασχόλησης των νέων στην Ελλάδα έναντι της ΕΕ. Το κεφάλαιο εξετάζει τον κομβικό ρόλο που διαδραματίζει η Εγγύηση για τη Νεολαία της ΕΕ, η οποία υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, σε αντιδιαστολή με την ειδική εφαρμογή της ίδιας πολιτικής στην Ελλάδα. Επιπλέον, διερευνά τις προκλήσεις που απορρέουν από τις οικονομικές συνθήκες, τις δομές της αγοράς εργασίας, την αναντιστοιχία δεξιοτήτων, τους οικονομικούς περιορισμούς, τις διοικητικές περιπλοκές και την ετερογένεια του ίδιου του νεανικού πληθυσμού.

6.1. Συγκρίνοντας την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα και την ΕΕ

Κατά την ανάλυση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ο αντίκτυπός τους στην ένταξη των νέων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας. Τόσο η Ελλάδα όσο και η ΕΕ έχουν εφαρμόσει μια σειρά πολιτικών και πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και τη διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες διαφορές στην προσέγγιση και τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών.

Όσον αφορά την ΕΕ, οι εγγυήσεις για τη νεολαία αποτελούν κεντρικό πυλώνα του πλαισίου της πολιτικής της για την απασχόληση. Στόχος των εγγυήσεων για τη νεολαία είναι να διασφαλιστεί ότι όλοι οι νέοι λαμβάνουν προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας ή πρακτικής άσκησης καλής ποιότητας εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου. Η ΕΕ έχει παράσχει χρηματοδότηση μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) για τη στήριξη της εφαρμογής των εγγυήσεων για τη νεολαία στα κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Αρκετές μελέτες έχουν επισημάνει τον θετικό αντίκτυπο των εγγυήσεων για τη νεολαία στη μείωση των ποσοστών ανεργίας των νέων και στη βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης των νέων (Escudero και Mourelo, 2017; Martin et al., 2016).

Συγκριτικά, η Ελλάδα έχει επίσης εγκρίνει τις εγγυήσεις για τη νεολαία και έχει εφαρμόσει διάφορα μέτρα για την προώθηση της απασχόλησης των νέων. Οι Ελληνικές Εγγυήσεις για τη Νεολαία επικεντρώνονται στην παροχή ευκαιριών απασχόλησης και εκπαίδευσης στους νέους εντός καθορισμένου χρονοδιαγράμματος. Υποστηρίζεται από χρηματοδότηση από το ΕΚΤ, το οποίο συμβάλλει στην ενίσχυση της παροχής υπηρεσιών και της υποστήριξης των νέων (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα έχει δείξει ελπιδοφόρα αποτελέσματα όσον αφορά τη μείωση της διάρκειας ανεργίας των νέων και την παροχή πολύτιμης εργασιακής εμπειρίας (Υπουργείο Εργασίας, 2020).

Ωστόσο, παρά την εφαρμογή παρόμοιων πολιτικών, η Ελλάδα αντιμετωπίζει πρόσθετες προκλήσεις σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Η χώρα έχει επηρεαστεί σημαντικά από την οικονομική κρίση, οδηγώντας σε υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και περιορισμένους πόρους για την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης. Οι οικονομικοί περιορισμοί έχουν επηρεάσει την κλίμακα και την αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών, καθιστώντας δυσκολότερη την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μια άλλη διαφορά έγκειται στις συνθήκες της αγοράς εργασίας και στους διαρθρωτικούς παράγοντες. Η Ελλάδα έχει σχετικά υψηλότερο επιπολασμό προσωρινής και επισφαλούς απασχόλησης σε σύγκριση με ορισμένες άλλες χώρες της ΕΕ. Αυτό θέτει προκλήσεις όσον αφορά την παροχή σταθερών και ποιοτικών ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους. Αντίθετα, ορισμένες χώρες της ΕΕ έχουν πιο ισχυρές δομές αγοράς εργασίας και καλύτερες συνθήκες στην αγορά εργασίας, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης (Eurofound, 2015).

Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα και την ΕΕ μπορεί επίσης να επηρεαστεί από τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων κυβερνητικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Οι ισχυρές εταιρικές σχέσεις και η συνεργασία μεταξύ αυτών των οντοτήτων μπορούν να ενισχύσουν την εφαρμογή και τα αποτελέσματα των πολιτικών απασχόλησης. Είναι ζωτικής σημασίας να προωθηθεί η συνεργασία και να δημιουργηθούν συνέργειες για

την αποτελεσματική αντιμετώπιση των σύνθετων προκλήσεων της ανεργίας των νέων.

6.2. Διδάγματα και βέλτιστες πρακτικές από την Ελλάδα και την ΕΕ

Οι εμπειρίες της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων προσφέρουν πολύτιμα διδάγματα και βέλτιστες πρακτικές που μπορούν να τροφοδοτήσουν τις μελλοντικές προσπάθειες πολιτικής. Αναλύοντας τις επιτυχίες και τις προκλήσεις αυτών των πολιτικών, μπορούν να αποκτηθούν σημαντικές γνώσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πρωτοβουλιών απασχόλησης.

Ένα από τα βασικά διδάγματα που αντλήθηκαν από την Ελλάδα και την ΕΕ είναι η σημασία της έγκαιρης παρέμβασης και της έγκαιρης στήριξης των νέων. Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, που υλοποιούνται τόσο από την Ελλάδα όσο και από την ΕΕ, τονίζουν τη σημασία της παροχής ευκαιριών απασχόλησης ή εκπαίδευσης στους νέους εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Η έννοια της πρώιμης παρέμβασης αναγνωρίζει την κρίσιμη περίοδο μετά την ολοκλήρωση της επίσημης εκπαίδευσης, κατά την οποία οι νέοι κινδυνεύουν να αποσυνδεθούν από την αγορά εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία αποσκοπούν στην παροχή άμεσης στήριξης για να διασφαλιστεί ότι οι νέοι έχουν πρόσβαση σε ουσιαστικές ευκαιρίες, οι οποίες μπορούν να μειώσουν τη διάρκεια της ανεργίας και να αποτρέψουν τον μακροχρόνιο αποκλεισμό από την αγορά εργασίας (Escudero και Mourelo, 2017).

Ένα άλλο σημαντικό μάθημα είναι η αξία της συνεργασίας και της εταιρικής σχέσης μεταξύ διαφόρων ενδιαφερομένων. Τόσο η Ελλάδα όσο και η ΕΕ έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της συμμετοχής κυβερνητικών υπηρεσιών, εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης. Οι συνεργατικές προσπάθειες διασφαλίζουν μια συντονισμένη προσέγγιση, επιτρέπουν την ανταλλαγή πόρων και εμπειρογνωμοσύνης και προωθούν την καλύτερη κατανόηση των αναγκών και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι (Martin et al., 2016). Μέσω εταιρικών σχέσεων, μπορούν να ανταλλάσσονται βέλτιστες πρακτικές και να αναπτύσσονται καινοτόμες προσεγγίσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των πρωτοβουλιών απασχόλησης.

Επιπλέον, τονίστηκε η σημασία της προσαρμοσμένης και στοχοθετημένης στήριξης για διάφορες ομάδες νέων. Η ανεργία των νέων δεν αποτελεί ομοιογενές ζήτημα και ορισμένες ομάδες, όπως όσοι προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα ή με ειδικές ανάγκες, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν πρόσθετα εμπόδια στην απασχόληση. Η Ελλάδα και η ΕΕ έχουν αναγνωρίσει τη σημασία της αντιμετώπισης αυτών των ειδικών αναγκών και έχουν εφαρμόσει μέτρα για την παροχή στοχευμένης στήριξης. Αυτό περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη στήριξη ευάλωτων ομάδων, την ενίσχυση της απασχόλησης τους μέσω κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων και τη δημιουργία προσβάσιμων ευκαιριών απασχόλησης χωρίς αποκλεισμούς (Eurofound, 2015). Η προσαρμοσμένη στήριξη αναγνωρίζει την ποικιλομορφία των συνθηκών διαβίωσης των νέων και διασφαλίζει ότι οι παρεμβάσεις αντιμετωπίζουν τις συγκεκριμένες προκλήσεις τους και προωθούν τις ίσες ευκαιρίες.

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας και της αυτό-απασχόλησης έχει αναδειχθεί ως βέλτιστη πρακτική τόσο από την Ελλάδα όσο και από την ΕΕ. Αναγνωρίζοντας τις δυνατότητες της επιχειρηματικότητας στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη, έχουν αναπτυχθεί πολιτικές και προγράμματα για την υποστήριξη των νέων επιχειρηματιών. Η παροχή πρόσβασης σε χρηματοδότηση, καθοδήγηση και υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης μπορεί να ενθαρρύνει τους νέους να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση και να συμβάλουν στην οικονομία (Υπουργείο Εργασίας, 2020). Με την προώθηση μιας επιχειρηματικής νοοτροπίας και την υποστήριξη της ανάπτυξης επιχειρηματικών δεξιοτήτων, οι πολιτικές απασχόλησης μπορούν να δημιουργήσουν εναλλακτικές οδούς προς την απασχόληση και να ενδυναμώσουν τους νέους ώστε να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και όχι να αναζητήσουν εργασία.

6.3. Προκλήσεις και περιορισμοί αυτών των πολιτικών

6.3.1. Προσδιορισμός και ανάλυση προκλήσεων για την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης

Η εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και στην προώθηση της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις. Ο εντοπισμός και η ανάλυση αυτών των

προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση των περιορισμών αυτών των πολιτικών και την επινόηση στρατηγικών για την αντιμετώπισή τους.

Μία από τις βασικές προκλήσεις είναι ο αντίκτυπος των οικονομικών συνθηκών και του περιβάλλοντος της αγοράς εργασίας. Οι οικονομικές υφέσεις, όπως η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση και η πρόσφατη πανδημία COVID-19, έχουν επηρεάσει σημαντικά τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους. Κατά τη διάρκεια οικονομικών κρίσεων, οι επιχειρήσεις ενδέχεται να μειώσουν τις προσλήψεις ή ακόμη και να απολύσουν υπαλλήλους, καθιστώντας δύσκολη την εύρεση εργασίας για τους νέους πτυχιούχους (Eurofound, 2020). Το οικονομικό κλίμα και οι συνθήκες της αγοράς εργασίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης.

Επιπλέον, τα διαρθρωτικά ζητήματα στην αγορά εργασίας μπορούν να δημιουργήσουν προκλήσεις για την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης. Ένα τέτοιο ζήτημα είναι η επικράτηση της προσωρινής και επισφαλούς απασχόλησης. Πολλοί νέοι είναι παγιδευμένοι σε θέσεις εργασίας χαμηλής ποιότητας, προσωρινής ή μερικής απασχόλησης που δεν παρέχουν σταθερότητα ή εξέλιξη σταδιοδρομίας (Eurofound, 2017). Αυτό δημιουργεί προκλήσεις όσον αφορά την παροχή βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση της μακροπρόθεσμης ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας.

Οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων και το χάσμα μεταξύ των απαιτήσεων της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας παρουσιάζουν επίσης προκλήσεις. Οι νέοι πτυχιούχοι μπορεί να διαθέτουν προσόντα και δεξιότητες που δεν ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες των εργοδοτών. Αυτή η αναντιστοιχία μπορεί να δυσχεράνει την εξασφάλιση κατάλληλης απασχόλησης για τους νέους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Η γεφύρωση του χάσματος μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας απαιτεί συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτών και υπευθύνων χάραξης πολιτικής, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι δεξιότητες και τα προσόντα που αποκτούν οι νέοι είναι συναφή και εμπορεύσιμα.

Επιπλέον, οι περιορισμένοι πόροι και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί μπορούν να επηρεάσουν την κλίμακα και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης. Η επαρκής χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση

πρωτοβουλιών όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία και τα προγράμματα κατάρτισης. Ωστόσο, οι οικονομικοί περιορισμοί και οι ανταγωνιστικές προτεραιότητες μπορεί να οδηγήσουν σε περιορισμένους οικονομικούς πόρους για αυτά τα προγράμματα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Οι ανεπαρκείς πόροι μπορούν να περιορίσουν την εμβέλεια των πολιτικών απασχόλησης, περιορίζοντας τον αντίκτυπό τους και καθιστώντας δύσκολη την παροχή ολοκληρωμένης στήριξης σε όλους τους νέους που έχουν ανάγκη.

Τα διοικητικά εμπόδια και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες μπορούν επίσης να εμποδίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης. Οι πολύπλοκες διαδικασίες και οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες ενδέχεται να αποθαρρύνουν τους νέους από την πρόσβαση στην υποστήριξη και τις υπηρεσίες που έχουν στη διάθεσή τους. Η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και η διασφάλιση μιας φιλικής προς τον χρήστη προσέγγισης μπορούν να ενισχύσουν την προσβασιμότητα και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων απασχόλησης (Eurofound, 2017).

Επιπλέον, η ετερογένεια της ομάδας-στόχου, των νέων, θέτει προκλήσεις για τις πολιτικές απασχόλησης. Οι νέοι δεν αποτελούν ομοιογενή ομάδα και οι ανάγκες και οι περιστάσεις τους ποικίλλουν. Παράγοντες όπως το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και η γεωγραφική θέση μπορούν να επηρεάσουν τις προοπτικές απασχόλησής τους (Escudero και Mourelo, 2017). Οι πολιτικές απασχόλησης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτή την ποικιλομορφία και να παρέχουν εξατομικευμένη στήριξη για την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι διάφορες ομάδες νέων.

Συμπερασματικά, η εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους. Οι οικονομικές συνθήκες, οι δομές της αγοράς εργασίας, οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, οι περιορισμένοι πόροι, τα διοικητικά εμπόδια και η ετερογένεια της ομάδας-στόχου συγκαταλέγονται στις βασικές προκλήσεις. Η αναγνώριση και η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση του αντίκτυπου των πολιτικών απασχόλησης και την προώθηση της επιτυχούς ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Με τον σχεδιασμό στρατηγικών για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, οι υπεύθυνοι

χάραξης πολιτικής και τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να δημιουργήσουν πιο αποτελεσματικές και βιώσιμες πρωτοβουλίες απασχόλησης χωρίς αποκλεισμούς.

6.3.2. Αξιολόγηση του αντίκτυπου αυτών των προκλήσεων στην απασχόληση των νέων

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα αποτελέσματα της απασχόλησης των νέων. Η κατανόηση των συνεπειών αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας αυτών των πολιτικών και τον εντοπισμό τομέων βελτίωσης. Εδώ, αξιολογούμε τον αντίκτυπο των βασικών προκλήσεων στην απασχόληση των νέων.

Ο αντίκτυπος των οικονομικών συνθηκών και του περιβάλλοντος της αγοράς εργασίας στην απασχόληση των νέων είναι σημαντικός. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, η διαθεσιμότητα ευκαιριών απασχόλησης μειώνεται και ο ανταγωνισμός για περιορισμένες θέσεις εντείνεται. Οι νέοι, ιδίως οι πρόσφατοι πτυχιούχοι, αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση κατάλληλης απασχόλησης (Eurofound, 2020). Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και οι περιορισμένες θέσεις εργασίας συμβάλλουν σε παρατεταμένες περιόδους ανεργίας, αυξάνοντας τον κίνδυνο μακροχρόνιου αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και δημιουργώντας ουλές στη σταδιοδρομία των νέων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Ο αντίκτυπος των οικονομικών προκλήσεων μπορεί να είναι ιδιαίτερα σοβαρός για τις ευάλωτες ομάδες, επιδεινώνοντας τις υφιστάμενες ανισότητες στην απασχόληση των νέων.

Διαρθρωτικά ζητήματα εντός της αγοράς εργασίας, όπως η επικράτηση της προσωρινής και επισφαλούς απασχόλησης, έχουν δυσμενείς συνέπειες για τα αποτελέσματα της απασχόλησης των νέων. Οι προσωρινές και ασταθείς θέσεις εργασίας συχνά στερούνται εργασιακής ασφάλειας, επαγγελματικής εξέλιξης και πρόσβασης στην κοινωνική προστασία (Eurofound, 2017). Οι νέοι που απασχολούνται σε τέτοια απασχόληση ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξασφάλιση σταθερού εισοδήματος, στην απόκτηση πολύτιμης εργασιακής εμπειρίας και στον προγραμματισμό της μελλοντικής σταδιοδρομίας τους. Ο κυκλικός χαρακτήρας της προσωρινής απασχόλησης μπορεί να διαιωνίσει ένα μοτίβο

εργασιακής ανασφάλειας και να εμποδίσει τις προοπτικές των νέων για μακροπρόθεσμη εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους.

Οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων μεταξύ των προσόντων που διαθέτουν οι νέοι και των απαιτήσεων των εργοδοτών έχουν άμεσο αντίκτυπο στις προοπτικές απασχόλησής τους. Όταν οι δεξιότητες των νέων αποφοίτων δεν ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην εξεύρεση κατάλληλων ευκαιριών απασχόλησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018). Αυτό το χάσμα δεξιοτήτων μπορεί να οδηγήσει σε υποαπασχόληση, όπου οι νέοι απασχολούνται σε θέσεις εργασίας που δεν αξιοποιούν πλήρως τα προσόντα και τις δυνατότητές τους. Η υποαπασχόληση μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες, συμπεριλαμβανομένων χαμηλότερων μισθών, μειωμένης ικανοποίησης από την εργασία και μειωμένων προοπτικών σταδιοδρομίας.

Οι περιορισμένοι πόροι και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί επηρεάζουν την εμβέλεια και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης. Η ανεπαρκής χρηματοδότηση μπορεί να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής των παρεμβάσεων, αφήνοντας ορισμένους νέους χωρίς πρόσβαση στην απαραίτητη υποστήριξη και υπηρεσίες. Αυτό μπορεί να διαιωνίσει τις ανισότητες και να αφήσει τις ευάλωτες ομάδες με περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Επιπλέον, οι περιορισμένοι πόροι μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα της παρεχόμενης υποστήριξης, εμποδίζοντας την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων κατάρτισης, των πρωτοβουλιών καθοδήγησης και άλλων παρεμβάσεων απασχόλησης.

Τα διοικητικά εμπόδια και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες μπορούν να δημιουργήσουν εμπόδια για τους νέους που αναζητούν στήριξη στην απασχόληση. Οι πολύπλοκες διαδικασίες και οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες ενδέχεται να αποθαρρύνουν τους νέους από την πρόσβαση στις υπηρεσίες και τα οφέλη που έχουν στη διάθεσή τους (Eurofound, 2017). Οι δυσκολίες πλοήγησης στα διοικητικά συστήματα μπορούν να οδηγήσουν σε απογοήτευση και αποδέσμευση, εμποδίζοντας τους νέους να επωφεληθούν πλήρως από τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες απασχόλησης.

Η ετερογένεια της ομάδας-στόχου, των νέων, προσθέτει πολυπλοκότητα στον αντίκτυπο αυτών των προκλήσεων στην απασχόληση των νέων. Διαφορετικές ομάδες νέων μπορεί να αντιμετωπίζουν μοναδικά εμπόδια και να απαιτούν εξατομικευμένη υποστήριξη. Παράγοντες όπως το εκπαιδευτικό υπόβαθρο, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και η γεωγραφική θέση επηρεάζουν τις ευκαιρίες απασχόλησης (Escudero και Mourelo, 2017). Η αποτυχία αντιμετώπισης των ποικίλων αναγκών των νέων μπορεί να οδηγήσει σε άνισα αποτελέσματα και να διαιωνίσει τις υφιστάμενες ανισότητες στην αγορά εργασίας.

Κεφάλαιο 7^ο: Επίλογος-Συμπεράσματα

7.1 Σύνοψη των ευρημάτων

Η διερεύνηση των προκλήσεων της αγοράς εργασίας και των πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση αποκαλύπτει ένα σύνθετο τοπίο όπου η ανεργία των νέων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική ανησυχία παρά τις διάφορες παρεμβάσεις πολιτικής. Η πολύπλευρη φύση αυτού του ζητήματος, σε συνδυασμό με οικονομικούς, εκπαιδευτικούς και διαρθρωτικούς παράγοντες, απαιτεί μια λεπτή κατανόηση και μια στοχοθετημένη προσέγγιση στη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικής.

Στον τομέα των πολιτικών απασχόλησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επιδείξει δέσμευση για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων μέσω πρωτοβουλιών όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Erasmus+. Τα προγράμματα αυτά έχουν συμβάλει καθοριστικά στην παροχή ευκαιριών απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης στους νέους. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά τους ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, με περιφερειακές ανισότητες όσον αφορά την εφαρμογή και τα αποτελέσματα. Ενώ οι πρωτοβουλίες αυτές συνέβαλαν στη μείωση των ποσοστών ανεργίας των νέων σε ορισμένες περιφέρειες, η συνολική αποτελεσματικότητα ήταν άνιση, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για μια πιο προσαρμοσμένη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τα μοναδικά οικονομικά και κοινωνικά πλαίσια κάθε κράτους μέλους.

Η επίμονη πρόκληση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και σε αρκετές χώρες της ΕΕ υπογραμμίζει την πολύπλοκη και διαρκή φύση αυτού του ζητήματος. Διαρθρωτικά προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων και της επισφαλούς φύσης της εργασίας, εξακολουθούν να υπονομεύουν την

αποτελεσματικότητα των πολιτικών που αποσκοπούν στην ένταξη των νέων πτυχιούχων στην αγορά εργασίας. Η οικονομική αστάθεια, ιδίως μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση και τον συνεχιζόμενο αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19, περιέπλεξε περαιτέρω την κατάσταση, οδηγώντας σε αυξημένη αστάθεια στην αγορά εργασίας και επιδεινώνοντας τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι που αναζητούν εργασία.

Ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που εντοπίστηκαν σε αυτή τη μελέτη είναι η αναντιστοιχία δεξιοτήτων μεταξύ της παραγωγής των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Πολλοί νέοι πτυχιούχοι βρίσκονται είτε υποαπασχολούμενοι είτε ανίκανοι να εξασφαλίσουν απασχόληση που να ευθυγραμμίζεται με τα προσόντα και τις δεξιότητές τους. Αυτή η αναντιστοιχία όχι μόνο οδηγεί σε προσωπικές και οικονομικές ανεπάρκειες, αλλά σηματοδοτεί επίσης ένα ευρύτερο συστημικό ζήτημα όπου το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι επαρκώς ευθυγραμμισμένο με τις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Για να αντιμετωπιστεί αυτό, υπάρχει πιεστική ανάγκη τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να προσαρμόσουν τα προγράμματα σπουδών τους, να ενισχύσουν τους δεσμούς με τη βιομηχανία και να επικεντρωθούν στον εξοπλισμό των φοιτητών με τις δεξιότητες που απαιτούνται σε μια ολοένα και πιο ψηφιακή και παγκοσμιοποιημένη αγορά εργασίας.

Επιπλέον, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία όχι μόνο της μείωσης των ποσοστών ανεργίας, αλλά και της βελτίωσης της ποιότητας των ευκαιριών απασχόλησης που προσφέρονται στους νέους. Η επικράτηση συμβάσεων ορισμένου χρόνου, χαμηλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας και θέσεων χωρίς κοινωνική προστασία ή προοπτικές ανάπτυξης εγείρει ανησυχίες σχετικά με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας και την ευημερία των νέων εργαζομένων. Ως εκ τούτου, οι πολιτικές θα πρέπει να επικεντρώνονται όχι μόνο στη διευκόλυνση της απασχόλησης, αλλά και στη διασφάλιση ότι οι θέσεις αυτές προσφέρουν δίκαιους μισθούς, σταθερότητα και ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης.

Υπό το πρίσμα αυτών των ευρημάτων, είναι προφανές ότι η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων απαιτεί μια πολύπλευρη και δυναμική προσέγγιση. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να εξετάσουν τις ποικίλες και εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, τις διαρθρωτικές προκλήσεις εντός της οικονομίας και τις ατομικές

φιλοδοξίες και ικανότητες των νέων που αναζητούν εργασία. Με την υιοθέτηση μιας πιο διαφοροποιημένης και στοχοθετημένης προσέγγισης στη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικής, είναι δυνατόν να σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην αντιμετώπιση της επίμονης πρόκλησης της ανεργίας των νέων. Ωστόσο, αυτό απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνητικών υπηρεσιών, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των ηγετών της βιομηχανίας και των ίδιων των νέων, να συνεργαστούν για έναν κοινό στόχο δημιουργίας μιας πιο περιεκτικής, δυναμικής και ευημερούσας αγοράς εργασίας για τις μελλοντικές γενιές.

7.2. Συζήτηση και ερμηνεία των πορισμάτων

Τα ευρήματα αυτής της ολοκληρωμένης μελέτης για την ανεργία των νέων στην Ελλάδα, που εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ, προσφέρουν κρίσιμες γνώσεις σχετικά με τον πολύπλευρο και δυναμικό χαρακτήρα των πολιτικών απασχόλησης και τις επιπτώσεις τους. Αυτή η συζήτηση ερμηνεύει αυτά τα ευρήματα, υπογραμμίζοντας την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ πολιτικής, οικονομικής πραγματικότητας και δυναμικής της αγοράς εργασίας.

Η εφαρμογή των εγγυήσεων για τη νεολαία στην Ελλάδα, ως απάντηση στα ιλιγγιώδη ποσοστά ανεργίας των νέων, αναδεικνύει μια προορατική προσέγγιση στην ανάπτυξη πολιτικής. Ωστόσο, η ποικίλη επιτυχία αυτής της πρωτοβουλίας υπογραμμίζει την πολυπλοκότητα της μετατροπής της πολιτικής σε αποτελεσματική πρακτική. Ενώ οι εγγυήσεις για τη νεολαία συνέβαλαν στη μείωση των ποσοστών ανεργίας των νέων από το ανώτατο επίπεδο του 58,3 % το 2013 (Eurostat, 2021), η ποιότητα και η βιωσιμότητα των ευκαιριών απασχόλησης που παρουσιάζονται στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος αποτελούν πηγή ανησυχίας. Αυτό φέρνει στο φως την κρίσιμη πτυχή όχι μόνο της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης, αλλά και της διασφάλισης υψηλής ποιότητας και σταθερότητας (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2016).

Η επιμονή των υψηλών ποσοστών ανεργίας των νέων, παρά αυτές τις προσπάθειες πολιτικής, μπορεί να αποδοθεί εν μέρει στις βαθιές οικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των παρατεταμένων επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των μέτρων λιτότητας. Αυτοί οι οικονομικοί περιορισμοί έχουν περιορίσει το πεδίο εφαρμογής και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών απασχόλησης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για δημοσιονομική

σταθερότητα και οικονομική ανάπτυξη ως προϋποθέσεις για επιτυχή αποτελέσματα πολιτικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Μια άλλη σημαντική πτυχή που αποκαλύπτεται από τα ευρήματα είναι η αναντιστοιχία δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Αυτή η αναντιστοιχία, όπου οι δεξιότητες που αποκτώνται μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν ευθυγραμμίζονται με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, έχει συμβάλει σημαντικά τόσο στην ανεργία όσο και στην υποαπασχόληση μεταξύ των νέων πτυχιούχων (Cedefop, 2015, 2020). Η κατάσταση αυτή αντικατοπτρίζει την ανάγκη εκπαιδευτικής αναθεώρησης, στο πλαίσιο της οποίας τα προγράμματα σπουδών αναπτύσσονται σε στενή ευθυγράμμιση με τις εξελισσόμενες απαιτήσεις της βιομηχανίας, ενισχύοντας έτσι την απασχολησιμότητα των αποφοίτων.

Το φαινόμενο της διαρροής εγκεφάλων, ιδιαίτερα έντονο στην Ελλάδα, όπου ειδικευμένα και μορφωμένα άτομα αναζητούν ευκαιρίες στο εξωτερικό, είναι ενδεικτικό βαθύτερων ζητημάτων στην αγορά εργασίας. Αυτή η εκροή ανθρώπινου κεφαλαίου όχι μόνο επιδεινώνει τις προκλήσεις για την επίτευξη οικονομικής ανάκαμψης, αλλά σηματοδοτεί επίσης την ανάγκη για πολιτικές απασχόλησης που δεν αφορούν μόνο τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας και των προοπτικών των θέσεων εργασίας.

Στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ, η μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της πλαισίωσης των πολιτικών απασχόλησης. Τα διαφορετικά οικονομικά και κοινωνικά τοπία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ απαιτούν προσαρμοσμένες προσεγγίσεις για την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικής (Eurostat, 2021). Αυτή η περιφερειακή ανισότητα στα αποτελέσματα της πολιτικής υπογραμμίζει τη σημασία της κατανόησης των τοπικών πλαισίων και της ανάπτυξης ειδικών ανά περιφέρεια στρατηγικών.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικής αποκαλύπτει την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση. Η αποτελεσματική ανάπτυξη πολιτικής πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, αλλά και την ποιότητα και τη συνάφεια αυτών των ευκαιριών. Πρέπει να υπάρξει συντονισμένη προσπάθεια για την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, την προώθηση της οικονομικής σταθερότητας και τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας.

Επιπλέον, τα ευρήματα δείχνουν ότι η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων δεν είναι μόνο θέμα πολιτικής παρέμβασης, αλλά απαιτεί επίσης ένα ισχυρό και δυναμικό οικονομικό περιβάλλον. Οι πολιτικές πρέπει να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται στα μεταβαλλόμενα οικονομικά τοπία και τις τάσεις της αγοράς εργασίας. Αυτή η προσαρμοστική προσέγγιση είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί ότι οι πολιτικές απασχόλησης παραμένουν συναφείς και αποτελεσματικές ενόψει των εξελισσόμενων οικονομικών συνθηκών και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας.

Συμπερασματικά, η μελέτη προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με την πολυπλοκότητα της αντιμετώπισης της ανεργίας των νέων μέσω παρεμβάσεων πολιτικής. Υπογραμμίζει την ανάγκη για πολιτικές που δεν επικεντρώνονται μόνο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά και στην ποιότητα και τη συνάφεια των ευκαιριών απασχόλησης. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία της οικονομικής σταθερότητας, την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και την προσαρμογή των πολιτικών στα τοπικά πλαίσια. Αυτές οι γνώσεις είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους εκπαιδευτικούς και τους ενδιαφερόμενους φορείς της βιομηχανίας καθώς αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της προώθησης μιας δυναμικής και χωρίς αποκλεισμούς αγοράς εργασίας για τους νέους στην Ελλάδα και σε ολόκληρη την ΕΕ.

7.3. Μελλοντικές προοπτικές και συστάσεις

Η αντιμετώπιση της επίμονης πρόκλησης της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και την ευρύτερη Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτεί μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη προσέγγιση. Ενώ οι πολιτικές απασχόλησης, όπως οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Erasmus+ έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την παροχή ευκαιριών στους νέους, ο διαφορετικός βαθμός επιτυχίας μεταξύ των περιφερειών και ο διαρκής χαρακτήρας της ανεργίας των νέων απαιτούν επαναξιολόγηση και ενίσχυση αυτών των στρατηγικών. Προτείνονται οι ακόλουθες συστάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών απασχόλησης και τη δημιουργία μιας πιο εύρωστης και χωρίς αποκλεισμούς αγοράς εργασίας για τους νέους πτυχιούχους.

1. Προσαρμοσμένη και περιφερειοποιημένη προσέγγιση πολιτικής: Η Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών τοπίων, εκπαιδευτικών συστημάτων και αγορών εργασίας. Μια ενιαία προσέγγιση είναι

λιγότερο πιθανό να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ειδικές ανάγκες και προκλήσεις κάθε περιφέρειας. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να υιοθετήσουν μια προσαρμοσμένη προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη το μοναδικό κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο κάθε κράτους μέλους και περιφέρειας. Αυτό περιλαμβάνει τη διεξαγωγή διεξοδικών περιφερειακών αξιολογήσεων για την κατανόηση της δυναμικής της τοπικής αγοράς εργασίας, των αναγκών των εργοδοτών και των φιλοδοξιών και δεξιοτήτων του νέου εργατικού δυναμικού. Οι πολιτικές θα πρέπει στη συνέχεια να προσαρμοστούν για να αντιμετωπίσουν αυτά τα συγκεκριμένα περιφερειακά χαρακτηριστικά, διασφαλίζοντας ότι είναι συναφή, αποτελεσματικά και βιώσιμα.

2. Ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας: Μια κρίσιμη πρόκληση που εντοπίστηκε είναι η αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων που παρέχονται από τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εκείνων που απαιτούν οι εργοδότες. Για να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα, πρέπει να καταβληθεί συντονισμένη προσπάθεια για την ευθυγράμμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σπουδών με τις τρέχουσες και μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυτή η ευθυγράμμιση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συνεχούς συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ηγετών της βιομηχανίας και υπευθύνων χάραξης πολιτικής. Οι πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την επικαιροποίηση και την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών ώστε να εστιάζουν στον ψηφιακό γραμματισμό, την κριτική σκέψη και άλλες μεταβιβάσιμες δεξιότητες, καθώς και την παροχή πρακτικής εμπειρίας μέσω πρακτικής άσκησης, μαθητείας και εταιρικών σχέσεων με επιχειρήσεις. Επιπλέον, η προώθηση μιας νοοτροπίας διά βίου μάθησης και συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση ότι το εργατικό δυναμικό παραμένει προσαρμόσιμο και ανταγωνιστικό σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας.

3. Ποιότητα της απασχόλησης: Ενώ η μείωση των ποσοστών ανεργίας είναι ζωτικής σημασίας, η ποιότητα της απασχόλησης δεν μπορεί να παραβλεφθεί. Οι νέοι συχνά βρίσκονται σε ασταθείς ή χαμηλής ποιότητας θέσεις εργασίας που δεν παρέχουν μακροπρόθεσμη ασφάλεια ή ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης. Συνεπώς, οι πολιτικές πρέπει να δίνουν έμφαση όχι μόνο στη δημιουργία θέσεων εργασίας, αλλά και στη δημιουργία καλών θέσεων εργασίας. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση θέσεων που προσφέρουν δίκαιους μισθούς, εργασιακή ασφάλεια, κοινωνική

προστασία και ευκαιρίες εξέλιξης. Τα κίνητρα για τις επιχειρήσεις να προσφέρουν τέτοιες θέσεις και κανονισμούς για την προστασία των εργαζομένων από επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης μπορούν να συμβάλουν σε μια πιο σταθερή και ευημερούσα αγορά εργασίας.

4. Στήριξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας: Η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική ανάπτυξη. Οι νέοι πρέπει να υποστηρίζονται όχι μόνο στην αναζήτηση εργασίας αλλά και στη δημιουργία απασχόλησης. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή πρόσβασης σε χρηματοδότηση, καθοδήγηση, υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης και ένα ρυθμιστικό περιβάλλον που ενθαρρύνει τη δημιουργία και την ανάπτυξη νεοσύστατων επιχειρήσεων και μικρών επιχειρήσεων. Με την προώθηση μιας νοοτροπίας επιχειρηματικότητας, οι πολιτικές μπορούν να συμβάλουν στην απελευθέρωση του δημιουργικού δυναμικού του νεαρού πληθυσμού, οδηγώντας σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης και οικονομική διαφοροποίηση.

5. Ενισχυμένη στήριξη και προσέγγιση περιθωριοποιημένων ομάδων: Ορισμένες ομάδες νέων, όπως εκείνοι που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα ή απομακρυσμένες περιοχές, αντιμετωπίζουν συχνά πρόσθετα εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης. Οι πολιτικές πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτές οι ομάδες δεν θα μείνουν πίσω. Αυτό περιλαμβάνει στοχευμένη προσέγγιση, εξατομικευμένες υπηρεσίες υποστήριξης και πρωτοβουλίες που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων εμποδίων που αντιμετωπίζουν αυτές οι ομάδες. Η διασφάλιση ότι όλοι οι νέοι έχουν πρόσβαση σε ευκαιρίες, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους, είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη μιας πιο δίκαιης αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς.

6. Ισχυροί μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης: Για να διασφαλιστεί ότι οι πολιτικές είναι αποτελεσματικές και παραμένουν συναφείς με την πάροδο του χρόνου, είναι απαραίτητοι ισχυροί μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης. Οι μηχανισμοί αυτοί θα πρέπει να παρακολουθούν τις επιδόσεις και τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών απασχόλησης, παρέχοντας πολύτιμα δεδομένα που μπορούν να τροφοδοτήσουν τις προσαρμογές και τις βελτιώσεις πολιτικής. Οι τακτικές αξιολογήσεις μπορούν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό του τι λειτουργεί, τι όχι και

γιατί, οδηγώντας σε πιο τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων και καλύτερα αποτελέσματα για τους νέους που αναζητούν εργασία.

Συμπερασματικά, η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτεί μια ολοκληρωμένη, διαφοροποιημένη και προσαρμοστική προσέγγιση. Με την προσαρμογή των πολιτικών στις περιφερειακές ανάγκες, την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας, τη διασφάλιση της ποιότητας της απασχόλησης, την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, την προσέγγιση περιθωριοποιημένων ομάδων και την εφαρμογή ισχυρών μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να δημιουργήσουν μια πιο δυναμική, χωρίς αποκλεισμούς και ευημερούσα αγορά εργασίας για νέους πτυχιούχους. Οι προσπάθειες αυτές, αν και προκλητικές, είναι ουσιαστικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική ευημερία της περιοχής.

7.4. Περιορισμοί της μελέτης

Ενώ αυτή η μελέτη προσφέρει μια ολοκληρωμένη ανάλυση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα στο ευρύτερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τους περιορισμούς της. Αυτοί οι περιορισμοί απορρέουν από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου εφαρμογής της μελέτης, της μεθοδολογίας, των πηγών δεδομένων και του ταχέως εξελισσόμενου οικονομικού τοπίου.

Ένας πρωταρχικός περιορισμός είναι η γεωγραφική εστίαση της μελέτης. Ενώ η μελέτη παρέχει μια εις βάθος ανάλυση της κατάστασης της Ελλάδας, την αντιπαραβάλλει με μια πιο γενικευμένη επισκόπηση της ΕΕ. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να μην αποτυπώνει τις λεπτές διαφορές και τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ποικιλομορφία των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών σε ολόκληρη την ΕΕ σημαίνει ότι τα ευρήματα που αφορούν ειδικά την Ελλάδα ενδέχεται να μην είναι πλήρως εφαρμόσιμα ή να μην αντικατοπτρίζουν άλλα πλαίσια (Eurostat, 2021).

Ένας άλλος περιορισμός σχετίζεται με το χρονικό πεδίο εφαρμογής της μελέτης. Η έρευνα επικεντρώνεται κυρίως σε δεδομένα και πολιτικές που εφαρμόστηκαν μεταξύ

2015 και 2023. Κατά την περίοδο αυτή σημειώθηκαν σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19. Ενώ αυτό το χρονοδιάγραμμα επιτρέπει την ανάλυση των πρόσφατων εξελίξεων, ενδέχεται να μην αποτυπώνει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις αυτών των πολιτικών ή τη φάση ανάκαμψης μετά την πανδημία (ΟΟΣΑ, 2020). Επιπλέον, οι πολιτικές και οι πρωτοβουλίες που εισήχθησαν προς το τέλος αυτής της περιόδου ενδέχεται να μην είχαν επαρκή χρόνο για να εκδηλώσουν τον πλήρη αντίκτυπό τους, ενδεχομένως στρεβλώνοντας τα ευρήματα της μελέτης.

Η εξάρτηση της μελέτης από δευτερογενείς πηγές δεδομένων, όπως ακαδημαϊκά άρθρα, εκθέσεις και έγγραφα πολιτικής, αποτελεί επίσης περιορισμό. Ενώ αυτές οι πηγές παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες, μπορεί να περιέχουν εγγενείς προκαταλήψεις ή προοπτικές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα ευρήματα της μελέτης. Επιπλέον, η εξάρτηση από δημόσια διαθέσιμα δεδομένα σημαίνει ότι η μελέτη μπορεί να μην περιλαμβάνει αδημοσίευτα ή εσωτερικά δεδομένα από κυβερνητικές υπηρεσίες ή ιδιωτικούς οργανισμούς, παραλείποντας ενδεχομένως σχετικές πληροφορίες (Grant & Booth, 2009).

Επιπλέον, η προσέγγιση της μελέτης για την ανάλυση και την ερμηνεία των πολιτικών, ιδίως εκείνων που είναι τόσο περίπλοκες και πολύπλευρες όσο οι Εγγυήσεις για τη Νεολαία και άλλες πρωτοβουλίες της ΕΕ, ενδέχεται να υπόκειται σε ερμηνευτική μεροληψία. Παρά τις προσπάθειες διατήρησης της αντικειμενικότητας, οι προοπτικές και η κατανόηση του ερευνητή θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ερμηνεία αυτών των πολιτικών και τις επιπτώσεις τους (Maxwell, 2012).

Επιπλέον, το ταχέως μεταβαλλόμενο οικονομικό τοπίο, ιδίως υπό το πρίσμα της πανδημίας COVID-19, αποτελεί πρόκληση. Η πανδημία έχει επιφέρει πρωτοφανείς οικονομικές διαταραχές, επηρεάζοντας τις αγορές εργασίας και τις πολιτικές απασχόλησης. Αυτή η δυναμική και εξελισσόμενη κατάσταση σημαίνει ότι ορισμένα από τα ευρήματα της μελέτης μπορεί γρήγορα να καταστούν παρωχημένα ή να μην αντικατοπτρίζουν πλήρως τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο της πανδημίας στην απασχόληση των νέων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Τέλος, η εστίαση της μελέτης στην ανάλυση πολιτικής και στις τάσεις σε μακροοικονομικό επίπεδο σημαίνει ότι ενδέχεται να μην αποτυπώνει πλήρως τις ατομικές εμπειρίες και προοπτικές των νέων που πλήττονται από την ανεργία.

Ποιοτικές γνώσεις, όπως προσωπικές αφηγήσεις ή μελέτες περιπτώσεων, θα μπορούσαν να παρέχουν μια βαθύτερη κατανόηση των επιπτώσεων της ανεργίας και των παρεμβάσεων πολιτικής σε ατομικό επίπεδο (Snilstveit, Oliver, & Vojtkova, 2012).

Συμπερασματικά, ενώ αυτή η μελέτη παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση της ανεργίας των νέων στην Ελλάδα και στο ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τους περιορισμούς της. Αυτές περιλαμβάνουν το γεωγραφικό και χρονικό πεδίο εφαρμογής της, την εξάρτηση από δευτερογενείς πηγές δεδομένων, τη δυνατότητα ερμηνευτικής μεροληψίας, τις ταχέως μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες και την εστίαση στην ανάλυση σε μακροεπίπεδο. Η αναγνώριση αυτών των περιορισμών είναι ζωτικής σημασίας για την ισορροπημένη κατανόηση των ευρημάτων της μελέτης και για την ενημέρωση της μελλοντικής έρευνας σε αυτόν τον τομέα.

Βιβλιογραφία

Autor, D. (2015). "Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation." *Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3-30. [Why Are There Still So Many Jobs? The History and Future of Workplace Automation - American Economic Association \(aeaweb.org\)](https://www.aeaweb.org/articles.php?doi=10.1257/aep.29.3.3).

Bell, D. N., & Blanchflower, D. G. (2011). Young people and the Great Recession. *Oxford Review of Economic Policy*, 27(2), 241-267. <https://econpapers.repec.org/RePEc:oup:oxford:v:27:y:2011:i:2:p:241-267>.

Bessen, J. E. (2018). AI and Jobs: The Role of Demand. *NBER Working Paper No. 24235*. <https://www.nber.org/papers/w24235>.

Cedefop (2020). Skills forecast trends and challenges to 2030. Luxembourg: Publications Office. *Cedefop reference series; No 118*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/3077>.

Cedefop. (2015). *Skill mismatch: More than meets the eye*. Publications Office of the European Union. https://www.cedefop.europa.eu/files/9087_en.pdf.

Christopoulou, R. & Monastiriotis, V. (2016). Public-private wage duality during the Greek crisis. *Oxford Economic Papers*, 68(1), 174-196. <https://doi.org/10.1093/oenp/gpv054>.

Choudhry, M. T., Marelli, E., & Signorelli, M. (2012). "Youth unemployment rate and impact of financial crises." *International Journal of Manpower*, 33(1), 76-95. [Youth unemployment rate and impact of financial crises | Emerald Insight](#).

Eichhorst, W., Hinte, H., & Rinne, U. (2013). Youth unemployment in Europe: What to do about it? *Intereconomics*, 50(4), 203-230. <file:///C:/Users/g/Downloads/pp65.pdf>.

Escudero, V., and Mourelo, E. L. (2017). The European Youth Guarantee: A systematic review of its implementation across countries. *ILO Research Department Working Paper*, 20. file:///C:/Users/g/Downloads/wcms_572465.pdf.

Eurofound (2020). *Youth employment support: a bridge to jobs for the next generation*. Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9719>.

European Centre for the Development of Vocational Training. (2018). *Insights into skill shortages and skill mismatch*. Publications Office of the European Union. <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/3075>.

European Commission (2018). *Employment and Social Developments in Europe: Annual Review 2018*. Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=9150&furtherNews=yes>.

European Commission (2019). *Employment and Social Developments in Europe: Annual Review 2019*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/747fefa1-d085-11e9-b4bf-01aa75ed71a1/language-en>.

European Commission. (2020). *Erasmus+ programme guide*. Brussels: European Union. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/erasmus-programme-guide>.

European Commission. (2020). *SURE - Temporary Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency: Questions and Answers*. Brussels: European Union. https://economy-finance.ec.europa.eu/eu-financial-assistance/sure_en/.

European Commission. (2020). *Youth Guarantee*. Brussels: European Union. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>.

European Court of Auditors. (2016). *The Youth Guarantee: a more European approach to youth employment*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0646>.

European Parliament. (2017). *Briefing: EU Legislation in Progress - Youth Employment Initiative*. Brussels: European Union. [file:///C:/Users/g/Downloads/EPRS_BRI\(2017\)608688_EN.pdf](file:///C:/Users/g/Downloads/EPRS_BRI(2017)608688_EN.pdf).

Eurostat (2020, 12 Ιουνίου). *Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex, type of institution and intensity of participation*. http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uae_enrt01&lang=en.

Eurostat (2021, 24 Ιουνίου). *Graduates by education level, programme orientation, sex and field of education*.
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_uoe_grad02&lang=en.

Eurostat (2020j). *The ratio of young people in the total population on 1 January by sex and age* [yth_demo_020]. Eurostat.
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_demo_020&lang=en.

Eurostat (2021). *Youth unemployment rate by sex, age, and country of birth (%) [Dataset]*. Retrieved from
https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_010&lang=en.

Eurostat. (2023). *Youth unemployment rate by sex and age*. European Commission.
https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/une_rt_m_esms.htm.

Fernández-Macías, E., Hurley, J., & Storrie, D. (2012). *Transformation of the employment structure in the EU and USA, 1995-2007*. Palgrave Macmillan, London.
<https://link.springer.com/book/10.1057/9780230369818>.

Grant, M. J., & Booth, A. (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2), 91-108. <https://doi.org/10.1111/j.1471-1842.2009.00848.x>.

ILO. (2020). *Global Employment Trends for Youth 2020: Technology and the future of jobs*. International Labour Office.
https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_737648/lang--en/index.htm.

Labrianidis, L., & Pratsinakis, M. (2016). *Greece's new emigration at times of crisis*. LSE Research Online Documents on Economics.
<https://www.semanticscholar.org/paper/Greece%E2%80%99s-new-emigration-at-times-of-crisisLabrianidisPratsinakis/689aef68cda32d6bc966b7147fcc42a3d7b974d9>.

Labrianidis, L., & Vogiatzis, N. (2013). "The mutually reinforcing relation between international migration of highly educated labour force and economic crisis: the case of Greece." *South-Eastern Europe Journal of Economics*, 1(2), 61-78.
<https://doi.org/10.1080/14683857.2013.859814>.

Lampropoulou, M. (2021). Public-sector reform: Lessons from the privatization experiment in Greece. *Utilities Policy*, 72, 101282. <https://doi.org/10.1016/j.jup.2021.101282>.

Matsaganis, M. (2013). *The Greek crisis: Social impact and policy responses*. Friedrich-Ebert-Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/id/10314.pdf>.

Maxwell, J. A. (2012). *Qualitative research design: An interactive approach*. Sage publications.

McGuinness, S., Bergin, A., & Whelan, A. (2017). Overeducation in Europe: Trends, convergence and drivers. *ESRI Working Paper No. 559*. <file:///C:/Users/g/Downloads/dp10678.pdf>.

McGuinness, S., Pouliakas, K., & Redmond, P. (2018). "Skills mismatch: concepts, measurement and policy approaches." *Journal of Economic Surveys*, 32(4), 985-1015. <https://doi.org/10.1111/joes.12254>.

OECD (2020). *Employment Outlook 2020: Worker security and the COVID-19 crisis*. OECD Publishing. https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook-2020_1686c758-en.

Papapetrou, E. & Tsalaporta, P. (2016). Inter-Industry Wage Differentials in Greece: Rent-Sharing and Unobserved Heterogeneity Hypotheses. *Bank of Greece Working Paper No. 213*. <https://ssrn.com/abstract=4186695>.

Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. John Wiley & Sons.

Recchi, E. (2015). *Mobile Europe: The theory and practice of free movement in the EU*. Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10680-016-9381-5>.

Schomburg, H., & Teichler, U. (2011). *Employability and mobility of bachelor graduates in Europe*. Sense Publishers. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-94-6091-570-3>.

Shedlock, M. (2017, July 20). *Greece Brain Drain: 33% Of Unemployed Looking For Jobs Abroad Vs 11% In 2015*. MishTalk.com. <https://beforeitsnews.com/gold-and-precious-metals/2017/07/greece-brain-drain-33-of-unemployed-looking-for-jobs-abroad-vs-11-in-2015-3163217.html>.

Snilstveit, B., Oliver, S., & Vojtkova, M. (2012). Narrative approaches to systematic review and synthesis of evidence for international development policy and practice. *Journal of Development Effectiveness*, 4(3), 409-429. <https://doi.org/10.1080/19439342.2012.710641>.

Standing, G. (2011). *The Precariat: The New Dangerous Class*. Bloomsbury Publishing.

Susskind, R., & Susskind, D. (2015). *The future of the professions: How technology will transform the work of human experts*. Oxford University Press. <https://academic.oup.com/book/40589>.

UN. (2020). *Youth employment*. <https://www.un.org/development/desa/youth/youth-employment.html>.

Verick, S. & Islam, I. (2010). The Great Recession of 2008-2009: Causes, Consequences and Policy Responses. *IZA Discussion Paper No. 4934*. <https://ssrn.com/abstract=1631069>.

Zeitlin, J., & Pochet, P. (2005). *The Open Method of Coordination in Action: The European Employment and Social Inclusion Strategies*. Brussels: Peter Lang.

ΕΘΑΑΕ. (2020). *Ετήσια έκθεση για την ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης. Διαθέσιμο στο: www.ethaae.gr

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ). (2021, 13 Απριλίου). *Ελλάς με Αριθμούς* (Ιανουάριος – Μάρτιος 2021). https://www.statistics.gr/documents/20181/1515741/GreeceInFigures_2021Q1_GR.pdf/e891b0b8-82a3-30be-8f9e-1de20a6db469.